

ΠΑΝΔΩΡΑ.

15 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ, 1854.

ΤΟΜΟΣ Ε΄.

ΦΥΛΛ. 108.

ΟΙ ΜΝΗΣΤΗΡΕΣ ΤΗΣ ΜΥΛΩΦΟΥ.

Διήγημα αγροικόν.

—o—

Ὁ πατήρ τοῦ Κωνσταντίνου ἦτο ἐκ τῶν καλῶν γαστρονόμων τῆς Νάξου, καὶ ὁ πλουσιώτερος μάλιστα τοῦ χωρίου του. Εἶχε ἐπαυλιν πλησίον λόφου συνδένδρου, λειβάδιον, εὐπρόσδον, ἀγρούς ἀξιολόγους καλλιεργημένους, καὶ στρέμματά τινα δάσους τὰ ὅποια ἐκλάθευε κατὰ δεκαετίαν.

Εἰς τὴν ἐπαυλιν του ἀνέτρεφε βόας· δύο δαμάλεις ἐπῆρχον διὰ τοῦ γάλακτος των εἰς τὰς ἀνάγκας, οἱ δὲ ὑπερέβαι, ἔσθι ἀνεγύρουν ἀπὸ αὐτῶν, ἐπέστρεφον πάλιν διότι ὁ οἰκοδεσπότης ἦτο ἀγαθός.

Ὁ πατήρ του ἦτο πενητηκοντοῦτης, εὐρωστος, ζωηρός, φιλομειδής καὶ εὐθύς τὴν καρδίαν. Δέν ἦτο φιλόργυρος ἀλλ' οἰκονόμος, καὶ τακτικώτατος εἰς τὰς ὑποθέσεις του. Πγαπᾶτο δὲ κοινῶς εἰς τὸ χωρίον του, διότι ἦτο ἐλεήμων καὶ βόας οἱ χωρικοὶ εἶ-

χον διαφωνίας, εἰς αὐτὸν ἐπρίσταντο ὡς εἰς διαίτητήν, καὶ αἱ ἀποφάσεις του ἦσαν ἀέκκλητοι.

Νομίζω μάλιστα ὅτι εἶχε ποτε λόγους νὰ τὸν ἐκλέξωσι δήμαρχον ἀλλ' αὐτὸς τὸ ἀπεποιήθη εἰπὼν μετριοφρόνως, ὅτι δέν ἦτο βικανῶς πεπαιδευμένος ὥστε νὰ ἐκπληρώσῃ τοιαῦτα ἔργα.

Πρὶν προχωρήσωμεν εἶναι ἴσως καλὸν νὰ εἶπω ἑκάστος ἦτο ὁ Κωνσταντίνος. Ὁ Κωνσταντίνος εἶχεν ἡλικίαν εἰκοσιενὸς περίπου ἔτους· καὶ ἀν τὸ ἐλησινθεῖ, οἱ συνήθειοι συμβουλοὶ του ἦν τὸ ἀνευθεῖν· ὅν ὅν εἶπομεν δὲ μετ' ἑλίγον τὸ διὰ τί ἦτο ὁ ψηλός, ἰσχνός καὶ λευκός, φέρων πάντοτε μαδρον ἔνδυμα, καὶ ὀνομαζέτο ὑπὸ τῶν γειτόνων Κύριος Κωνσταντίνος ἐνῶ ὁ πατήρ ἐκαλεῖτο ὅς' αὐτῶν τῶν ἰδίων Μπαρμπα - Γιάννης.

Ὁ μπαρμπα Γιάννης, γηράσας πρόωρος, εἶχε στείλει τὸν υἱὸν του εἰς τὸ Γυμνάσιον ὁ ἀγαθὸς εὐδοκῆς ἄνθρωπος, τοῦ ὁποῦ ἡ κρίσις ἦτο συνήθως ὑποτάτη, ἠπατήθη τὴν φαρὰν ταύτην, ὡς τὸ ἐνόησε καὶ αὐτὸς ἀσολούως.

Πρὶν μεταβῆ εἰς Ἀθήνας ὅπου ἐσπούδασεν, ὁ Κωνσταντίνος ἦτο καλὸς καὶ εὐθύμος, κατὰ νοῦν μόνον ἔχων τὴν πατριὰν κληρονομίαν, καὶ μόνον εὐάρετον καὶ

τερπνοτάτην θεωρῶν τὴν διακονίην του εἰς τὴν ἑπαυ-
λιν τοῦ πατρὸς του. Μετὰ τὴν ἐπιστροφὴν του ὅμως
ἦτο βλαβὴ μεταβεβλημένος. Τὸ χωρικὸν ἔνδυμα τοῦ
πατρὸς του τὸν ἐξυπέλιξε ὑπὲρ τὸ δέον· ἔλεγεν δὲ
ὁ βίος τῆς ἐξοχῆς εἶναι ἀηδὴς καὶ παραπολύ ἡμα-
λὸς, καὶ εἰς μάτην ἀνεζήτει περὶ ἑαυτὸν τὰς ἠρωϊδας
τὰς ὑποίας ἀνεγίνωσκεν εἰς τὰς ἐπιφυλλίδας τῆς
ἐφημερίδος του.

Ὁ μπαρμπα - Γιάννης ἐπεθύμει νὰ δώσῃ καλὴν
νύμφην εἰς τὸν υἱὸν του, καὶ διὰ τοῦτο ἐστρέφε τοὺς
ὀφθαλμοὺς πρὸς ἀνεψιῶν του τινὰ, (Σημειωτέον ὅτι
ἦτο Καθολικὸς) ἦτις, εἰσοπαετῆς μύλις, ἐστρεφῆθη
τὸν μυλωθρὸν σύζυγόν της, πλουσιώτερον ὄλων τῶν
περὶ τὴν κατοικίαν. Ὁ μύλος τοῦ χωρίου δὲν ἔκειτο
μακρὰν τῆς ἐπαύλευς.

Καὶ ὁ μὲν μύλος ἦτο λευκὸς καὶ κομψὸς, περι-
κυκλωμένος ἀπὸ ἀνθρώπων σωρὸν ἰτεῶν, ἡ δὲ μυ-
λωθρὸς ξανθὴ, ἐπαγωγὸς, εὐθυμὸς καὶ ὠραῖα· ἐπερι-
ποιεῖτο τὰς λευκὰς χεῖρας της, καὶ περιέβαλλε τοὺς
μικροὺς καὶ λεπτοὺς πόδας της μὲ σαנדάλια στελλό-
μενα ἀπὸ τὴν πόλιν. Ὅσάκις τὸ ἐσπέρας, καθήμενὴ εἰς
τὸ κατώφλιον τῆς θύρας της, ἐπέπληττε τοὺς ὑπη-
ρέτας της μὲ τόνον τὸν ὅποιον εἰς μάτην ἐπροσπάθει
νὰ καταστήσῃ αὐστηρὸν, ἐφαίνετο χαριστάτη.

Ὅσάκις ὁ μπαρμπα - Γιάννης διέδρανε πλησίον τοῦ
μύλου, ἐμειδία, καὶ παρατρίβων τὰς χεῖρας, ἔλεγε·
— Τὴν ὠραῖάν κόρην θὰ κάμω νύμφην!

Πλὴν τούτου, ἐπειδὴ ὁ μπαρμπα - Γιάννης ἦτο
ιδιοκτήτης, ἔδρανε εὐχαρίστως τὰς γαίας τὰς ἀνή-
κούσας εἰς τὸν μύλον καὶ παρακειμένας εἰς τὰς ἰδι-
κάς του, καὶ ἐφιθύριζε·

— Ὁ υἱός μου θὰ γένη ἰδιοκτήτης τῶν καλῶτε-
ρων ὑποστατικῶν τῶν μερῶν τούτων.

Ἐν ταῦτοις ἡ ὑπερήφανος διαγωγή τοῦ υἱοῦ του
τὸν δυσήρκεσε· ἔδρανε μὲ λύπην τὴν ἀποστροφὴν
τὴν ὅποιαν ἐπροξένουν εἰς αὐτὸν τὰ ἔργα τῶν ἀγρῶν
καὶ ἡ ποιητικὴ οὕτως εἶπε, τοῦ οἰκιακοῦ βίου, ἡ κα-
λῆτέρα τῶν παιήσεων. Καὶ τὸ ἐστρέφε μὲν νὰ φέρῃ
μακρὸν ἔνδυμα, ὑποθέτων ὅτι εἰς τὸ ἔνδυμα δὲν ἀρκεῖ
διὰ νὰ ἀναδείξῃ τινὰ ἀργιέρα, ἔλκευε ὅμως ἐνίοτε
τὸ σέβας· ἀλλὰ δὲν ἐδύνατο νὰ βλέπῃ ὄνευ δυσσε-
σκείας ὅτι ὁ Κ. Κωνσταντῖνος, ὁσάκις τις ὑπηρετικὴς
ἐλείπει ἀπὸ τὴν ἐξοχίαν, δὲν ἀπέβαλλε τὸ ἔνδυμα του
διὰ νὰ ἀναλάβῃ τὴν ἐργασίαν τοῦ ἀπόντος.

Ὁμολογητέον ὅμως ὅτι ὁ ἀγαθὸς Γιάννης, χω-
ρὶς νὰ ζαλιζέται παραπολύ, ἠλπίζεν εἰς τὴν πατρι-
κὴν του ἐξουσίαν, ἴσως δὲ καὶ εἰς τοὺς ὠραίους ὀ-
φθαλμοὺς τῆς μυλωθρῆς, διὰ νὰ ἐπαναφέρῃ τὸν ἀπό-
γονόν του εἰς ὀρθότερας ἰδέας. Μεταξὺς λοιπὸν
πρωίαν τινὰ, περὶ τὴν ὀδὸν τῶν ἀγρῶν, εἶπε οἱ ἐργάται
του ἐπροξένοντο, εἰς τὸν μύλον, ἐκρούσε τὴν θύραν
καὶ εὗρε τὴν ὠραῖαν χήραν διαβουλεύσαν τὴν ξανθὴν κό-
μην της ἐμπροσθεν μικροῦ κατόπτρου· ἡ χήρα σπεύ-
σασα προσέφερεν εἰς αὐτὸν θρασίον καὶ εἶπε·

— Καλῆμέρα, μπαρμπα - Γιάννη, κάθησε.
Ἐκεῖνος δὲ εἶπεν εἰς ἀπάντησιν·
— Ῥόζα, ἀνεψιά μου, πόσον ἐτὼν εἶσαι;
— Ὡ! εἶμαι γραῖα, θεῖέ μου, πολλὰ γραῖα, ἀπε-

κρίθη κομψομένη ὡς κάποιος μάλλον τῶν πό-
λεων ἢ τῶν ἀγρῶν· εἶμαι εἰκοσι χρόνων.

— Ὡ! ἐπεπέλασεν ὁ μπαρμπα - Γιάννης, μὲ ἀρέ-
σκει τὸ γῆρας σου, εἶσαι εὐμορφῆ Ῥόζα.

— Ἀλήθεια! ἀνέκραξεν ἡ νέα μειδιδῶσα,
— Ἀληθέστατα· τοῦλάχιστον αὐτὴ εἶναι καὶ
ἐδικὴ μου καὶ πολλῶν ἄλλων γνώμη. Τὸ λέγουσιν
εἰς ὅλον τὸ χωρίον.

— Λέγουσιν τόσα πολλά, θεῖέ μου! οἱ χωρικοὶ
εἶναι φλύαροι.

— Ἔστον πλὴν ἦτον καλῆτερα ἐὰν δὲν ἐφλυάρουν.

— Πλὴν, εἶπεν ἡ Ῥόζα χωριστάτα μειδιδῶσα,
δὲν περὶζεῖ κανένα ἀν λέγουσιν ὅτι εἶμαι εὐμορφῆ.

— Εἶσαι χήρα, ἀνεψιά μου.

— Ἀλλοίμονον! ἀνέκραξε στεναζῶσα ἡ Ῥόζα.

— Δὲν θέλεις νὰ ἐξαναυπανδραυθῆς;

— Τὸ σκέπτομαι, ἀπεκρίθη μὲ ἀφέλειαν ἡ Ῥόζα.

— Πῶς σὲ φαίνεται ὁ ἐξάδελφός σου;

— Ὁ Κωνσταντῖνος;

— Ναί, ἀπεκρίθη ὁ μπαρμπα - Γιάννης χαμκί-
σας τοὺς ὀφθαλμοὺς!

— Ἔ! εἶναι παραπολύ . . . κύριος . . .

— Καὶ ἐπεθύμεις νὰ εἶναι παραπολύ . . . χωρικός;

— Ὁχι δὲ . . . πλὴν . . .

Ὁ μπαρμπα - Γιάννης παρέτριψε τὰς χεῖρας.

— Τί σημαίνει αὐτὸ τὸ αὐτῆ;

— Δὲν εἶπα ναί, θεῖέ μου.

— Εἶπες λοιπὸν ὄχι;

— Ὁχι ἀκόμη.

— Ἄρα εἶναι τελειωμένον ὑγίαινε Ῥόζα . . .

σὲ προειδοποιῶ ὅτι θὰ σ' ἐπισκεφθῇ ὁ ἐξάδελφός σου.

— Τόσῳ γῆγορα;

— Ὅταν τὸ σπάζει εἶναι ὄριμον τὸ θερίζω δὲν
προσμένω τὸν χειμῶνα.

— Ὡ! εἶσθε πολλὰ εὐγενεῖς! ἐφιθύρισε μὲ πικ-
ρίαν ἡ νέα.

— Δὲν μὲ εἶπες ὅτι ἐγγήσκεις;

— Ἦ Ῥόζα δὲν ἀπεκρίθη ἀμέτωπος· ἀλλὰ περιπτύ-
χθεισα τὸν θεῖόν της, τὴν ἐφίλησε δυνατὰ, καὶ εἶπε
σειοῦτα τὴν δακτύλον·

— Ὡ! εἰς δὲν ἦτο ἠλικιωμένος.

Ὁ μπαρμπα - Γιάννης ἀνεχώρησε ζωντανὸς καὶ
εὐθυμὸς, ὡς αἱ εἶχει ἄλλαζα τὰ πενήματα του ἔ-
τα μὲ τὰ εἰκοσι τῆς μυλωθρῆς.

Πλησίον τῆς οἰκίας τῶν ἀπότητων τῶν Κωνσταντῖνων
σπῆρα καὶ ἀγρῶν ἦσαν μυδιταξίαι. Οὗτος δὲ προσ-
ελλῶν πρὸς τὸν πατέρα του μὲ ὑπόκλισιν καὶ σέβας,

— Πάτερ μου, εἶπε, σ' ἐζήτησα.
— Κ' ἐγὼ ὁμοίως, ἀπεκρίθη ὁ γέρον.
— Ἔγω νὰ σὲ θυμῶμαι.
— Κ' ἐγὼ ἐπίσης. Πλὴν, ἐπερόθησεν ὁ Γιάννης,
νομίσας ὅτι ἐμάνενα τὸν σαιετὸν τοῦ υἱοῦ του, λέγει
πρῶτος σὺ, τί μὲ θέλεις;
Ὁ Κωνσταντῖνος ἔλαβεν ὄφρα μελοδραματικῶς
καὶ εἶπε·
— Πάτερ μου, αὐριον εἶναι πρῶτη καυχήριον.
— Τῶν Ἀγίων Πάντων, ἐπρόσθεσεν ὁ πατήρ, καὶ
ἡμέρα τῶν γιορτῶν σου, νιέ μου.

— Αὐτὸ εἶχα σκοπὸν νὰ σὲ εἰπῶ, πάτερ μου.

— Ὁ γίνης εἰκοσιενὸς χρόνου . . .

— Ναί, πάτερ μου.

— Εἶναι ὁ καιρὸς κατὰ τὸν ὅποιον οἱ νέοι ἀ-
ποκατασταίνονται.

— Αὐτὸ ἔχω κατὰ νοῦν, πάτερ μου.

— Ἄ! πολλὰ καλά, ἐφιθύρισε ὁ μπαρμπα -
Γιάννης.

— Πάτερ μου, ἐπανελάθειν ὁ Κωνσταντῖνος, ἤξεύ-
ρεις ὅτι θὰ μὲ δώσης λόγον διὰ τὴν περιουσίαν τῆς
μητρὸς μου.

Ἦ ἀπότομος αὐτὴ πρότασις δυσηρέστησε τὸν
Γιάννην καὶ ὅμως ἀπεκρίθη ἀταράχως·

— Τὸ ἤξεύρω, τέκνον μου, καὶ αὐριον θὰ σὲ
χρεωστῶ σωστὰ δεκαπέντε γιλιάδας δραχμῶν.

— Ὡ! εἶπεν ὁ Κωνσταντῖνος, δὲν θέλω παρὰ μό-
νον τὸ εἰσοδήμα.

— Πλὴν δὲν θὰ τὰ ἐξοδύης δλα ἐδῶ, ἐφιθύρι-
σεν ὁ πατήρ.

— Καὶ δὲν ἔχω σκοπὸν νὰ μείνω ἐδῶ.
Ὁ Γιάννης ὠπισθοδρόμησεν.

— Αὐριον ἀναχωρῶ εἰς Ἀθήνας.

Ὁ ἀγαθὸς γέρον ὠπισθοχώρησε καὶ πάλιν νομί-
ζων ὅτι ὄνειδοςέται.

— Ἄλλ' ἡ σύζυγός σου δὲν θὰ θελήσῃ νὰ ὑπά-
γῃ. Πλὴν τούτου τί θὰ κάμῃς ἐκεῖ; ποῖος θὰ φρον-
τιζῇ διὰ τὸν μύλον, τὴν ἐξοχίαν;

— Τί λέγεις, πάτερ μου; διὰ ποῖον μύλον καὶ
διὰ ποῖαν ἐξοχίαν ὁμιλεῖς;

— Λιὰ τὴν Ῥόζαν καὶ διὰ τὸν μύλον της· δὲν θέ-
λεις νὰ ὑπανδραυθῆς;

— Μίαν χωρικήν! οὐφ!

Εἶπε καὶ ὠπισθοχώρησε.

— Πάτερ μου! ἐνηκολούθησεν ὁ νέος· μ' ἔδρανε
ὑψηλότεραν ἀνατροφήν· ἐννοεῖς λοιπὸν ὅτι δὲν ἤμ-
πορῶ νὰ εἶμαι οὔτε μυλωνᾶς, οὔτε γεωπόνος.

— Τί θέλεις λοιπὸν νὰ εἶσαι; ἠρώτησε μὲ ἀγα-
νάκτησιν ὁ Γιάννης.

— Ζωγράφος! ἀπεκρίθη ἀταράχως ὁ Κωνσταν-
τῖνος· ἡ μάλλον εἶμαι τώρα, διότι ἔχω κλίσιν εἰς
τὴν ζωγραφικὴν.

Ὁ γέρον ἀνύψωσε τοὺς ὄμους.

— Ὁ υἱός μου εἶναι τρελὸς, ἐφιθύρισε· ἴσως
πρέπει νὰ τὸν ἀποκηρύξω.

Καὶ ὁ μὲν Κωνσταντῖνος, χαίρειν τὸν πατέρα
του, ἀνεχώρησεν, ὁ δὲ Γιάννης ἔμεινε ὡς κεραυνό-
πληκτος. Ἄλλ' ἐπὶ τέλος ἐνόμισε καλὸν νὰ ὑπάγῃ νὰ
συμβουλευθῇ τὴν ἀνεψιῶν του, τὴν μυλωθρὸν, διότι,
κατὰ τὴν παροιμίαν τῶν κατοικῶν τῆς Πάρου, αἱ
γυναῖκες ἔχουν περισσύτερον νοῦν εἰς τὸν μικρὸν
τὸν δακτύλον παρὰ οἱ ἄνδρες εἰς ἄλλην τὴν κε-
φαλήν.

Ἦ μυλωθρὸς τὸν ἤκουσε μέχρι τέλους, καὶ ἐπει-
τα εἶπεν·

— Ὁ ἐξάδελφός μου ἔχει δίκαιον, θέλει νὰ ὑπά-
γῃ εἰς Ἀθήνας· ἄφες τον.

— Εἶσαι τρελὴ;

— Διόλου. Ἔσο ἡσυχος· θὰ ἐπιστρέψῃ.

— Πλὴν . . . ἐφιθύρισε ἀπηλπισμένος ὁ Γιάννης.

— Μπαρμπα - Γιάννη, εἶπε σπουδάζουσα ἡ μυ-
λωθρὸς, εἶμαι γραῖα καὶ ἔγω πετραν· θέλεις νὰ μὲ
ἀκούσης;

— Λέγε . . .

— Ὁ Κωνσταντῖνος νὰ ὑπάγῃ αὐριον εἰς Ἀθή-
νας . . .

— Καὶ διὰ τί;

— Σιωπή! νὰ τὸν δίδῃς δύο γιλιάδας δραχμῶν
κατ' ἔτος . . .

— Θεέ μου! ἀνέκραξεν ὁ Γιάννης. Θέλεις λοι-
πὸν νὰ μὲ ἐξυλοθρεύσης;

— Καὶ ἂν, ὡς εἶναι πιθανόν, κάμη χρέη, νὰ τὰ
πληρώσης.

— Θεέ μου!

— Ἔως ὅτου νὰ φάγῃ τὰς δεκαπέντε τοῦ γιλιά-
δας δραχμῶν.

— Ῥόζα, κόρη μου, εἶσαι, βλέπω, τρελὴ, ὡς καὶ
αὐτός.

— Διόλου· διότι πρὶν περάσῃ ὁ χρόνος, θὰ ἐπι-
στρέψῃ ὁ Κωνσταντῖνος.

— Ὁ λόγός σου καὶ εἰς τοῦ Θεοῦ τὸ αὐτί!

— Καὶ δὲν θὰ φορῇ πλέον μακρὸν φόρεμα.

— Ἄ! ἀνεστῆναξεν ὁ γέρον.

— Καὶ θὰ βάλῃ ἄλλο χονδρὸν ἐπανωφόρι.

— Νομίζεις;

— Δὲν ἤξεύρεις τὴν παροιμίαν; Ὅ,τι θέλουν αἱ
γυναῖκες τὸ θέλει ὁ Θεός!

Εἶπε καὶ ἐστρεπίσθη τὸ ταχύτερον, βαλοῦσα τὴν
καλὴν της ἐσθήτα, τὰς ψιλὰς κάλτας της, τὰ μικρὰ
τῆς σαυδάλια, τὸν κομψότερον κεκρυφαλόν της, ἐ-
στηρίχθη εἰς τὸν βραχίονα τοῦ Θεοῦ της, καὶ με-
τέβη εἰς τὴν ἐξοχίαν του.

Ὁ Κωνσταντῖνος ἦτο εἰς τὸν θάλαμόν του· αὐτὴ
δὲ ἀναβῆσα εἶπε πρὸς αὐτόν·

— Ἐξάδελφέ μου, ὁ πατήρ σου ἐξαναρμόραθη,
καὶ μὲ φαίνεται ὅτι δὲν ἤξεύρει τί λέγει. Πρὸ ὀλίγου
μὲ εἶπεν ἄφρητα θέματα.

Ὁ Κωνσταντῖνος τὴν ἔδρανε ἀπαρδαμνακί.

— Ὑπόθεσε ὅτι μ' ἔλεγεν ὅτι θέλεις νὰ ὑπάγῃς
εἰς Ἀθήνας.

— Νέβαια, ἀπεκρίθη ὁ Κωνσταντῖνος.

— Δὲν ἀμφισβῆλλω δι' αὐτό· ἀλλ' ὁ πατήρ σου ἐ-
πρόσθεσεν ὅτι θὰ ἐναντιωθῇ.

— Νὰ ἰδῶμεν ὑπενωθῆσιν ἐντόπως ὁ μέλλων
ζωγράφος.

— Ἐγὼ εἶπα, ἐπρόσθεσε μὲ τόνον ἐμπιστευ-
τικὸν ἡ Ῥόζα, εἰς τὸν πατέρα σου, ὅτι εἶναι ἀνόητος
θέλων νὰ σὲ κάμη γεωπόνον ὅπως εἶναι καὶ αὐτός,
καὶ νὰ σὲ ὑπανδρεύσῃ μ' ἐμὲ ἡ ὅποια εἶμαι μυλω-
νοῦ καὶ χωρική.

— Ἐξάδελφῃ μου . . . ἐτραύλισεν ὁ Κωνσταν-
τῖνος παραγχεῖς, καὶ λέγων κατ' ἑαυτὸν ὅτι ἡ Ῥόζα
ἦτο ὠραϊοτάτη.

— Ὁ πατήρ σου ἔχει ἄδικον, Κ. Κωνσταντῖνε,
ἐπρόσθεσεν ἡ Ῥόζα. Εἶναι φυσικώτατον νὰ ζῆσῃ κατὰ
τὴν ἀνατροφήν τὴν ὅποιαν ἔλαβες· σὲ πρέπει σύζυ-
γος Ἀθηναία.

Ο Κωνσταντίνος εμεγαλύνθη, εὖ καὶ παιδόμενος ἐτι μᾶλλον ὅτι ἡ ῥόζα ἦτο ὠραιότατη.

— Ὄθεν, ἐπανελάθει ἡ ῥόζα, κατέκεισα τὸν πατέρα σου, καὶ πρέπει νὰ με ἀνάψῃς κηρῖον. Δὲν ἐναντιοῦνται πλέον.

— Ἄ! ἐξαδέλφη μου... πόσον εἶσαι καλὴ!

Καὶ αὐτὸς μὲν ἠσπᾶσθη τὴν χεῖρά της, ἐκείνη δὲ ἐψιθύρισε κατ' ἴδιον.

— Πόσον εἶναι ἀνόητος νὰ πιστεύῃ ὅτι αἱ γυναῖκες τῆς πόλεως εἶναι ὠραιότεραι ἀπὸ τὰς μυλωθροὺς τοῦ χωρίου!

Τὴν ἐπιδοσαν ἀνεχώρησεν ὁ Κωνσταντίνος ὁμοῦ μὲ ἀρχαῖον τινα συμμαθητὴν του, ὅστις ἦτο κάμικτος ζωγράφος εἰς Ἀθήνας, καὶ ἐκινῆσθε ὅτι ἀνέχουστος ἦτο ἡ ἐπιτυχία του.

Κατὰ δὲ τὴν ἀναχώρησίν του ὁ γέρον ἐκλαυσεν ὡς μικρὸν παιδίον.

— Κιὴ κλαίεις, θεῆ μου, ἔλεγεν ἡ μυλωθρὸς, θὰ ἐπιτρέψῃ καὶ γρήγορα.

Ἄλλὰ φεῖ! ἔτος ὀλόκληρον παρήλα, καὶ ὁ ὀ ταλαίπωρος πατήρ ἔλαθε μωρίας ἀπαιτήσεις χρεῶν τοῦ υἱοῦ του. Ἐπλήρωσε δὲ αὐτὰ χωρὶς νὰ εἶπῃ τίποτε, διότι ὁ Κωνσταντίνος ἦτο κύριος τῆς παρουσίας του. Ἀλλὰ συγχώρεις ἔλεγεν εἰς τὴν μυλωθρὸν,

— Βλέπεις λοιπὸν ὅτι δὲν ἐπιστρέφει;

— Ὑπομονή! ἀπερίνετο αὐτῇ, ἀλλὰ μὲ ὀλιγοτέρας ἢ ἄλλοτε πεποιθήσει.

Ὁ ταλαίπωρος μπάριμα - Γιάννης ἐπεσεν εἰς μελαγχολίαν καὶ ἐγήρασεν ἐντός τινων μηνῶν ὡς ἂν παρῆλλον δέκα ἔτη.

Ἐντός τῶν ὀλίγων τούτων μηνῶν, κατεδαπάνησεν ὁ Κωνσταντίνος ὅσα τὸ χιλιάδας δραχμῶν.

Ἐν τούτῳ ἡ ζωγραφικὴ του ὀλίγον προώδεσε. Ὁ διευθυντὴς τοῦ Πολυτεχνείου ἀπέρριψε τὰς εἰκόνας τὰς ἡμέρας ἠθέλησε νὰ ἐλάβῃ, οἱ λεγόμενοι φίλοι του τὸν κατέλιπον ἐν σταθερᾷ μεσημέρῳ, καὶ κυρία τις τὴν ὁποίαν ἐτόλμησε νὰ ζήτησῃ εἰς γάμον, τὸν ἀπέπεμφεν.

Ἐφθασεν ἄρα ἡ ὕρα τῆς σκέψους.

Μίαν τῶν ἡμερῶν ὁ Κωνσταντίνος ἐσυλλογίζετο ὅτι αἱ Ἀθῆναι καὶ ὁ βίος τῶν καλλιτεχνῶν εἶχον τὰς ἀνάγκας των, καὶ ἐθυμῆθη τὴν γοητευτικὴν μορφὴν τῆς ἐξαδέλφης του, καὶ τὰ δάκρυα τοῦ πατρὸς του ὅταν ἀνεχώρησε.

Κατὰ δυστυχίαν ὅμως αἱ Ἀθῆναι ὁμοιάζοντι τὴν λαβύρινθον τῆς Κρήτης: διὰ νὰ εἰδῆται τις ἀπὸ αὐτὰς ἔχει ἀνάγκην τοῦ μίτου τῆς Ἀριάδνης, καὶ αὐτὸν μόνον ἡ γυνὴ τὸν κρατεῖ: ἀλλὰ ὁ μῖτος δὲν ἤρχετο, ὁ δὲ Κωνσταντίνος ἐπὶ σολοῦσαι νὰ πλανᾷται εἰς Ἀθήνας ὅτε μίαν τῶν ἡμερῶν ἔλαθε τὴν ἐφεξῆς ἐπιστολήν.

« Φιλτάτῃ μου ἐξαδέλφῃ!

« Εἶμαι εἰς σκεπτικὸν ἔτος, ἄρα εἶμαι γραῖα καὶ βλέπω τὴν ἀνάγκην νὰ ἀποκατασταθῶ. Ὑποδρεύομαι μετὰ δεκαπέντε ἡμέρας. Ἦμπορείς νὰ μαντεύσῃς μὲ ποῖον; ἀδυνατῶ... Ὁλ γίνω μητροῦά σου, διότι ὑποδρεύομαι τὸν μπάριμα - Γιάννην. Ναι μὲν

εἶναι πενήτηχοντα καὶ ἐνὸς ἔτους, ἀλλ' εἶναι δροσερὸς ὡς ῥόδον καὶ ὑγιειστάτος. Εἴμεθα γείτονες, καὶ ἡ ἔπαυλις καὶ ὁ μῦλος θὰ ἀποκαταστήσουν ἀξιώλογον ὑποστατικόν. Σὲ προσκαλῶ εἰς τὸν γάμον μου. Ἦν ἐνυμφεύθῃς καμμίαν ὠραίαν κυρίαν Ἀθηναίαν, φέρε τὴν, καὶ θὰ τὴν ὑποδεχθῶμεν ὅσον τὸ δυνατόν καλύτερον. Ναι μὲν εἴμεθα χωρικοὶ, γνωρίζομεν ὅμως τὰ καλῆχοντα.

Ἡ μελιούσα μητροῦά σου ΡΟΖΑ.

Υ. Γ. Ὁ πατήρ σου δὲν ἤθελε νὰ σὲ γράψω, διότι ἔλεγεν ὅτι γάμος χωρικῶν δὲν εἶναι ἰκανὸς νὰ εἰς χαριστήρη κύριον ὡς σέ: ἀλλὰ ἐγὼ ὑπέθεσα ὅτι δὲν θὰ εἶσαι ὑπερήφανος καὶ ὅτι θὰ τιμῆσῃς τὸν γάμον μας διὰ τῆς παρουσίας σου. Τὸ συμβόλαιον θὰ ἴ. πογραφή τὴν Κυριακὴν ὀκτώ, μετὰ τὴν λειτουργίαν.

Ἡ. Υ. Γ. Ἐπειδὴ εἶναι πολὺ πιθανὸν νὰ πάσῃς ἔλλειψιν χρημάτων, διότι ἡ ζωὴ τῶν Ἀθηνῶν ἀ. παιτεῖ πολὺ χρυσίον, σὲ στέλλω πεντακοσίας δραχμὰς διὰ νὰ φθάσῃς ἀνεὶ βραδύτητος.

Ὁ Κωνσταντίνος ἐξεπλάγη ἀναγνώσας τὴν ἐπιστολήν ταύτην μετ' ὀλίγον δὲ ἀνεκράξεν ὅτι ὁ πατήρ του ἦτο τρελὸς νὰ νυμφεύῃ ταιούτην ἔχον ἡλικίαν ἐνθυμῆθη δὲ καὶ τὸ ὠραῖον πρόσωπον τῆς μυλωθροῦ.

Αἱ πεντακόσιαι δραχμαὶ τῆς ῥόζας ἐφάμ ὅτι ἐ. πεσαν ἀπὸ τῶν οὐρανῶν. Ἐπλήρωσε τὰ μᾶλλον κατεπιγόντα χρέη του, καὶ τὸ ἔσπερας ἀνεχώρησε. Τὴν δὲ Κυριακὴν ἐφθασεν εἰς τὸ χωρίον του. Ἀλλὰ διὰ νὰ ὑπάγῃ εἰς τὴν ἔπαυλιν ἔσπερε νὰ διαβῇ πλησίον τοῦ μύλου. Ἰδὼν δὲ τὴν ὕψην ἀνοικτὴν εἰσῆλθε καὶ εἶρε τὴν μυλωθρὸν καλωπιζόμενον.

— Ἄ! Κ. Κωνσταντίνε, εἶπεν αὐτὴ εἰρωνευμένη, καλῶς ὄρισται!

— Καλῶς τὰς ἡμέρας, ἀπεκρίθη ἐκεῖνος, χωρὶς ἑ. μως νὰ καταπόσῃ νὰ κρύψῃ τὴν ταραχὴν του.

Ἡ ῥόζα ἦτο ὑπὲρ ποτε ὠραία.

— Καὶ ποῦ εἶναι ἡ ὠραία Ἀθηναία σου;

— Δὲν ὑποδρεύθῃ.

— Ἀληθινά; κέικμα!

Ὁ Κωνσταντίνος ἔδρακε τὰ χεῖλη του, καὶ εἶπε δι. σπασχετῶν.

— Τὸ ἤθελες λοιπὸν;

— Διάβολε!

— Ἐνόμιζα ὅτι ἄλλοτε ὁ πατήρ μου... ἐ. σκόπευε...

— Ἦτον τότε ξαναμωραμένος, φίλε μου, τώρα ἡμῶς ἤλθε εἰς τὰ σύγκαλά του... Ἰδὼν ὅτι ἐκεῖνον τὸ ὄψον δὲν ἦτον καλὸν διὰ σέ, ἦτον δι' αὐτὸν ἰδού, ἔρχεται.

Καὶ εἰσῆλθε ὁ μπάριμα Γιάννης ἐνδεδυμένος ὡς πρίγκη: τὰ χεῖλη του ἐμειδίον καὶ ἀκτίς ἐ. στυχίας ἐλυμπὸν εἰς τοὺς ὀφθαλμούς του. Ἐφαίνετο ὅτι ἦτο μᾶλλον τεσσαράχοντα ἢ πενήτηχοντα ἔτων.

Ἄφ' ἑνηγκαλισθῆ τὴν υἱὸν του με συντριβὴν καρ. διας, ἐπέθετο καὶ εἰς τὸ μέτωπον τῆς ῥόζας φίλημά βροντῶδες εἰπόν:

— Καλὴ ἡμέρα σου, συμβία μου!

Ὁ Κωνσταντίνος ἐθεώρησε τὸν ἀσπασμὸν τοῦτον οἰκειότερον τοῦ δέοντος καὶ μάλιστα παράτολμον.

— Ὑπάγωμεν εἰς τὴν λειτουργίαν, εἶπεν ὁ Γιάν. νης. Ἔρχεσαι, ῥόζα; Ἔρχεσθε, Κωνσταντίνε;

— Διὰ τί με ὀμιλεῖτε, πάτερ μου, πληθυντικῶς;

— Διὰ τί; πῶς νὰ ὀμιλήτω ἐνικῶς εἰς κύριον ὁποῖος εἶπε;

Ὁ δὲ Κωνσταντίνος ἐρυθρίασας ὑπετραυλισέ τινας λέξεις.

— Κ. Κωνσταντίνε, εἶπεν ἡ μυλωθρὸς με σέβας ἀνάμικτον εἰρωνείας, ὑπάγετε με τὸν ἄνδρα μου, καὶ σὰς φθῶνα. Ἔγω νὰ δώσω διαταγὰς δια νὰ καλοδε. χροῦν τὸν συμβολαιογράφον.

Ὅτε ἤκουσεν ὁ Κωνσταντίνος τὸ ὄνομα τοῦ συμβ. ο. λαιογράφου, ἠγωνιάχητε, καὶ στηριχθεὶς εἰς τὸν βραχίονα τοῦ πατρὸς του εἶπε πρὸς αὐτὸν ἐνῶ ἐ. π. ρῶνον:

— Τρόπονι ἀπεφασίσετε νὰ ὑπανδρευθῆτε εἰς τοι. αὐτὴν ἡλικίαν;

— Καὶ διὰ τί ὄχι; ἀπήντησεν ἐκεῖνος ἀνορθό. μως, καὶ ἐπιδεικνύων τὰ φυσικά του πλεονεκτή. ματα δὲν εἶμαι ἀκόμη τόσο μουχλιασμένος.

— Πέζαια.

— Τόσο ἀφανισμένος.

— Δὲν λέγω τὸ ἐναντίον.

— Καὶ ἐκείνη εἶναι εὐμορφη.

— Ἀλοῖμονον!

— Διὰ τί αὐτὸ τὸ ἀλοῖμονον.

— Διότι, ἐψιθύρισε ὁ Κωνσταντίνος, ἔχετε τρι. ἀντα χρόνους περισσότερον ἀπ' αὐτήν.

— Ναι, πλην τί πρὸς τοῦτο;

— Καὶ ὅταν γηράσεται, αὐτὴ θὰ εἶναι ἀκόμη νεά.

— Ὄ! ἐλπίζω ὅτι θὰ εἶμαι ὑγιεινός.

— Σκεφῆτε καλὰ πρῖν.

— Καὶ δὲν με μένει πλέον καιρὸς.

— Διὰ τί;

— Διότι ἐπροκέρυξα τοὺς γάμους μου.

— Τί σημαίνει; ἀνεκράξεν ὁ Κωνσταντίνος δὲν β. λέπομεν καθημερινῶς γάμους διαλυομένους;

— Τώρα θὰ ἔλθῃ καὶ ὁ συμβολαιογράφος.

— Διάβολε!

— Καὶ ἤξεύρεις ὅτι ἔρχεται ἀπὸ τὴν Δρυμαλίαν.

— Ἦμπορεῖ νὰ ἐπιστρέψῃ.

— Ναι; πλην ἐστὺνταξ τὸ συμβόλαιον.

— Δὲν ἄφητε τὰ ὄνοματὰ ἄγραφα;

— Δὲν ἤξεύρω... Διὰ τί!

— Διότι ὁ κόπος του δὲν θὰ ὑπάγῃ εἰς μάτην τὸ συμβόλαιον ἠμπορεῖ νὰ χρησιμεύσῃ εἰς ἄλλον.

— Καὶ εἰς ποῖον; ἠρώτησεν ὁ Γιάννης μειδιῶν πονηρῶς.

— Διάβολε! ἀπεκρίθη εὐσταθῶς ὁ Κωνσταντίνος, εἰς ἐμὲ, ἐν ὄψει.

Ἐν τοσούτῳ ἐφθασε καὶ ἡ μυλωθρὸς.

— Ἦξεύρεις, ῥόζα, εἶπεν ὁ Γιάννης, ὅτι ἡ με. λουσα εὐτυχία μου μ' ἐπροηήθευσεν ἀπὸ τώρα ἀντι. ζήλους; Ἔγω εἶνα ἀνεκράστην...

— Τόσο χειρότερα δι' αὐτόν! ἀπεκρίθη ἡ ῥόζα.

— Μαντεύεις ποῖον;

— Ὄ! ἀνεκράξεν ἐκείνη μειδιάσασα, τὸ πρῶγμα δὲν εἶναι δύσκολον: ἀνεκράστης σου εἶναι ὁ ἐξαδέλ. φός μου τῶν Ἀθηνῶν. Ἀλλὰ δὲν ἐπιτυγχάνει δὲν ἔλω ἄνδρα μὲ μαῦρον φόρεμα, ἐγὼ ἡ ὁποία εἶμαι μυλωνοῦ καὶ θὰ τοῦ τὸ ἀλευρόνυ κάθε ὠραν.

— Αὐτὸ σὲ πειράζει; ἀνεφώνησεν ὁ Κωνσταν. τίνος, ἀποβάλλων τὸ ἐνδυμᾶ του καὶ ῥίπτων αὐτὸ εἰς τοὺς πόδας τῆς νεᾶς τῆς ὁποίας κατεπίλει καὶ τὰς δύο χεῖρας: ἰδέ με μόνον με τὸ ὑποκάμισον... ὡς μυλωνῶν!

— Ἦξευρε ὅμως ὅτι δὲν θὰ ἐπιτρέψῃς ποτὲ εἰς Ἀθήνας, καὶ ὅτι ἂν κάμωμεν παιδιὰ, δὲν θὰ ὑπά. γουν ποτὲ εἰς τὸ Γυμνάσιον.

— Σὲ τὸ ὑπόσχομαι.

— Παράδοξον! ἐψιθύρισε ὁ μπάριμα Γιάννης: οἱ σημερινοὶ νέοι δὲν θέλουν νὰ γίνουιν ὅτι εἶναι καὶ οἱ πατέρες των!...

Αὐτὴ ὑπῆρξεν ἡ μόνη ἐπίκρισις τῆς διαγωγῆς τοῦ υἱοῦ του, τὴν ὁποίαν ἐπέφερον ὁ ἀγαθὸς Γιάν. νης, ὅστις εὐχαρίστως ἀνέλαθεν ἄλλο πρόσωπον τοῦ δράματος, καὶ ἀπὸ συζύγου ἔγεινε πενιθρός.

(Ἐκ τοῦ Γα.Ι.Ι.κοῦ)

ΠΕΡΙ ΤΕΡΑΤΩΝ.

Ἐκ τῆς I. de-Κιγάβλια.

Πάντοτε καὶ πανταχοῦ τὰ τέρατα ἐφαίνονταν τὴν προσοχὴν οὐ μόνον τῶν πεπαιδευμένων, ἀλλὰ καὶ αὐτῶν τοῦ ὄχλου, ὅστις ἐκαληττόμενος ἀπὸ τὸ μᾶλλον ἢ ἦτον ἕκαστον καὶ ἀσύνητος τῆς μορφῆς αὐ. τῶν, ἔπλασε διὰ τῆς ἀγαλιώτου αὐτοῦ φαντασίας πολλὰ οὐ μόνον ἀλλόεατα ἀλλὰ καὶ πάντῃ ἀδυνατὰ νὰ ὑπάρξωσιν, ἅτινα ὅμως ἐφθασαν νὰ πιστεῦσωσιν ἐπίστε καὶ αὐτοὶ οἱ ἐπιτηθέμενοι. Τούτου ἕνεκα ἡ ἱστορία τῶν ὄργανισμῶν τούτων ἀνωμαλιῶν κατὰ τὴν πρώτῃν αὐτῆς περίοδον, δηλονότι ἀπὸ τῶν ἀπωτά. των χρόνων μέχρι τῆς ε' ἑκατονταετηρίδος, δὲν πα. ρουσιάζει ἢ παρατηρήσεις κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἦ. τον παραμυροφρονέμενος, καὶ πολλάκις πάντῃ ἀνι. ποστάτους, ὅν καὶ μεταξὺ τῶν περὶ τοῦ ἀντικει. μένου τούτου ἀσφαλῆστῶν εἶσι καὶ διασημῶ. ται συγγραφεῖς, εἴη ὁ Ἰπποκράτης, Ἀριστοτέλης, Πλάτων, Γαλιλῆος, Ἐμπεδοκλῆς, Δημοκρίτος, καὶ ἄλλοι, οἵτινες ὅμως ἀναφέρουσι καὶ γεγονῆσθα ἀκρι. βῶς ἐκτεθειμῆσθα καὶ ἐπιβεβωιωθέντα ἐν μεταγενε. στέων παρατηρήσεων, ὡς δοθῆς λόγος ὁ Δικέ. τιος ἐν τῷ περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου πολιτικῶ. συγγράμματι αὐτοῦ: (Liceti de monstrorum cau. sis natura et differentiis. L. II.). Κατὰ τὴν δευ.

τέρων όμως περιόδου η Τερατολογία έλαβεν έπιστημονικώτερον ώθησιν, καθότι πλήθος γεγονότων περιεγράφησαν μετ' έπιστημονικής ακριβείας, και εις την εν Παρισίαις Ακαδημίαν των έπιστημών ηγήθησαν έμβριθεις συζητήσεις περί της γενέσεως των τεράτων. Τών συζητήσεων τούτων μετέστη οι διασημότεροι του τότε καιρού φυσιολόγοι, οίοι ο Λατρές, Δυβερνέυος, Βινσλόβιος, Λεμερυσ, και πολλοί άλλοι, πρό πάντων όμως διακρίθησαν μεταξύ τούτων οι δύο τελευταίοι, εξ ών ο μόνος πρώτος διασχυρίζετο ότι αι εκ γενετής οργανικοί αυται άνωμαλίες πηγάζουσιν εκ πρωτογενούς ή άρχικής τινός αλλοιώσεως του γόνου (germe), ο δ' έτερος απέδιδεν άπεναντίας αυτας εις τυχαίας τινάς περιστάσεις ικανάς να προξενήσονται ταύτας δια της ιδίας επεπεργείας επί της πρωτογενούς ήμαλτης άναπτύξεως του γόνου. Έπομένως το περί πρωτογενούς ή προσκτήτου αλλοιώσεως του γόνου ζήτημα κατέστη κατά την η' εκατονταετηρίδα αντικείμενον πολλών λόγων και πολυαριθμών συγγραμμάτων, ών το πλείστον μέρος υπεστήριζε τας εκ τυχαίων περιστάσεων αλλοιώσεις του γόνου. Έν τω μεταξύ δε τούτω ανεφάνη το άξιόλογον περί Τεράτων (De monstribus, Lausonii 1768) σύγγραμμα του πολυμαθούς Άλλέρον ο έθεσε τρόπον τινά τας πρώτας βάσεις της τερατολογικής έπιστήμης, ήτις όμως δεν έλαβεν όλην την μεθοδικήν αυτής άνάπτυξιν ή επί της τρίτης περιόδου, ήτοι επί των νυν ήμερών, οτε πρώτος ο περικληής Ι. Φ. Μέκελος, άν και υποστηρίζει εν μέρει εν τω αξιολόγω αυτου έγχειριδιω της Παθολογικής ανατομίας την περί πρωτογενών αλλοιώσεων δόξαν του Βινσλόβιου, έθεσε τας πρώτας βάσεις της υπό των νεωτέρων φυσιολόγων παραδεχθείσης θεωρίας περί γενέσεως των τεράτων. Κατ' αυτους αι διάφοροι μορφαι των απλών τεράτων πηγάζουσιν εκ της έμβρυικής διαστατικών τινων καταστάσεων του έμβριου παρεμποδισθέντος εν τη άναπτύξει αυτου. Κατά την θεωρίαν ταύτην υπάρχει άναγκαία τις μεταξύ των διαφορών τούτων άνωμαλίων σχέσις, διότι άπασαι πηγάζουσιν εκ τινος διαβατικής μόν αλλά πάντοτε του αυτου είδους καταστάσεως εις ην εφίσταται το έμβρυον κατά τινας περιόδους της άναπτύξεως αυτου, και διαρκούσης της οποίας τυχαία τις διατάραξις διέκοψε την τακτικήν πορείαν της μορφώσεώς του. Είναι άληθές ότι γεγονότα άνωμαλίσθητα συντείνονται προς υποστήριξιν της θεωρίας ταύτης, ής έχγη άπαντώνται εις τόν Αρβέυον, Βόλφον, και Αύθερνέθον, και ήν μετά τόν Μέκελον παραδέχθησαν και άνεπτύξαν έτι μάλλον ο Βέιλος, Γιεδεμάννος, Χωσιέρος, Βελκάρδος, Όθων, Βλυμενδούχιος, Δε-Βλαινδύλλος, Βινσίγγερος, Λευκάρδιος, Γερφρουά-Σαιντ' Ιλαίρος, Πρεσγέτος, Σέρρες κτλ. αλλά δεν δύναμεθα ν' άρνηθώμεν ότι περιστάσεις πολλαι δέν επιτρέπουσι την κατά την δόξαν του Μέκελου και άλλων νεωτέρων καθολικέυσιν αυτής.

Πρός ακριβέστεραν δε σπουδήν και διάκρισιν των υπό μυρίας μορφάς παρουσιαζόμενων τεράτων, άνάγκη ήτο και έπιστημονικής τινος κατατάξεως αυτών

εις διάφορους κλάσεις, όπερ και έπροσπάθησαν να κατορθώσασιν διάφοροι των νεωτέρων φυσιολόγων, μάλιστα δε ο Λικέτιος, Ίθερρος, Μαλακάριος, Βοίγτελος, Πυφφών, Πλυμενδούχιος, Μέκελος, Πρεσγέτος, Όθων, Χαρθέτος, και Σαιντ' Ιλαίρος, άλλ' ούδέεις μέχρι τούδε επέτυχε κατ' ακριβείαν εις τόν προτιθέμενον σκοπόν, διότι άπασαι αι προταθεισαι διαίρέσεις και πρό πάντων εις ούδεμίαν τούτων απαντάται ή άπαιτουμένη διάκρισις μεταξύ των τερατιωδών άνωμαλιών και των μικρών άνωμαλιών αλλοιώσεων ής συνήθως δέν συμπεριλαμβάνομεν εις την κατηγορίαν των λεγομένων κυρίως τερατιωδών αλλοιώσεων, διότι κατά την γενικήν περί τεράτων ιδέαν τούτου δύναται να ήρηθή οργανικών τιών εκ του των ζώων γένους (*) φέρον εκ γενετής διάπλασιν έπιστήμητος άπάδουσιν προς τους συνήθεις της φύσεως νόμους, ήτοι έχον την κατασκευήν τινων ή όλων των μερών αυτου έπιστημωδώς διάφορον της χαρακτηρισμούσας το ήνωειδή αυτου άτομν. Έπομένως άν ή διαφορά ήτοι άνεπαίσθητος και αμικρά, το φέρον αυτην άτομον ουδόπως θεωρείται ως τέρας, άν και τινες των φυσιολόγων και μάλιστα ο Φά'ρρις ήδέλησαν να συμπεριλάβωσιν εις την κατηγορίαν των τερατιωδών άνωμαλιών άπασας τας αλλοιώσεις μη εξαιρουμένας, και αυτων των εκ παθολογικών αιτιών πηγάζουσιν, οίτι ο υδροκέφαλος, αι εξογκώσεις κτλ.

Τους επηυρισμένους να αποκτήσων ακριβείς περί τερατολογίας γνώσεις παραπέμπομεν εις τα ειδικά περί τούτου συγγράμματα, ιδίως δε εις το του Ι. Γεωφρουά Σαντ' Ιλαίρου, το και επιγραφεύμενον « Histoire générale et particulière des anomalies de l'organisation chez l'homme et les animaux, etc. Bruxelles, 1837. » Ήμεεις δε περιερί'ομεθα να περιγράψωμεν εν συντόμω όλίγα τινά εκ των κατά διαφορους εποχάς γεννηθέντων και μάλλον άξιοπεριέργων τεράτων.

Έν έτει 1701 εγενήθη εις Σόνον της Ούγγρας δίσωμον ήλιου βρέφος ή επωνομάσθη 'Ελένη και Ιουδή. Τούτο κατά το έβδωμον της ηλικίας αυτου έτος περιεφέρθη προς Βιέννα εις τας σημαντικώτερας της Ευρώπης πόλεις ήπου παρετηρήθη μετ' έπιστημονικής ακριβείας υπό διαφορών της τότε εποχής φυσιολόγων. Τα δύο ταύτα κοράσια τα όποια ήταν προσκεκολλημένα κατά το κάτω της βάρους μέρος προήγαγον το ζην μέχρι του 22 έτους της ηλικίας αυτών. Διέφερον δε άλλήλους τα μέγιστα και κατά την κρᾶσιν και κατά τόν ήλικόν χαρακτήρα, διότι, ή 'Ελένη ήτο πλέον μεγαλόσωμος, και εύτραφής, ώραιότερα, ήπιωτέρα και μάλλον άγγίχους της άλλης. Αν και ήγαπώντο θερμάς, συνέπεσαν όμως πολλάκις, και μάλιστα κατά τήν νηπιότητα αυτών, να έλωσιν εις έριδας, και τότε επάταξεν ή μία την

(*) Έπιστημονικώς θεωρούμενα δύνανται δικαιοφ τω λόγω και αυτα τα φυτά τα άνωμαλώς διαωργανισμένα να συμπεριληφθώσιν εις την κατηγορίαν των τεράτων, άλλ' ή γινική περί τεράτων ήτικ άποκλείει τα φυτά της βηθείας κατηγορίας.

άλλην. Ένίοτα δε ή ισχυροτέρα ύφονε την άλλην επί των ώμων της και άκουσαν την μετέφερον ύπου αυτη έβούλετο. Τούτων την περιγραφην άπαντώμεν εις πλείστα συγγράμματα ως και εις το άριστον της φυσικής ιστορίας πόνημα του Βυφφώνος.

Κατά την 6 Δεκεμβρίου του 1706 έτους εγενήθη εν Λονδονδερή βρέφος φέρον δύο κεφαλάς και τέσσαρας βραχίονας επί ενός μόνου κορμου. Ήτο δε δεξιόθεν μόν ήλιου άριστερόθεν δε άρρην. Ή δεξιά χειρ του άρρηνος εκειτο όπισθεν των ώμων του ήλιεως, ή δε άριστερά τούτου όπισθεν των ώμων εκείνου, ώστε εφαινότο ως άμοιβαίως εναγκαλιζόμενα. Το τέρας τούτο επέζησεν όλίγα μόνον λεπτά της ώρας μετά την γέννησιν του, ή δε περιγραφη

'E. lény. Ioudé.

αυτου άπαντάται εν ταίς φιλοσοφικαίς Συναλλαγαίς του έτους 1709. Τομ. 26.

Ο Μέρκος έδημοσίευσεν εν έτει 1709 την περιγραφην βρέφους έχοντος κεφαλήν μεν μικρότεραν πολυ του συνήθους, πρόσωπον δε κεκαλυμμένον εντελώς εκ τριγών. Έν μέτω δε του μετώπου αυτου ύπήρχε μικρά τις σαρκώδης εξογκώσις και άνω αυτης όφθαλμίδς τρίγωνος έστερείτο δε έντελώς και βινός και στόματος.

Έν τη ιστορία της εν Παρισίαις Ακαδημίας των έπιστημών, αναμνησκόμεν ότι κατά το 1712 έτος ο Βαυδόναιος απέστειλεν προς αυτην ακριβή περιγραφην νεκρογενούς βρέφους, ου ή καρδιά εφίστατο εξώθεν της θωρακικής κοιλότητος και κρεμαμένη επί του τραχήλου αυτου εν είδει παρασήμου.

Κατά τόν Μάϊον μήνα του 1783 έτους εγενήθη εν Βεγγάλη υπό Ίνδων γονείων, βρέφος τι φέρον επί της κεφαλής έτεραν κεφαλήν προσκεκολλημένην ίνιον

πρός ίνιον. Ή κεφαλή αυτη, άν και μικρότερα της κυρίας κεφαλής, είχεν όμως όλα τα άρρατίζοντα συνήθως την κεφαλήν μέρη, ών όμως αι λειτουργίαι έτελούντο άσθενέστερον των της κυρίας κεφαλής. Το τέρας τούτο έζησε δύο περίπου έτη. Την δε περιγραφην αυτου συντάξεν ο περικληής Ρυεράδος Όμομος, ήτις άπαντάται εν τω XXX τόμω των φιλοσοφικών Συναλλαγών.

Πρό όλίγων έτών περιήρχοντο την Ευρώπην δύο άδελφοί Σίναϊ γνωστοί υπό την όνομασίαν, Αιδυμο του Σιάμ, γεννηθέντες εν έτει 1811 και στήθος προς στήθος άλλήλους προσκεκολλημένοι. Τούτων την περιγραφην άπαντώμεν εις πλείστα των περιοδικών της Ευρώπης συγγραμμάτων, και εις την ήμετέραν 'Α-

'Pita. Χριστίνα.

ποθήκη των ώφελίμων και τερπνών γνώσεων, φυλ. 3. έτος 1847.

Την 12 Μαρτίου του 1829 εγενήθη εις Σασόρι της Σαρδούς δικέφαλον κοράσιον Ρίτα Χριστίνα επικληθέν. Ή προς άριστερά της συμπύσεως κεφαλή, ήτοι ή Χριστίνα, ήτο εύρωστύτερας κρᾶσεως ζωηροτέρα και έβήλαζε πλέον της άλλης, ισχυρής ούσης και καχεκτικής. Έζηταν ενία περίπου μήνας, ότε προσβλήθησα ή Ρίτα υπό Ισχυράς βρογχίτιδος απέβησε μετά τριήμερον άσθενείαν, διαρκούσης της ηκοίας ή Χριστίνα εφαινετο υγιής και εύθυμος, άλλ' μόλις εξέπνευσεν ή Ρίτα και εν άκαρεί έτελεύτησα και ή Χριστίνα. Πέρι του δικεφάλου τούτου άτόμου έγραψαν πλείστοι συγγραφείς, πρό πάντων όμως ο Μαρτίος Βαιντ - Άνγκε, ο Κοστέλλος και ο Σέρρες.

Πρό τινων έτών υπήρχεν εν Κωνσταντή του Σινικού κράτους άνθρωπος τις Ιθαγενής φέρον προσκεκολλημένον κατά την χώραν του ξιφοειδούς αυτου άσπυ

ἕτερον μικρὸν ὡς ἔμβρυον, ἄτομον ἔλλειπές μόνον κεφαλῆς καὶ προσηρμοσμένον διὰ τοῦ λαίμου εἰς τὴν προρήθειον γῶραν. Τὸ παρόσιτον τοῦτο ἄτομον ἐτρέφετο ἐκ τῆς κυκλοφορίας τοῦ μεγάλου, ἀλλ' ἐξελήθη ἰδίως τὰς ἐκκριτικὰς αὐτοῦ λειτουργίας. Τοῦτου τὴν περιγραφὴν συνέγραψαν ὁ Πέκτρον καὶ Λιθιγότος ἐν τῇ Ιατροφυσικῇ ἐφημερίδι τοῦ Λονδίνου.

Σινός.

Πατὰ τὸ 1820 ἐπιστρέφον ἐξ Αἰγύπτου εἰς Παρισίους ὁ Πακαλάκος ἔφερε μετ' αὐτοῦ μικρὸν πτόμα ταρχεντὸν ἢ μάμιαν ἢ ἀνεύρον ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Βεροπόλει. Τὸ πτόμα τοῦτο ὅπερ ἐνομιζέτο κηλίκον ὡς μεγίστην μετ' αὐτοῦ ὁμοιότητα ἔχον, ἐξετάσθη μετ' ἐπιμελείας παρὰ τοῦ σφοδρῶτος Σαιντ' Ιλαίρου, τοῦ πατρὸς, ἀπεδείχθη ὅτι ἦτο πτόμα ἀνθρωπίνου βρέφους τερατώδους μορφῆς. Τοῦτου δὲ τὴν περιγραφὴν ἀπαντῶμεν εἰς τὰ χρονικά τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν, καὶ εἰς τὸ ἀπὸ 13 Ἰανουαρίου 1820 φυλ. τοῦ Μηνύτορος.

Δὲν εἶναι σπάνια καὶ τὰ ἐκ ζῶων γεννώμενα τέρατα, μάλιστα παρὰ τοῖς συγγραφεῶσιν ἀπαντῶμεν πλεῖστα τοιαῦτα παραδείγματα. Οὕτως ὁ φιλοῦρος ἀναφέρει ἐν τῷ 21 τόμῳ τῶν φιλοσοφικῶν Συναλλαγῶν, ὅτι κατὰ τὸ ἔτος 1099 συνέπεσε νὰ ἴδῃ ἐν οὐεφρόνῃ χοῖρον ἔχοντα ὅμοιον σκεδὸν τοῦ ἀνθρώπου πρόσωπον. Ὁ δὲ Οὐερετακόδης ἀναφέρει ἐν τῷ Α' τόμῳ τῶν ὑπομνημάτων τῆς ἐν Πετροπόλει Αὐτοκρατορικῆς Ἀκαδημίας, ὅτι κατὰ τὸ 1809 εἶδε γαλλὴν συγκειμένον ἐξ ἑτέρων ἐξ γαλιῶν. Καὶ ἐνὶ πρό τινον ἐπὶν ἐδημοσίωσα διὰ τῆς Ἀθηναῶν περιγραφῆν ὁμοίως συγκειμένης ἐκ δύο σχεδὸν ὀρνίθων. Μυρία δὲ ἄλλα τοιαύτης φύσεως παραδείγματα ἀπαντῶμεν εἰς διαφόρους συγγραφεῖς, ἀλλὰ κρίνομεν περιστόν νὰ ἐπαναλάβωμεν αὐτὰ ἐνταῦθα.

ΠΕΡΙ

ΑΝΑΤΡΟΦΗΣ (EDUCATIO.)

Παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Ἑλλησι καὶ Ῥωμαίοις.

(Συνέχεια. Ἰδε φυλλ. 62.)

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΑΝΑΤΡΟΦΗΣ ΤΩΝ ΡΩΜΑΙΩΝ.

Ἡ ἐν τῷ ἑλληνι λόγῳ καὶ τῇ ἐπιστήμῃ ἐκπαίδευσις ἐγένετο πάντοτε γενναϊότερα ἐν Ῥώμῃ, καὶ κατ' ὀλίγον προέβλεψεν ἐξαιρετικὰ πύλλαι βιβλίων (Σύλλα, Λουκούλλου, Κράσσου, Πομπηίου, Οὐάρωνος, Κικέρωνος κ. ἄλ.), παραταί τοῖς πεπαιδευμένοις φίλοις εἰς χάριν. Ὁ δὲ Οὐάρων (Varro), ὁ doctissimus Romanorum, περὶ τούτων χρόνων τούτων συνέγραψε καὶ βιβλίον περὶ ἀνατροφῆς (*De re, aut de liberis educandis*), ἀπεδείξει, ὅτι ἡ βελτιώσις τῶν περὶ τὴν ἀνατροφὴν ἦν ἐπιθυμητὴ τῶν σωφρονεστέρων. Περὶ δὲ τῆς εἰαγωγικῆς ἐπιμέλειας σπουδῆς περὶ πνευματικὴν διαμόρφωσιν καὶ πάλυμβάθειαν (*eruditio*), ἅμα δὲ περὶ τῆς σοφῆς τοῦ χρόνου χρήσεως, ἐκ τῆς πολυμερείας τῆς πολιτικῆς ἐνεργείας προελθούσης, μαρτυροῦσιν οἱ νῦν συμψῆς γενόμενοι ἀπαρηγόστη καὶ τὰ *actuum*, οἵτινες ἐνηργάουν τὸ πνεῦμα τοῦ ἐπιστήμου Ῥωμαίου ἐν τοῖς δειπνοῖς καὶ ἄλλοις, ὑστάτως ἠδύνατο μᾶλλον ἀκούειν ἢ ἀναγιγνώσκειν, μέσον οὖν γενικὴν καταστάσιν παρὰ τοῖς Ἑλλήσι τοῦ καρποῦσθαι πᾶσαν ὄραν καὶ πανταχοῦ δύνασθαι μαρτυροῦσιν. Παρ' ἐκείνοις ἀναφαινοῦνται αἱ παιδαρῆ διατριβαὶ καὶ συνδιαλέξεις ἐν τοῖς δειπνοῖς, οἵας εὐρίσκωμεν παρισταμένης ἐν τοῖς συμποσίοις τοῦ Ἰλλάτου καὶ Ξενοφῶντος.

Ἐνταῦθα ἐβόσθασαν εἰς τὴν περιόδον, καὶ ἦν οἱ νέοι Ῥωμαῖοι μεταβαίνουσιν εἰς Ἀθήνας, Ῥόδον, Ἀπολλωνίαν, Μιτυλήνην, ἵνα ἐκπαιδευθῶσιν ἐκεῖ ἐν τῇ Ἑλληνικῇ ῥητορικῇ, τῇ φιλοσοφίᾳ καὶ ἄλλοις κλάδοις τῆς ἐπιστήμης, εἰ καὶ περὶ τοῦ χρόνου, ὅτε ὁ ποιητὴς Ἀργίλιος (1) ἤλθεν εἰς Ἰταλίαν, ὁ Κικέρων ἠδύνατο εἰπεῖν *erat Italia tunc plena Graecarum*

(1) Ὁ Ἑλλὴν ποιητὴς Α. Λικίνος Ἀργίλιος κατήγετο ἐκ καλῆς οἰκίας Ἀνατολίας τῆς ἐν Συρίᾳ. Δούς ἦδη δείγματα τῆς ποιητικῆς του ἐξουσίας ἐν τῇ πατρίδι αὐτοῦ καὶ ἐν ταῖς πλείστασι πόλεσι τῆς Ἀσίας καὶ Ἑλλάδος, ἀς περιηγήσῃ μετῴθη ἐντεθεὶν εἰς τὴν καίω Ἰταλίαν, ἕνθα ἐπολιτογραφῆθη ἐν Τάραντι, Ἑργίω, Νεαπόλει καὶ μετὰ ταῦτα εἰς Ῥώμην ἐπὶ τῆς ὑπηρεσίας τοῦ Κάλτου καὶ Μαρτίου 652 P. (102 π. Χ.). Ἐν Ῥώμῃ τυχρὸν φιλόφρονος ὑπεδοχῆς ἐν τῇ οἰκίᾳ τῶν Λουκούλλων, ἀπήλκεν τῆς φιλικῆς καὶ ὀφιλίας τῶν ἐπιφανῶν καὶ πεπαιδευμένων Ῥωμαίων. Τὸ δ' ἠδύνατο εἶπε μετὰ τὴν εἰς Ῥώμην ἀφίξιν του (663. P.) μετῴθη μετὰ τοῦ Λουκούλλου εἰς Σικελίαν, καὶ ἐπὶ τῆς ἐπανόδου σουστάσει αὐτοῦ ἐπολιτογραφῆθη ἐν Ἡρακλείᾳ, πάλυ συμμάχῳ τῆς Ῥώμης (*civitas aequissima iura ac foederata*). Ὅτε δὲ τῷ 664 P. κατὰ τινὰ νόμον τῶν δημάρχων Σιλουανῶ καὶ Κέρβωνος

artium ac disciplinarum etc. (pro Arch. 3.). Καὶ ἡ Ἀλεξάνδρεια δὲ, ἡ Ταρσίς, τὸ Πέργαμον ἢ ἡ Πέργαμος καὶ ἄλλαι πόλεις τῆς Ἀσίας εἶχον μετ' ὀλίγον ἀξιολόγους ῥητορικὰς καὶ φιλοσοφικὰς σχολὰς νὰ ἐπιδεικνύουσι (Στράβ., II, 625, 673.). Εἰς ταῦτας συναριθμητέα καὶ ἡ Μασσαλία (Tacit. Agric. 4.). (2) καὶ αὐτὴ ἡ Κόρθυβα ἢ Κορθύβη τῆς Ἰσπανίας ἐκτίετο ταχέως σημασίαν διὰ τὴν ῥητορικὴν τῆς σχολῆς (ἐν τοῖς μεταγενεστέρους χρόνοις ὀνομάζοντο ἐνταῦθα καὶ τὰ Πουρδίγολα, ἢ Ἰολύδισσα καὶ ἡ Ναρθίον, καθὼς καὶ ἐν Ἀφρικήν προέβλεψαν ῥητορικὰς σχολὰς. Flav. Vopisc. Saturn. 10.). Ἀλλ' ἀπὸ τῆς ἐν Αἰγύπτῳ Ἀλεξάνδρειας ἀενάως ἀπέβρεν εἰς Ῥώμην ἄρθονος πολυμαθείας πηγὴ, καὶ κατὰ τὸν Ῥωμαίων τρόπον ἐδιδάκνυτο ἐνταῦθα. Ὁ δὲ Ἀρτίδιος, γραμματικὸς καὶ ῥητορ, πρῶτος αὐτῶν ὀνόμαζε φιλόλογον (*philologus*) κατὰ τὸ παραδείγμα τοῦ Ἑρατοσθένους (Suet. de ill. gram. C. 10.). Χαρακτηριστικὸς μέγχι τούτου τὸ κυριότερον τῆς δημοκρατικῆς ἀνατροφῆς καὶ παιδείας, μεταβαίνονμεν νῦν εἰς τοὺς χρόνους τῆς μοναρχίας ἀρχομένης, ἥτις καὶ ὑπὸ ταύτῃ τὴν σχέσιν ἀνοίγει νέαν περιόδον. Ἡ ἀρχαία τάξις τῶν πραγμάτων ἦν κατὰ μέρος παρεγνωσιαμένη, καὶ ἡ Ῥώμη κατὰ τὴν διαρκείαν τῶν διαφόρων, ἐν διαζήγαγος πολέμων, εἶχε διάφορα ἐξῆς παιδείας στοιχεῖα παραλαβούσα. Πρὸ πάντων ὁ ἑλλητισμὸς ἦν τὸ βασιεὺς ἐξέλιξμένος καὶ πανταχοῦ διαδεδομένος. Στοιχεῖα ἑλληνικῶν ἢ ὅων καὶ τρώων ἦσαν καὶ μέγχι ἐκπερισσότερος εἰς τοὺς αἰώλους τῶν πεπαιδευμένων εἰσαγωγικῶτα καὶ ἡ περὶ τὰ γράμματα ἐνεργεία τῶν Ῥωμαίων ἐπιδηλοῦτο ἀπὸ τοῦ πνεύματος τῶν ἑλληνικῶν συγγραφεῶν (πρὸβλ. Horat. Epist. II, 2, 6 καὶ. Iuv. VI, 185—195.). Οὐδ' ἡ ἀνατροφή ἔμενον ὑπίσω, ἀλλ' ὑπὸ

ἄλλοις νὰ δοθῇ Ῥωμαϊκὴ πολιτεία πᾶσιν ἐκείνοις, οἵτινες ἤδη ἐν ταῖς συμμάχοις πόλεσιν ἦσαν πεπολιτογραφημένοι, καὶ ὅν χρόνον ἐξεδίετο ὁ νόμος εἰχον τὴν οὐκ ἐστὶν αὐτῶν ἐν Ἰταλίᾳ καὶ ἐν τοῖς ἐξῆς χρόνοις ἡμερῶν ἀπειρῶσαντο παρὰ τῷ πραίτορι (si mihi forelatis civi iudibus descripti fuissent: si tum, quom lex forelatur, in Italia domicilium habuissent: et, si sexaginta diebus apud praetorem essent professi Cio pro Arch. c. IV.), ὁ Ἀργίλιος τότε ἔλαβε καὶ τὴν Ῥωμαϊκὴν πολιτείαν, ἣν ἀπὸ παλίων ἐπὶν εἶχον ἐν Ῥώμῃ καὶ παρὰ τῷ πραίτορι Κ. Μιτέλλῳ (Q. Metellus) ἀπογραφάμενος. Ὁ Ἀργίλιος κτείχεν ἠὲ 28 ἐτὴ τὴν πολιτείαν τούτων, ὅτε Ῥατίου τις, πεθανὼς τὸ δεύτερον ἔτος μετὰ τὴν ὑπατείαν τοῦ Κικέρωνος (693 P.), παρουσιασθεὶς διεπιλοκίτης τῷ ποιητῇ τὴν καλὴν κατημένην πολιτείαν, διακεινόμενος, ὅτι ὁ Ἀργίλιος δὲν ἠδύνατο ὁμοίως πολλὰς γενέσθαι κατὰ τοὺς ἔτους τοῦ προετηρημένου νόμου, μάλιστα διότι τὸ ὄνομα Ἀργίλιος δὲν ἀδύνατο ἐν τοῖς τῶν πολιτῶν καταλόγοις τῶν τιμητῶν. Ὁ Κικέρων τότε συνηγόρησεν ὑπὲρ τοῦ γέροντος διδασκάλου τοῦ ἐνώπιον δικαστηρίου, οὗ ἄντος προεβρεῦεν ὁ ἀδελφὸς του Κόντινος, κατὰ τὴν μετῴθεν σχολαστικὴν. — Τὰ συγγραμμάτου α.) ὁ μιθριδάτικὸς πόλεμος, ποίημα, ἐν ᾧ ἔθυμνῶντο αἱ πράξεις τοῦ Λουκούλλου, β.) ὁ κριτικὸς πόλεμος καὶ ἄλλα ποιήματα ἀπώλοντο. Ἀποδίδονται αὐτῶ καὶ τινὰ ποιήματα ἐν τῇ Ἑλληνικῇ Ἀγθολογίᾳ (Jacobs Anthol. V. II p. 80—82.).

(2) Πρὸβλ. Ἀσων. ἐν προλόγῳ τ. Ιστ. τ. Ἑλλ. ποιητ. κ. συγγ. σ. 46.

τοιαύτας σχέσεις ἔλαβε νέαν διαμόρφωσιν. Ἀνάτοαι τις διίσχυρτίληται, ὅτι, καθὼς ἡ ἀνατροφή ἐπὶ τῆς δημοκρατίας χαρακτηρὰ τινὰ μᾶλλον ἢ ἦττον δημόσιον ἔφερε, καὶ περ τῆς ἐκπαιδεύσεως καὶ διδασκαλίας οὐκ οὕσης δημοσίας, οὕτε κατὰ διάταξιν τῆς πολιτείας διευθυνομένης, κατὰ τοὺς καισαρειῶν χρόνους τὸναγτίον, ὅτε ἡ διδασκαλία ἐγένετο ἀμέγας δημοσία, ἢ ἀνατροφή, δὲν εἶχε πλέον, ὡς ἡ δημοκρατικὴ, τῶσιν οὕτως εὐγενῆ, τῷ πολιτικῷ βίῳ πρῶτον καὶ τῆς Ῥωμαϊκῆς ἀρετῆς καὶ φιλοπατρίας προακτιῆν.

Τοῦ Καίσαρος ἢ ἡ χρηρηγήσαντος πρὸς τοὺς γραμματικὸς καὶ ἄλλους διδασκάλους τὴν πολιτείαν, καὶ ὁ Λύγοντος πολλὸν εὐνοὺς προσεβρέτο αὐτοῖς. Αἰώρισε τὸν Οὐάρων φιλῶτικὸν διδάσκαλον τῶν ἐργῶν του, διὸ ὅτις μετέθετε τὸ σχολεῖον εἰς τὴν μέγας τοῦ Παλατίου καὶ ἀπελάμβανεν ἐτήσιον μισθὸν 100 σπαστέρια (Suet. de ill. gram. C. 47.). Καὶ ὁ Μαινήτας πρὸ ἡγάγε ταύτας τὰς σπουδὰς (Suet. αὐτ. 21.). Οἱ γραμματικοὶ εὐνοῦν πάντοτε μᾶλλον τὴν σφαιρὰν των. Οἱ ῥητορὶ καὶ οἱ φιλόσοφοι ἐπὶ Λομετιανῶ ἐπὶ ἠλάθησαν μὲν, ἀλλὰ μόνον ἐπὶ βραχὺν χρόνον. Ὁ Οὐεσπιτιανὸς ἦν εἶχε καταστήσει διδασκάλους τῆς γραμματικῆς καὶ ῥητορικῆς καὶ ἐγχορήγει αὐτοῖς μισθόν. Τοιοῦτός τις διδάσκαλος ἦν ὁ Κοῦντιλιανὸς (3). Ἐσπουδαζον τὴν ἑλληνικὴν ἐργῶν παιδείαν ἢ ὁ Κοῦντιλιανὸς (I, 10.) ὄρθον doctissime ὀνομάζει. Ἐπὶ δὲ τοῦ Ἀδριανῶ ἢ ἐκπαιδεύσεως ἤρχισεν ὅλος δημοσία γίνεσθαι, καὶ ἐδύνατο αὐτοῦ τὸ Ἀθήναιον (Aur. Viell. de Cas. C. 14, §. 2.), τὸ πρότυπον τῶν ἐφεξῆς καισαρειῶν σχολῶν, καὶ διορίσαντος ἐν αὐτῷ μισθωτοὺς διδασκάλους.

Ἄλλ' ἀς θεωρήσωμεν πρῶτον τὰς ἐπὶ τοῦ Λύγοντου πρῶτους. Ὁ γουῶς αἰὼν τῆς Ῥωμαϊκῆς ποιήσεως ἦν ἐφετητικῶς ἐσχηματιστήσιν παιδικαὶ ἐτερεταί (Horat. Sat. I, 10, 81. Ovid Epist. ex Pont IV, 16.), καὶ ἡ τότε υπερβαλλόντως προαχθεῖτα κλίσις πρὸς τὴν ἀἀγνωσίαν ἦτο ἀπαγγελίαν (*recitatio*) τῶν ἰδίων ποιημάτων ἐκτύχον πάντας, καὶ ὁποσοῦν ἱκανὸς ἐνόμιζον αὐτοὺς, νὰ προάγωσιν εἰς φῶς τὰ προσήκοντα. Πλείονα δεῖ ἐπίδοσιν, ἐλάμβανε τὸ ἔθος τοῦτο ἐπὶ τῶν ἐπομένων Καισάρων (Horat. Sat. I, 4, 74. Seneca Ep. 52. 102. Dial. de orat. C. 19 Mart II, 88, III, 18. Plin. Ep. I, 13.). Καὶ τὸ περὶ σπουδαίων πραγμάτων συζητεῖν, ὡς ἦδη ἐν ταῖς φιλοσοφικαῖς συγγραμμάσι τοῦ Κικέρωνος ἐναργῶς εὐρίσκωμεν, γενικωτέρα κατέστη. Ἡ ἐλαστέτης τῶν πλουσίων Ῥωμαίων ἢ ἀπὸ μεγάλων καὶ πολυτελῶν βιβλιοθηκῶν ἐβλάσεν εἰς ὑψηλὸν βαθμὸν καὶ αὐταὶ αἱ ἐπαύσεις καὶ τὰ λουτρά ἐκοσμήθησαν δι' ἐκλεκτῶν βιβλιοθηκῶν (Seneca de tranqu. vil. 9. Mart. VII, 17, 1.). Ἐπὶ τοῦ Λύγοντου ἀνεβῆ ἡ ἐν Ῥώμῃ καὶ ἡ δημοσία βιβλιοθήκη διὰ τοῦ Ἀσινίου Πολλιανῶς (Asinius Pol-

(3) Περὶ τούτου, ὡς καὶ περὶ ἄλλων τινῶν πεπαιδευμένων τῆς περιόδου ταύτης, ἴδε κατωτέρω.

lio (4) (Plin. Hist. Nat. VII, 31), ἢ ἠκολούθησαν ἄλλαι κλίσεις (Suet. de ill. gram. 21.). Ταῦτα πάντα ἀναγκαίως εὔρυνον τὸ ὕλικόν τῶν γνώσεων σημαντικῶς, ἐδάκων ἀξιόλογον ἔδωκαν εἰς τὰς ἐπιστημονικὰς σπουδὰς, οὐδ' ἠδύνατο ἀτελέσφορα ὡς πρὸς τὴν ἀνατροφήν νὰ μένωσι. Τώρα ἐν τῇ οἰκίᾳ ἐκάστου ἐπισήμου Ῥωμαίου εὕρισκοντο *litterati senes*, κυριώτερον ἔργον ἔχοντες ἀντιγράφειν κώδικας περιεφώνων συγγραμμάτων, ἵνα τὸ μὲν ἀλήθως τὸν ἀριθμὸν τῶν τόμων ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τοῦ κυρίου των, τὸ δὲ καὶ τοῖς φίλοις αὐτοῦ προμηθεύσωσι. Ἐντεῦθεν προήλλε καὶ τὸ ὅτι οὐχὶ αὐτοὶ οἱ πεπαιδευμένοι δοῦλοισι, ἀλλὰ κατώτεροι ἐξελέγοντο *custodis* τῶν παιδῶν, εἰ μὴ φρονίμος τις πατὴρ ἐποίησε ἐξαίρεσιν. Ἀλλὰ καὶ τῆς ἐκλογῆς τούτων τῶν *custodum*, οἵτινες ἄλλως μόνον ἐν ταῖς τῶν εὐπόρων οἰκίαις εὐρισκόντο, ἀναγκαῖος ὅρος πιθανῶς ἦν ἡ δεδωκεμένη χρηστέλεια.

Ἐπὶ τῆς αὐτοκρατορίας τοῦ Αὐγούστου ἦν μὲν βεβαίως πολὺ πλεονέκτημα ὁ ἀριθμὸς τῶν στοιχειωδῶν σχολείων ἐν Ῥώμῃ, ἀλλ' ἔρχοντο ἐτι καὶ ἰδιωτικὰ κατεστήματα, ὡς τρισδιάκτα σχολεῖα συνήθως ἐν ταῖς ἀπωτάταις γωνίαις τοῦ ἄστεος εὐρισκόμενα (Horat. Ep. I, 20, 17. *ui pueros elementa docentem occupat extenuis in vicis balba senectus*. Aion. Χρυσ. Λογ. Κ'. 264). Στοιχειώδους τιμῆς σχολεῖον ἐν Ποτιόλοις ἦτο δικαιωγία μείων κλιεῖται ὁ Πλίγιος (Hist. Nat. IX, 9.). εἰς αὐτὸ ἐφοῖτο παῖδες τῆς ἐκ Ρώμης (Bajai), ἃν ἔφερε κατ' ἐκάστην δελφίντις, ὡς ἐλεγον, διὰ τοῦ Λουκρήνιου κόλπου (*Lacus Lucretinus*). Τὰ στοιχεῖα τῆς πρώτης ἐκπαιδεύσεως καὶ ἰδίως τὰ σχολικὰ βιβλία πιθανῶς τώρα ἐλοβόντινα βιβλίωσι, πρὸς ἢν ὄφειλε φέρειν ἡ ἡδὴ μεθοδικῶς γενομένη σπουδὴ τῆς γραμματικῆς καὶ ῥητορικῆς. Περὶ τῆς μεθόδου τῆς πρώτης διδασκαλίας μόνον σποραδικὰς εἰδήσεις ἔχομεν. Προανέγνωσις καὶ ὑπα-

(4) Ο C. Aemilius Paullus, Μαρκουκίος τὸ γένος, γεννηθεὶς τῷ 76 π. X. (678 P.) καὶ ἀποθανὼν τῷ 4 π. X. (738 P.) ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς ἐπιστημονικῆς ἐκπαιδεύσεως καὶ τῶν γραμμάτων ἐπὶ τῶν Αὐγουστιανῶν χρόνων κατέχει μίαν ἐπίσημον θέσιν διότι ἡ ἐπιρροή αὐτοῦ ἐκτείνεται οὐ μόνον ἐπὶ τοῖς συγγράμμασι, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τὴν ἀμείωσις ἐπομένην περίωδον, τὴν μὲν διὰ τῶν ἰδίων αὐτοῦ ποιητικῶν τε καὶ ἱστορικῶν καὶ ἄλλων προῦκτων (ὡν ὀνομαστικῶς οὐδὲν διεπλάθη ἡμῖν ἀλήθεια), τὴν δὲ, καὶ ἵσως πολλῇ μᾶλλον διὰ τῆς σπουδῆς αὐτοῦ τοῦ προκαταγεῖν τὴν ἐπιστήμην καὶ εἰς τὴν πορείαν τῶν σπουδῶν καὶ τῶν γραμμάτων διεύθυνσιν, ἵνα δοῦναι, ἥτις οὐσιωδῶς ἐπεπλήρωσεν εἰς τοὺς ἐπομένους χρόνους. Ἐκ τῶν τελευταίων αὐτοῦ ἔργων ἀναφέρομαι πρῶτον τὴν ἐπ' αὐτοῦ οὕτως τῆς πρώτης δημοσίας βιβλιοθήκης ἐν τῷ πολυτελεῖ σταθμῷ παρὰ τὴν ἀγορῆν τῆς Ῥώμης τῶν 715—716 πιδανῶς ἐκ τῆς λέξεως τοῦ δαλματικῶν πόλεμου, περὶ ἧς ὁ Ψάλλιος (Origg. VI, 4) λέγει τὰδ' ἡ Primum autem Romae bibliotheca publicavit Pul. Plo, Graecae simul atque Latinae, additis auctorum imaginibus in aetio, quod de manubus magnificientissimum in straxerat. Ὁ δεύτερον, ὅτι ὁ Πόλλιος κατὰ Σενέκην (Contro vers. IV, Pausan.) Primum omnium Romanorum advocatis hominibus, seripta sua recitavit. δηλ. εἰ μὴ πρῶτος αὐτὸς ἀπολέσας, τοὐλάχιστον πρῶτος κωνοκῶς καὶ τακτικῶς ἀνεγίνωσκε τὰ ποιητικὰ καὶ πρὸς ποιητικὰ του ἐλάτιον πεπαιδευμένων φίλων καὶ γνωρίμων, του.

γράφεισι τοῦ διδασκάλου καὶ ἐπανόληψις τοῦ μαθητοῦ ἦσαν τὰ κυριώτερα μέρη (Horat. Epist. I, 18, 13. κέξ. *ui puerum saepe eredas dictata magistro reddere*. Οὕτω καὶ ἐν τοῖς colloquiis scholasticis: *dictavit mihi condiscipulus: scripsi dictante praecipiente etc.*) Μετὰ τὴν ἀκριβῆ ἐμάθησιν τῶν συλλαβῶν καὶ ἔπειτα τῶν τύπων τῆς γλώσσης ἤσκατο ἡ μήμη δι' ἠθικῶν γραμμάτων, διὰ μύθων καὶ ἀπολόγων, συγχρόνως δὲ ἀνελεύοντο τὰ μέτρα καὶ οὕτως προπαραινόμενοι ἡ τῶν ποιητῶν ἀνάγνωσις (Seneca Epist. XIII, 89.). Ἡ πρώτη ἐν τῷ γραφεῖν ἀσκησις ἐγίγνετο ἀκόμη δι' ὀδηγίας τῆς χειρὸς, πρὸς ἢν ἀκόπιμόν τινα μέθοδον συνιστᾷ ὁ Κοϊντιλιανός (I, 1, 27. *Cum vero jam ductus sequi curperit, non inutile erit, eas (litteras) tabellae quam optime insculpi, ut per illos velut sulcos ducantur stili etc.*). Ὁ Ὀράτιος ἀναφέρει ἀπολυτικῶν τι ἐπαρμηκῶν σχολείων τοῦ Φλαυίου, εἰς ὃ ἐφοῖτων οἱ υἱοὶ τῶν ἐκατοντάρχων (centuriones), ἵνα μανθάνωσι τὸν λογαριασμὸν (*lucru suspensi luculos tabularumque lucertus ihant octonis referentes idibus aera*, Sat. I, 6, 74 κέξ.), καὶ ἐτέλουν μυσθίον. Ἀλλ' εἰς τοῦτο τὸ σχολεῖον δὲν τὸν ἐπερφευ ὁ πατὴρ του, ἀλλ' εἰς Ῥώμῃν ἀγαγὼν αὐτόν, τὴν ἐβάλε νὰ διδάξη τὰς τέχνας, ὅς καὶ οἱ υἱοὶ τῶν ἱππέων καὶ βουλευτῶν. Πρὸς δὲ τούτοις τὸν συνώδεον ποταμῶν αὐτὸς ἡ ἀδιαφορώτατος φύλαξ (*ipse mihi custos incosmittissimus amnis circum doctoris alerat, autēbe.*) εἰς πρὸς τὴν μέθοδον τοῦ λογαριασμοῦ ἀναφέρει ὁ Ὀράτιος εἰδὸς τι διαίτησιν τοῦ ἀσπαζίνου εἰς ἐκ τῶν μέρη (*Romani pueri longis rationibus assem discunt in partes centum diuere*, Art. poet. σ. 325 κέξ.) καὶ ἔπειτα ἔρχεται εἰς τὴν ἀφαίρεσιν (*si de quincunice remota est uncia, quid superat? etc.*).

Τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν ἤρχον τὴν πρῶτον, καὶ διὰ τοῦτο βεβαίως καὶ πρῶτον ἐφοῖται εἰς τὰς σχολὰς τῶν γραμματικῶν καὶ τῶν ῥητορῶν τὴν ἡλικίαν καὶ τὴν δημοκρατικὴν περίωδον. Ἡ βία τῆς διδασκαλίας ἔκειτο ἢ αὐτῇ, μόνον δ' ἐν τοῖς κατ' ἐξαστον ἐξελκτιστο ἡ μέθοδος. Αἱ σχολαὶ τῶν γραμματικῶν διετέλουν τὴν αἴτην εὐκταῶν διανοητικῶν, καὶ ἡ πρὸς εὐγλωττίαν τάτις μαθήματα ἀπὸ τῆς ἐπίσης εἰς τὰς ῥητορικὰς σπουδὰς, εἰ καὶ ἡ Ῥωμαϊκὴ ῥητορικὴ ἤδη κατὰ τὴν τελευταίαν αἰῶνα τῆς δημοκρατίας εἰς τὴν κολοσσηνότητάς φησάται, ἐπὶ τῆς δημοκρατίας ἐπισημῶς εἰς ἀποδοτικῶν εἰς ἀποδοτικῶν εἰς ἀποδοτικῶν. Νῦν πολλὰ μᾶλλον ἐτίμων τοὺς μαθητὰς ῥητορικῶς τῶν ἑλληνικῶν καὶ ἀσιατικῶν πόλεων (ὁ Αὐγουστὸς αὐτὸς ἐδιδάχθη ὑπὸ τοῦ Περικλεῶντος Ἀπολλοδόρου Στραβ. II, 623. Cas.). Καὶ ἡ δημοκρατία δὲ καὶ ἡ μυστικὴ μαθήματα σπουδαίοντα ἐπέστησαν (Seneca Ep. XIII, 89.), ὅς καὶ ἡ ἀρχαία ἐλαμπε τὰς πρώτους τῆς (Hor. Ol. III, 6, 21. *modus doceri quilibet imitatus natura videtur etc.*) καὶ τὸ saltare (ἐγχεῖσθαι) ἐν τῇ κυρίᾳ αὐτοῦ ἐνοσί, ἐξελκτιστο ἀνά τὴν τῶν Ῥωμαίων πόλεων οὐ μόνον ἐπὶ τῆς δημοκρατίας, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῶν κατωτέρων (Suet. Dom. 8.).

Ἡ γυναικεία ἀνατροφή εἰς ἄλλην κατάστασιν εἶχε μεταστῆ. Ἡ ἀρχαία ἐπιλοχία, οἰκονομικῶς καὶ χρηστικῶς τῆς *matronae* ἐκαστῶς ἐξέλιπον, ἀλλὰ καὶ οὕτως ἐν τισιν ἐπισήμοις οἰκίαις πάντοτε ἀκόμη κατεβάλλετο φροντίς περὶ σωφροσύνης καὶ χρηστοποιίας. Ὁ Αὐγουστὸς αὐτὸς εἰδὶξε τὰς ὑψηλότερας καὶ ἐκγόνας του νὰ νήσωσιν ἐξοικον (Suet. Aug. 64.).

Αἱ γυμναστικαὶ ἀσκήσεις, ὅποια ἐτελοῦντο ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων, οὐδέποτε ἴσως ἀξίας ἔτυχον παρὰ τοῖς Ῥωμαίοις: τὰ ἑλληνικὰ γυμνάσια ἐκπορῶντο παρ' αὐτοῖς μᾶλλον ὡς καταγῶγια ἀρχαίας (Sic. rep. IV, 4. Πλουτ. Ῥωμ. Ζητημ. 40, Tac Ann. XIV, 20.) ἢ δὲ γυμναστικὴ γυμνότης προσέβαλλε τὴν Ῥωμαϊκὴν κοσμιότητα (Decorum). Ὁθεν κατ' ἑλληνικὴν δημοκρατικὴν μόνον σποραδικῶν εὕρισκοντο παρὰ Ῥωμαίοις αἱ γυμναστικαὶ ἀσκήσεις (Ἡρόδ. Cic. leg. II, 15). Οὕτως ὁ Παπίριος Κούρτιος ἦν ἄριστος δρομέας (Liv. IX, 16), καὶ Κάτων ὁ νεώτερος εἶχε, κατὰ Πλούταρχον, τοὺς υἱοὺς του αὐτὸς διδάξας τὴν γυμναστικὴν (Πλουτ. Κάτων ὁ νεώτ. 5, 20.). Πρὸς τοῦτοις ἐν μεγάλας ἐφορταῖς πολλὰκις γυμναστικὴ ἀγῶνη διεξήγοντο ὑπὸ ἄλλοιων (Aion. ὁ Ἀλικαρναεὺς Ῥωμ. Ἰστορ. Ζ'. 67-73. τὴν ἐν τοῖς ludis magnis τῶν ἀρχαίων δημοκρατικῶν χρόνων γυμνῆν καὶ ἱππικὴν ἀγωνιστικὴν παράγει ἀπὸ τῶν Ἑλλήνων). Ἀλλὰ τὴν σφαιρὴν μετὰ μεγάλης ἡδονῆς ἐπαίον οἱ Ῥωμαῖοι, καὶ ἐν τῇ ἀνδρική ἡλικίᾳ (Seneca ep. 105. Val. Max. VIII, 1, 1, 2. Cic. pro Arch. 6.).

Ἀσκητικὴ ἀσκησιολογία καὶ καρτερία ἐξήτει ὁ Ῥωμαῖος τῶν ἀρχαιοτέρων χρόνων ἐν ταῖς ἡλικίαις, τῷ στρατοπέδῳ καὶ τῇ πρωτοπαίριᾳ (Hicourium) τῶν πολεμικῶν ἔργων. Ἀλλ' οἱ αὐτοκρατορικῶν χρόνοι καὶ πρὸς τοῦτο τὸ μέρος τῆς ἑλληνικῆς παιδείας ἐπιδεικτικώτερον ἐδείχθησαν (Horat. Ol. I, 8.) (5). Ἐν τῷ ἀρτίῳ πεδίῳ (Carnus Martius) ὑπὸ Ῥωμαίων νέων ἐτελοῦντο γυμναστικαὶ ἀσκήσεις (Στραβ. II, 3, 236. Cas.), ἦσαν δὲ ἡδὴ καὶ γυμνάσια καὶ παλαίστραι ἐν Ῥώ-

(5) Ἐν τῇ ἡλικίᾳ ταύτῃ ὁ Ὀράτιος ἀποτεινόμενος πρὸς τὴν Αὐδύαν ὑπαρκτὴν ἢ μᾶλλον πλαστὴν, τὴν ἐρωτᾷ, τί ἐπαθῆ, ὁ ἐρωτῆς αὐτῆς Σύδαρις καὶ δὲν ἀναφαίνεται κατὰ τὰ συνήθη γυμναστικὰ ἐν τῷ Κάμπῳ, καὶ οὕτως ἐντεῦθεν ἀφορμῆς συχίων ἐξερῶνται τὰ διάφορα τότε συνήθη γυμναστικὰ κατὰ τὴν ἡλικίαν γλαφυρότατον τρόπον.

Lydia dic, per omnes te dros oro, Sybarin cur properes amando perdere? cur apricum oderit campum, patiens pulveris atque solis? Cur neque militaria inter aequas equitat, Gallica nec lupatis temperat ora freuina? cur limet fluvium Tiberis tangere? cur olivum sanguine viherino cautius vitat? neque iam livida gestat armis braccilia, saepe disco, saepe trans sinem iaculo nobilis expedito? Quid latet, ut marianae filium dicunt Theidis sub lacrymosa Troiae funera, ne virilis saltus in caedem et Lycias proriperet catervas?

μη (Tacit. Ann. XIV, 47.). Καὶ εἰς τὰ λουτρά αὐτὰ ἦσαν παλαίστραι καὶ σφαιριστήρια προσαρτημένα. Ὁ Τιβέριος καὶ ὁ Νέρων ἱπποδρόμου ἐστειφονόησαν ἐν Ὀλυμπίᾳ (Suet. Ner. 24, Aion. Κάσο. ΟΓ'. 20, κέξ.), καὶ ἡ ἑλληνικὴ ἀγωνιστικὴ εὕρισκε πάντοτε μείζονα ἐπιδαμνασίαν (Suet. Ner. 12.). Ὁ Δομιτιανὸς μάλιστα συνέστησε καὶ ἀγῶνα παρθέτων (Suet. Dom. 4.). Ἐπι καὶ ἐπὶ Ἀλεξάνδρου Κουίρου σπουδαίως ἐτελοῦντο αἱ γυμναστικαὶ ἀσκήσεις. (Inf. Capital. 2.).

Μετὰ τὸ πρῶτον στάδιον τῆς μοναρχίας μεγίστης σπουδαίοντος ἐστὶ τὸ δεύτερον, τὸ ἐπὶ Τραϊανῶν, Ἀδριανῶν καὶ τῶν Ἀντωνίνων, ἡ ἀρχαία ἐπιλοχία πολυμαθείας, ὑγιᾶς καὶ ἠθικῆς κρίσεως καὶ ἐν μεγίστῳ μέρει εὐγενῶν φρονημάτων κάτοχοι ἀνεφάνησαν ἐν Ῥώμῃ, καὶ ἰδίως διὰ τῆς ἀπὸ τῶν δυναστῶν εὐνοίας ἔτυχον τῆς ἐκκεντρίας νὰ ἐνεργῶσιν ἐπὶ τὴν ἀνατροφήν καὶ παιδείαν τῆς νεολαίας. Ὁ Σενέκας, ὁ ὁ χαρακτὴρ ἐφάνη ἀμείβωλος τῶν νεωτέρων τισιν, ἦν ὁ παιδαγωγὸς τοῦ Κάρονος. Αἱ ἐν ταῖς συγγραμμάσι αὐτοῦ ἀρχαῖ ἐγούσιν ἀνεκτίμητον ἠθικὴν ἀξίαν. Τὰ δόγματα του ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀνήκουσιν εἰς τὴν στοάν, καὶ εἰσι ἐπιτήδεια νὰ παρέχωσιν εἰς μὲν τὴν χαρακτὴρ σταθερότητα, εἰς δὲ τὰ φρονήματα χρηστότητα, καὶ νὰ ἡπλίξωσι κατὰ τοῦ εὐνοῦ τῶν κόπων, βασάνων καὶ τοῦ θανάτου, ὅπρι εὐκταῶν ἔπρεπε νὰ ἦναι τότε ὑπὸ τὰς ἐπισημῶν βιωτικῶν περιστάσεων τοῦ ἐπισημῶν Ῥωμαίου τῶν χρόνων ἐκείνων. Καὶ περὶ τῆς ἀνατροφῆς καὶ παιδεύσεως ἐξαίρετους νόμους δίδει ὁ Σενέκας. Πρὸς δὲ τοὺς γραμματικῶς καὶ τὴν μικρολόγων αὐτῶν συλλοβοπευσίλλαιον, ὅς καὶ κατὰ σχολαστικῶν ἐκ τῆς μυθολογίας ζητημάτων ἐν διαμάχῃ ἐδρίσκαται. Ἡθελε τὴν ἀληθῆ πῆνιτην καὶ τὴν πῆνιτην bonam (Sist. XIII, 89). Βεβαίως ὁ αὐτοκρατορικῶς αὐτοῦ μαθητὴς οὐτε ἡ Γάτιος ἦν, οὐτε ὁ Γίρ Βοννις. Ἀλλὰ τί ἠδύνατο πρᾶξαι παιδαγωγός, ὅς τὸ μόνον ἔργον δὲν ἦτο τοῦτο, ἐν ἐκείνῃ τῇ πάσης καλίας ἐπιδεικτικῇ ἐποχῇ καὶ πύλει, ἐπὶ φυγῆς ἴσως ἡδὴ πρῶτον, διεφθαρμένης (Suet. Ner. 6. περὶ τῆς ἐπι τρυφεράς αὐτοῦ ἡλικίας. *a patre inops atque egens apud amicum Lepidam nutritus est, sub duobus paedagogis, salutare atque tonsore*) νέου εἰς αὐτοκρατορικὴν ἐκτελεγεμένην, ὅς τὸ νεῦμα ἠδύνατο ζῶν ἢ θάνατον χαρίζαι. Μορτικὴν περιστάσεις ἐμπόδιζον τὴν ἀπόλυτον ἠθικὴν ἐνέργειαν τοῦ παιδαγωγοῦ. Οὐδὲν ἦτον τιμῆς ἐπαρξῆ τὸ κατὰ δόγματι (Tac Ann. XIV, 52-56.). Οὐδ' ὁ Νέρων κατὰ τὰς πρώτας ἐτῆς αὐτοκρατορίας του ἦν τόσο κακός (Suet. Nel. 9, κέξ.), ὅσον πολλοὶ ἄλλοι καίσαρες εὐθὺς ἐν ἀρχῇ τῆς κυβερνήσεώς των. Μετὰ τὸν Σενέκην ὡς παραστάται τῆς παιδείας τῶν χρόνων ἐκείνων ὀνομαστέοι ὁ Κοϊντιλιανός, ὁ Τάκιτος καὶ Πλίνιος ὁ νεώτερος, οἵτινες καὶ περὶ τῆς ἀνατροφῆς τοσούτους ἰσχυροὺς καὶ ἀληθεῖς λόγους εἶπον. ὁ Κοϊντιλιανός ἐν ταῖς *institutiōibus* αὐτοῦ ἐκτελεῖται τε. Λεῖαν θεωρεῖται περὶ τῆς ἐκπαιδεύσεως τοῦ μέλλον.

τος βήτορος, παρενέει πολλά και περί τινων οὐκ ἀρμοζόντων αὐτῶ ἡδῶν και μελῶδων τῶν χρόνων του, προσέτι ἐν τῷ πρώτῳ τοῦ συγγράμματος βιβλίου ἐπέργεται και εἰς τὰ καθ' ἑαυτά τῆς στοιχειώδους διδασκαλίας. Μετὰ τὸν Κοϊντιλιανὸν ἀξιολόγου διὰ τὴν ὑπόθεσιν ἡμῶν ἐστὶν ὁ συγγραφεὺς τοῦ dialogi de oratoribus, ὅστις ἀνάγει εἰς τὸν αὐτὸν χρόνον. Πολλὰ τῶν ἀργῶν αὐτοῦ συμφωνοῦσι πρὸς ἃς ὁ Τάκιος ἐξέθετο ἐν τῇ Germania και τῷ Agricola αὐτοῦ, (6) και οὕτως ἐστὶν εἰς τῶν λόγων, δι' ὅς οἱ δύο συγγραφεὶς ταυτίζονται. Ἐκτὸς τούτων ὁ Τάκιος δίδει τσαύτας νύξεις περὶ τῆς ἐπὶ τῶν Καισάρων ἀνατροφῆς. Πρὸς τὰς ἐννεμεις και χρηστοῦεις οἰκίας ἢ σπουδαιότατον χεῖμα ἢ χρηστὴ ἀνατροφή. Ὁ Ἰούλιος Ἀγρικόλας μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πατρὸς του ἐπιμελῶς ἀνατροφήν ὑπὸ τῆς μητρὸς και ἐπιμελῆς αὐτῆς ἐπαίδευθῆ ἐν πάσαις ταῖς ὁρίαις τέχναις. Ἐπειτα ἐστάθη παρ' αὐτῆς εἰς Μασσαλίαν, ἵνα ἐξοικειωθῆ ἐκεῖ ἑλληνικὴν εὐπροσηγορίαν και ἐπαρχικὴν οικονομίαν (Tacit. Agric. 4 καὶ.). Ἐν τῇ νεότητι αὐτοῦ ἐνέταξεν εἰς τὴν σπουδὴν τῆς φιλοσοφίας βελύτερον ἢ ἔσον ἀήγει Ῥωμαίῳ και ἐτι μάλλον βουλευτῆ, και ἤθελεν ἐτι περαιτέρω προχωρήσει, εἰ μὴ περιώριζεν ἢ μήτηρ τὴν ἀγκύριον αὐτοῦ ζῆλον. Τὴν πρότην αὐτοῦ στρατείαν ἐπέλεσεν ἐν Βρετανίᾳ ὑπὸ τῷ ἁρίστῳ στρατηγῷ Σουητωνίῳ Παυλίῳ, ὅστις τὸν ἤξιώσε τῆς ἐμπιστοσύνης του (Tac. αὐτ. 4. καὶ.).

Και Πλίνιος δ' ὁ νεότερος παρέχει τινὰς διδασκαλικὰς παρατηρήσεις περὶ ἀνατροφῆς. Χαρακτηρίζει τὴν παιδείαν τῆς οὐλοῦ του και ἐγγυμονοῦ τῇ Ἰσπύλλῳ (Hispania), ἧτις ἀνέβηθεν ἐκείνην, διὰ τὰς κακοφόρους κόποις τῆς (Ep. IV, 19.). Ἐν τινὶ ἐπιστολῇ πρὸς Κορν. Τάκιον (IV, 13.) μνημονεύει παιδευτηρίου τινὸς ἐν Μεδιολάνοις, ἐνθα ἐποίησαν οἱ συμπατριῶται του. Ἐξέσαι, ἅπως οὕτως οὐστήσαν ἐν Κομῷ διδασκῆριον και διασκευάσαι νὰ εἰσέρη αὐτὸς τὸ τρίτον τῆς δαπάνης. Ἀνεδέχεται δὲ και τὸ ἔλθαι αὐτὸς, εἰ μὴ ἐφοῦετο, μὴ ἐν τῷ δευτέρῳ τῶν διδασκάλων συμβῆ βασιλευργία ἢ διοδοχία, ὑπερ συνῆν ἐν πολλοῖς ἄλλοις μέγεσι, ὅπου οἱ διδασκαλοὶ ἐμισθόντο ἐκ τῶν ἡμεμισίου. Τὸ κακὸν τοῦτο τότε μόνον ἤδυνετο θεραπεύηται, εἰ ἐπετρέπετο εἰς τοὺς γονεῖς τὸ δικαίωμα τοῦ διορίζει τοὺς διδασκάλους και διὰ τῆς ἀναγκαίας συνεισφορῆς ἐπεθύλλετο αὐτοῖς ὑποχρέωσις τοῦ κρῖνειν ὁρθῶς ἐπὶ τῆς ἐκλογῆς τῶν διδασκάλων. Ἐν ἐτέῃ ἐπιστολῇ πρὸς τὸν φίλον του Μάρκιον (II, 18.) διηγρεται, πῶς ἐπισκέπτεται τὰς παραδόσεις, ἵνα εὖρη καλῶς διδασκάλους διὰ τοὺς ἀνεβίους τοῦ φίλου του. Ἀποδοὶ ἐξέθεν ἐν τινὶ ἀποσπασμῷ μέγαν λόγῳ και τραγεῖς φωνὰς, παρόντων πολλῶν ἑμισθῶν του ἅμα δ' εἰσελθόντος

(6) Οὕτω π. γ. Germ. 20. Sua quomque mater u. heribus ali, nec ancillis ac nutricibus deleratur. Dial. de Orat. 21: al. nunc natus infans deleatur Graeculae ancillae etc.

αὐτοῦ, αἴφνης σιγῇ ἐπέγινετο. Ἐν ἄλλῃ ἐπιστολῇ πρὸς τὸν Μαρκελλῖνον (VII, 23.) παριστά τὴν ἀντίθεσιν τῆν μεταξὺ τῶν συνήθων ἡδῶν τῶν νέων πεπαιδευμένων Ῥωμαίων και τῶν τοῦ προίμους τελευτήσαντος Ἀβίτου (Avitus). Περὶ ἐκείνων λέγει τὰδε. Nam quotusquisque vel acuti alterius vel incertituti ut minor cedat? statim sapient, statim sciant omnia: neminem verentur, imitantur neminem atque sibi ipsi exempla sumt.

Ἀπὸ τῆς αὐτοκρατορίας τοῦ Ἀδριανοῦ μέχρι Ἀντωνίου τοῦ Κόσμοῦ (Pius) τὰ τῆς ἐκπαίδευσης πάντοτε μάλλον ἀνεπτύχθησαν, ὁ ἀριθμὸς τῶν δημοσίων διδασκαλικῶν ἐδρῶν πρῆξθη, και ἡ συνημέως αὐταῖς μισθὸς ὑψώθη. Ὁ Ἀδριανὸς αὐτῆς, ἀρχαιολογικαῖς και γραμματικαῖς γνῶσεσι συγκαταμέρας φίλος τῆς πολυμαθείας, πολλὰ συνετέλεσεν. Αἱ προσπάθειαι του ἐπεσφύρησαν και ἐπὶ τὰς ἀπωτέρας ἐπαρχίας, ὧν ἐν ταῖς ἀξιοπολυτέροις πόλεσι διδασκαλικὴ ἔδρα καταστήθησαν, ἅσται διδασκαλοὶ διορίθησαν και καλῶς ἐμισθόντο (προβλ. Jul. Capitolin. 2, 3, 11.) και ἡ φιλοσοφία διὰ πλουσιονομίας ἐτιμήθη. Ἐν Ἀθήναις Ἀντωνίος ὁ Κόσμος καθύπευθεν ὁκτώ ἔδρας δι' αὐτῆν, και δύο δι' ἐκαστὴν τῶν τεσσάρων αἰρέσεων, τὴν πλατωνικὴν, περιπατετικὴν ἢ, στωικὴν και ἐπικουρῶν, καὶ αἱς και οἱ σοφιστὰὶ διατήρησαν ἐτι τὴν ἀξίαν του (Φιλοστρ. β. σοφ. II, 10, 12, 13, 19, 26, 27, 30-33.)

Κατὰ τὸ πρότον στάδιον τῆς σχολαστικῆς διδασκαλίας περὶ τοὺς χρόνους τούτους εἰκότως συντηματώτα και ταχυτέρα μέθοδος κατέλλα ἐν τῶν τῆς ἀρχαιότητος ἐπιπέρας τῆς βραδείας πρὸς τὸ τέλος ἀγωγῆς. Τότε ὁ και μετὰ μετῴνοια σπουδῆς ἐποδηγετοῦσα διὰ τῶν βραχυῶν τῆς σπουδῆς παιδείας, ὅπως ὡς ταχύτερα δυνατῆ τὰ ἄρτια δῶρα τῆς ποιότητος και βραχυῶν περιπέλασθη. Καὶ ἐν ταῖς στοιχειώδεις ἀρχαῖαις τῶν χρόνων τούτων πιθανῶς ἐμισθῶντο ἐργασίῃ τιμῆς και συστηματοῦς μελῶδου, τὸ μὲν πρὸς ἀνάθεσιν τοῦ διδασκάλου ἐπὶ πολλῶν μελῶδων, τὸ δὲ πρὸς ἐπιτοχὴν, ὡς ἐκ τῶν γινωσκῶν γεννηθῆσαν cultus scholasticus κατεσκευάσθη. Ἄλλ' ἢ μεθόδους αὐτῆν δὲν δύνανται κατὰ πάντα νὰ περιλάβῃ πρὸς τὴν λογικότητα, μάλιστα διὰ τὸ ἐν ἐκείναις ταῖς συλλογικαῖς καθήκοντα ἢ ἐκπεδύσαι ἐκείναις ἀνεπίσταται ἐκταῖα τῶν ἔσεων του, ἀλλὰ μόνον ὁ unis in methodibus, ἑταις και συνδισσῆται και peritus ἐμισθῶνται (προβλ. Quintil. I, 2, 23.)

Περὶ δὲ τῆς τοῦ γραμματικῶν οὐλοῦ παιδείας ἢ δυνατοῦ ἐτι παραδειγματὰ τινὰ ἐπισφῆται ἀνατροφῆς νὰ δοθῶν, ἀλλὰ κατὰ ταχύτερα και γενικώτερα ἔσαν τὰ διακεκολληθῆ γραμμὰ διατετακτα. Κατ' ἔλθαι ἢ ἐκταῖα πρῶτη ἐν τῷ δευτέρῳ βίῳ και ἀργῆ, ἢ ἐκταῖα και ἢ πρὸς πνευματικὴν ἀνάθεσιν τῶν ἐκταῖων ἐπὶ ἀλλοθῆ ἐκταῖων εἰς τὴν τῆς ἀνατροφῆς μέθοδον. Ἦδη ὁ ἀξιώσε και ἐπιπερος συγγραφῆς τοῦ dial de orat. (C 29, 2

ἔξερφῆται τὰ περὶ τούτου ἔλλογα αὐτοῦ παραπονε. Ἦτι δξύτερον παρῆτοσε τὴν διαστροφήν τῶν γονέων ὁ ἀσπῆρος ἐπιτιμητῆς τῶν ἡδῶν τῶν συγγρόνων του, ὁ Ἰουβενάλιος (XIV, 4, καὶ: VII, 176, 185, καὶ.), ὡς ὁ Πέρσιος (III, 10-20) πιπρότερον σιόπτει διὰ τὴν ἀμέλειαν τῆς εἰς τὰ σχολεῖα φοιτήσεως. Ἄλλὰ σημειώσεως ἀξίον ἐστὶν, ὅτι ἀπὸ τῶν χρόνων τοῦ Νερουῦ (Nerva) πρῶτονος περὶ τῶν ἀνηλικῶν ὀρφανῶν, ὡς και περὶ τῶν υἱῶν και θυγατέρων πενήτων γονέων, και δημοσίοις ἀναλώμασιν ἀνέτρεπον αὐτοὺς ἐν ταῖς πόλεσι τῆς Ἰταλίας (Aur. Vict. Ep. 12, §. 4.). Μάλιστα διέπρεπεν ἐπὶ τούτῳ ὁ Ἰουλιανὸς, οὗ τὰς εὐεργεσίας περὶ τὴν ἐπιμελίαν και ἀνατροφὴν πτωχῶν παιδιῶν διαιώνισεν ὁ Πλίνιος Paneg. 26.). Ὁ Ἀντωνίος ὁ Εὐσεβῆς ἐπράξεν βρῦσι ὑπὲρ πτωχῶν κορυθροῦς κατὰστημα διὰ τὰ τοιαῦτα (Capitolin. Anton. C. 8.). Καὶ Ἀλέξανδρος δ' ὁ Σευῆρος καθύπευθεν τοιοῦτον κατὰστημα (Ael Lampr. Alex. Sev. C. 57.).

Οἱ παῖδες και τὰ μερικάια ἐποίησαν τότε προίμους εἰς τὰς σχολὰς τῶν γραμματικῶν, ἐν αἷς ἐργαζόντο ποιηταὶ και ἐγίνοντο μελίται δημοικαῖ μετὰ τεχνικῆς ἀπαγγελίας (Quintil. I: 8.). Ὁ Ὀμηρος και ὁ Οὐέργηλιος ἦσαν ἐν γένει ἢ βῆσις τῆς διδασκαλίας (Quintil. I, 8, 4.). Πρὸς μελέτην (declamatio) ἐχρησίμευε πρὸ πάντων ὁ Κικέρων, παρ' ἐν ἀπέλλεπον και εἰς μεταγενεστέρους ῥήτορας. Κατὰ δὲ τὰ λοιπὰ ἐπράττον κατὰ τὸ δοκοῦν. Ἰνώμα, οἱ αἱ τοῦ Σύρου (chriac) ἀπεστομίζοντο και ἐνταῦθα, ὡς και παρ' Ἑλλῆσι (Quintil. I, 8, 1.). Ἐκτὸς τούτων ἡ λογιστικὴ και ἡ μουσικὴ ἐχρησίμευον πρὸς συμπλήρωσιν τοῦ παιδευτικῶν κήκλου (Plin. Hist. Nat. XXXV, 10, Aur. Vict. Ep. C. 45, §. 6.)

Μετὰ τὴν διάθεσιν τοῦ πρώτου τούτου σταδίου μετέβαινον εἰς τὰς σχολὰς τῶν ῥητόρων, οἷτινες ἦδη τότε και professors δημοικῆς ὠνομάζοντο (Seneca Ep. 89.). Ἐνταῦθα ἐπραγματεύοντο τὰ ἐπὶ πολλῶν χρόνων διατηρηθέντα δύο εἶδη ῥητορικῶν ἀσκήσεων, τὰς suasiarias και τὰς controuersias, ἐκείνας μὲν οἱ νεώτεροι και ἀσθενέστεροι, ταύτας δὲ οἱ προσδύτεροι και ἱκανώτεροι (Dial. de orat. 6. 35, Seneca aues. et conlren. prooem.). Ἀπὸ τούτων ἠνοίγετο εὖρὸν στάδιον εἰς τὴν περὶ τὰς μελέτας ἡδονῆς τῆς νεανικῆς γλώσσης, και διὰ τούτου τὰ ἀκροατήρια ἐκείνων τῶν διδασκάλων ἐποιτῶντο μετὰ μεγάλου ζήλου. Ἐκτὸς τούτων οἱ νεοὶ ἠεροῦντο και τῶν περιπέσεων τῶν φιλοσόφων, οἷτινες ἦδη ἐπὶ Δεκέτῳ συγγαίεσι εἰς γεωμετρικὰς και γραμματικὰς λεπτολογίας καταναλιστόντο, και ὡς πάντοτε, μάλλον λαλεῖν ἢ πράττειν ἠπίσταντο (Seneca, Ep. 89.). Οὕτω νῦν ἐκτάκως τῶν κορυμωτάτων παιδευμάτων τοῦ νέου Ῥωμαίου περιέλαμβανε τὴν σπουδὴν τῆς γραμματικῆς, ῥητορικῆς, φιλοσοφίας, γεωμετρίας και μουσικῆς. Ταῦτα πάντα ὠνομάζοντο και liberalia studia (Sen. αὐτ.). Ἐν δὲ ταῖς ἐ-

παρχίαις και ἐν τῇ ἐντὸς Ἀλλεῶν Γαλατία και Ἰσπανία αἱ ἔδραι τῆς γραμματικῆς και ῥητορικῆς πάντοτε μελῶνα ἀξίαν ἐκταῖοντο περὶ τοὺς χρόνους τούτους.

Ἐπὶ τούτων τῶν βῆσεων ἐστηρίζετο ἡ ἀνατροφή και ἡ παιδείαις μέχρι τῶν ὑστάτων καισαρειῶν χρόνων, ὅτε τελευταῖον μετ' ὀλίγων ἐξαιρέσεων αἱ βῆσιμοι σπουδαὶ και ἡ γνησίως ἐπιστημονικὴ τάσις ἐν γένει ἐπὶ μάλλον ἤξεντο ἐξαφανίζομενη, και ἀντὶ τῆς ὑγιούς ἐκείνης παιδείας ἤρξατο ἐπεισαρχομένη ἡ ἀπικτηλὴ ἐπιφάνεια, ἡ περὶ ἀνηράν, νῦν μὲν ἀρχαῖως, νῦν δὲ μετὰ λεπτολόγων σφιστεῶν και κακοτεχνῶν κεκαλλωπισμένη γλώσσαν κενσοκοῦδια. Ἡ διεύθυνσις αὐτῆ, ἐν ταῖς πρώταις αὐτῆς ἀρχαῖς ὑπερῆλοῦται ἡδῶν ὑπὸ τοῦ συγγραφέου τοῦ dial de orat (C. 14.), σφῆστερον δὲ ὑπὸ Πιερρόνιου (Sal: I, 2. 11, 2.):

Ἦσπερ ἐν Ἀθήναις ἡδῶν και ἐν Ἑλλάδι κατ' ἔλθαι μετὰ τῆς βαθμιαίας παρακμῆς τῆς ἀρχαίας ἐθνικῆς ἰσχῶς και μετὰ τῆς ὀχρίσεως τῆς πολιτικῆς λαμπρότητος παρετηρήσαμεν και τὴν διαφθορὰν τῆς ἠθικῆς ἀρετῆς και τῆς πνευματικῆς παραγωγικότητος, οὕτω και ἐν τῷ Ῥωμαικῷ κόσμῳ κατὰ τοὺς τελευταῖους αἰῶνας τῆς αὐτοκρατορίας δείκνυται, ὅτι ὁ μὲν πυρὴν τοῦ βίου ἦν ἀπομεμωραμένως, ὁ δὲ φιλοῦς ἐξέθεν διετήρει ἐτι τὴν λάμπην του. Νῦν ἡ Ῥώμη δὲν εἶναι πλέον ἀξία τοῦ πάλαι τηλαυγῶς πολιτικῶν τε και πολεμικῶν κλέους τῆς. Καὶ ἐν τῇ δικαίῃσι τῆς πολιτείας και ἐν τῷ βίῳ και τῇ ἐπιστήμῃ φαίνεται ἡ ἐκλειψις τῆς ἰσχύος και ἡ παρανομία δεινῆς γυνότητος. Εἰ και ἐτι διαλειμμάτων ἐτι ἀναφαίνονται ἄνδρες τινὲς ἀξίαι, οὕτοι δὲν δύνανται πλέον, ἐπικρατοῦντες τοῦ ἔλθαι, νὰ ἐμψύσωσι πνεῦμα ζωῆς εἰς τὸ περτωπὸς σῆμα τῆς πολιτείας. Τὰ ὑπεριπύοντα στοιχεῖα τῆς ἠθικῆς ἀχρηστότητος ἐπενήργουν ἀναγκασίως και ἐπὶ τὴν ἀγωγὴν. Αἱ πρὸς τὸ μέγα και εὐγενῆς ἀπειρησῆται και ἀδιάφοροι ψυχαί, ἐπίσης ἀνεπισθητόσαι και πρὸς πνευματικὴν ἀνάθεσιν και πρὸς πολιτικὴν ἐνέργειαν, περιπερόνον πᾶσαν σπουδὴν και ἐπιστημονὴν ἢ φιλοπνίαν. Ἦλθον μὲν οἱ χρόνοι οὕτοι νὰ δεύωσιν ἐτι ἀξιοσίμως τινὰς συγγραφῆς ποιητῶν και ῥητορῶν, ἀλλὰ τὰ συγγράμματα αὐτῶν φέρουσι μάλλον ἢ ἦσαν τῶν ἐσπῶν τοῦ αἰῶνος. Χαρακτηριστικὴν εἰκόνα τῶν τελευταῖων αἰῶνων τοῦ Ῥωμαικῶν κόσμου παρέχει ἡμῖν Ἀμμιανὸς ὁ Μαρκελλῖνος (XIV, c. vi. p. 15. ed Hamb. 1609.): Quod cum ita sit, paucae domus studiorum seris cultibus antea celebratae, nunc indibriis ignorantiae torquentes exundant, vocati sono perflabili tremitu fidium resultant. Denique pro philosopho cautus et in locum oratoris doctor artium ludicrarum acitur, et bibliothecis repulserorum ritu in perpetuum clausis organa fabricantur hydraulica et lyrae ad speciem carpentorum ingentes sibi laque et histrionici gestus instrumenta non leuia δηλ. Τούτων ὁμοίως ἐγόντων, ὀλίγοι οἰκίας τῶν σπουδῶν τῆ ἐμψύσει θεραπεῖα πρότερον περιώ-

νυμοι, νῦν παιγνίων ἀνηρίας ἐμπλεῖς οὐσαι πλημυροῖσι, φωνητικῶ ἤχη, περιπνευστικῶ τρήμα γορδῶν ἀνηχοῦσαι. Τέλος ἀντί φιλοσόφου ψάλτης καὶ ἀντί ῥήτορος διδάσκαλος σκηρικῶν τεχνῶν προσκαλεῖται, καὶ ἐν ταῖς βιβλιοθήκαις δίκην τέρων εἰς αἰ κελευσμέναις ὄργανα κατασκευάζονται ὀδραυλικὰ καὶ λύραι ὡς ἀρμόμαζαι ὑπερμεγέθεισ ἀύλοι τε καὶ ὑποκριτικῆς κινήσεως ὄργανα οὐκ ἐλαφρά, κλ.

Αἱ σχολαὶ τῶν καισάρων ἐν Ῥώμῃ διήρκεσαν ἐπὶ τῆς ἀρχαίας βίσεως μέχρι τῆς καταλύσεως τῆς δυτικῆς αὐτοκρατορίας, καὶ ἐπειτα ὑπ' ἄλλο σγῆμα καὶ ἐν Κωνσταντινουπόλει. Ἐγχαίμενον, ὡς εἰπὼς, εἰς προκυμασιεὶν διὰ τὰς διαφορὰς ἐν τῇ πολιτείᾳ θέσεις καὶ ὑποσηγήματα, καὶ διὰ τοῦτο ἦσαν ἀπαραίτητοι. Ὅτι δ' ἐξ αὐτῶν ἐξῆλθον καὶ τινες καλοὶ πρακτικοί, δυνάμειν παραδείξασθαι, ὀλιγώτερον δ' ἐξοχοὶ συγγραφεῖς. Ἰδίως δ' ἔτι διετηροῦντο ἐν καλῇ καταστάσει ἡ νομικὴ ἐπιστήμη (μάλιστα ἀπὸ Οὐλπιανῶ), καὶ αἱ σχολαὶ τῶν professorum juris ἦσαν ἐπισημότεραι, οἷον αἱ περιήμοι νομικαὶ σχολαὶ Ῥώμης, Κωνσταντινουπόλεως, Βηρυτοῦ, Ἰατρικῆς δὲ κατηγρηταὶ καθιδρύθησαν ὑπὸ Ἀλεξάνδρου τοῦ Σεήρου καὶ τὸ περισημότερον διδασκῆριον αὐτῆς ἦν τὸ τῆς Ἀλεξανδρείας. — Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τούτων, νῦν δὲ μεταβαίνομεν εἰς σύντομον τινι γραμματικολογίᾳ τῶν ἀξιολογοτάτων περὶ τῆς παρουσίας ὕλης πραγματεῶν.

Ἐκ τῶν Ἑλλήνων καὶ Ῥωμαίων ἤδη πρόημος ἄνδρες δευροὶ ἐγραψαν περὶ τῆς ἀνατροπῆς, καὶ βεβαίως περὶ πάντων τῶν ποτε περὶ αὐτῆς ὑπαρχάντων συγγραμμάτων δὲν ἔχομεν γνώσεις. Τὰ τοῦ Πλάτωνος καὶ Ἀριστοτέλους συγγράμματα οὐ μόνον θεωρητικὰ εἰσιν, ἀλλὰ καὶ περὶ τῶν κατ' αὐτοῦ πραγματικῶς ὑπαρχόντων θεσμῶν καὶ διατάξεων ἀφρονιστάτην διδασκαλίαν παρέχουσι. Διότι ἐγίνωσκον μόνον ἐκ τῶν καθεστῶτων τὰ ἀφορισμῶνται, καὶ ἀναγκάως εἰς αὐτὴν ἀπέδλεπον ἀδιεικταίως. Ἐκτὸς τῶν ἐπι σωζομένων συγγραμμάτων τῶ Ἀριστοτέλει ἀποδίδεται καὶ ἄλλο ἀπὸ κληρῶν περὶ παιδείας. Μετὰ ταῦτα μνηστὶς ἀξιοὶ εἰσιν οἱ βίοι καὶ οἱ παιδευτικαὶ νόμοι τοῦ Ἀριστοξένου, οἷτινες καὶ ποθαγόρεια ἀποσπόμενα περιεῖχον. Ὁ Ζήνων ἐγραψέ περὶ τῆς Ἑλληνικῆς παιδείας, ὁ δὲ Χρύσιππος περὶ παιδῶν ἀγωγῆς. Διετήρηθη τινὰ καὶ Νικόλαος ὁ Ἀσμασηνὸς Ἐκλογ. καθολικῆς ἱστορίας. Ἀξία λόγου μένουσι πάντοτε τὰ τρία συγγραμματα τοῦ Ψευδοπλουτάρχου, τὸ περὶ παιδῶν ἀγωγῆς, τὸ πῶς δεῖ ποιημάτων ἀκούειν καὶ περὶ τοῦ ὀρθοῦ ἀκούειν. Ὁ δὲ Πλουτάρχος παρέχει ἡμῖν καὶ ἄλλας σπουδαίας παρατηρήσεις ὡσαύτως καὶ ὁ Δουκιανὸς, μάλιστα ἐν ταῖς τριῖσι διαλόγοις, τῶ Ἀναγράσει ἢ περὶ τ. γυμνασίου, τῶ ἐν πνίφει καὶ τῶ περὶ ὀργήσεως.

Ἐκ τῶν Ῥωμαίων ὁ Οὐάργου (Varro) ἐγραψε de educatione διὰ τὴν ῥητορικὴν ἐκπαίδευσιν σπουδαῖοι εἰσιν ὁ Κικέρων καὶ ὁ Κοϊντιλιανὸς. κατ'

ἔλου δὲ ὁ Σενέκας, Τάκιτος καὶ Πλίνιος ὁ νεώτερος. — Τῶν δὲ νεωτέρων περὶ τῆς προκειμένης ὑποθέσεως συγγραμμάτων παρατίθεμεν ὀλίγα ἐκ πολλῶν. 1) ἐκ τῶν ἀρχαιοτέρων Iohann. a Wower. de Polymathia tractat. 2) Fr. Grauert Gesch. d. Lit. u. d. Unt (ἱστορία τῆς ἀνατροπῆς καὶ παιδευσεως) Thl. I, II, ὅστις ἐν τῷ δευτέρῳ μέρει τοῦ συγγρ. πραγματεύεται καὶ περὶ τῶν περὶ ἀνατροπῆς θεωριῶν τῶν ἀρχαίων. 3) O. Müller Dorier (Λοριεῖς) II, 289 κεξ. 4) Wachsmuth hell. Alterth. (ἑλληνικαὶ ἀρχαιότητες) II, 2, p. 67 κεξ. — 5) W. A. Becker Charithes (Χαρθίλης) I, p. 19. κεξ. 6) J. H. Krause Gymnastik und Agonistik. d. Hell. Thl. I, Absch. I. u. 4. κεξ.

A. I. ΜΑΥΡΟΦΥΛΙΣ.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΕΜΠΟΡΙΚΟΥ ΝΑΥΤΙΚΟΥ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ.

(Συνέχμα καὶ τέλος. ἴδε Φυλλῶδιον IV.)

Ὁ περὶ τῆς ἀνατροπῆς τῆς ἐμπορικῆς ναυτικῆς νόμος, δύναται νὰ θεωρηθῆ ὡς κλάσξ τοῦ ἐμπορικῶ ναυτικῶ, διότι διαλαμβάνει τὸ πλεῖστον μέρος τῶν ἀναγομένων εἰς τὴν διαίτησιν τοῦ ἀντικειμένου. Δὲν λέγομεν δὲ πάντα τὰ ἀντικείμενα, διότι δὲν πρέπει νὰ λησμονήσωμεν ὅτι ὅλα αἱ προηγήθησιν διατάξεις ἐξεδίδοντο κατὰ τὰς ἀνάγκας, ἐπὶ δὲν συμπεριεληθῆσαν εἰς αὐτὰς αἱ περιστάσεις καὶ ἂν προέλεπει ὁ ἐμπορικὸς νόμος, καὶ τέλος ὅτι πάντοτε καὶ πανταχοῦ ὑπάρχουσιν ἀτέλειαι ἀναγκαῖαι, τὰς ὁποίας ὁ χρόνος, ὁ ἀνάγκας ἔργον νὰ φῶτα καὶ νέαν πρόδοον, εἶναι μόνος ἀξίος νὰ ἐπανορθώσῃ. Πλὴν τούτου, ὁ νόμος αὐτὸς ἔχει τινὰς ἐλλείψεις τοσαύτης προφανεῖς, ὅστε δὲν ἐπισοῦμεν πῶς διεύργον τὴν προσοχὴν τοῦ νομοθέτου. Ἐπιφέρει, παραδειγματῶν γάρ, ἀπαγορεύσεις, μὴ τιμωρουμένας ἐν τῷ νόμῳ ὑπ' ὀνόματι ὅσον πανικῶ.

- Ἰδοὺ οἱ τίτλοι τοῦ νόμου τούτου
1. Περὶ ἐπιπλοῦσας πλοίων.
 2. Περὶ ἰδιοκτητῶν.
 3. Περὶ κυβερνητῶν καὶ πλοιαρχῶν.
 4. Ἐξουσία αὐτῶν.
 5. Περὶ παιδῶν καὶ ναυτῶν.
 6. Περὶ ναυκλήρων.
 7. Καθήκοντα τῶν λιμεναρχῶν καὶ τῶν πρῶτων ὡς πρὸς τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ νόμου.
 8. Διατάξεις ἀποτελεῦται.
- Ἐπιβόμεν ἤδη ὅποιοι ἔροι ἀπαιτοῦνται διὰ νὰ

γίνῃ τις ἰδιοκτήτης πλοίου: διὰ νὰ ἀναδειχθῆ ὁ μῶς κυβερνήτης ἢ πλοιαρχος, αἱ ἔροι οὗτοι εἶναι ἦττον αὐστηροὶ τῶν ἐν ἰσχύϊ εἰς ἄλλα τῆς Εὐρώπης κράτη· ὁ δὲ λόγος ἀπλοῦστατος. Ἡ γεωγραφικὴ θέσις τῆς Ἑλλάδος προσκαλεῖ, οὕτως εἰπεῖν, μέγαν ἀριθμὸν τῶν κατοίκων αὐτῆς νὰ ἐπιδίδωνται εἰς τὴν ναυτιλίαν· ὅπαγε εἰς ὅποιονδήποτε λιμένα, καὶ θέλει ἰδεῖ παιδία, πλέοντα ἐπὶ ἐλαφροτάτων λέμβων, καταφρονούντα τὰ κύματα, διὰ μὲν τῆς μιᾶς κρητοῦντα τὸ πηδάλιον, διὰ δὲ τῆς ἄλλης λύνοντα καὶ ἀναστέλλοντα τὰ ἱστία, πελαγοδρομοῦντα ἀτρόμητα καὶ ἐπιστρέφοντα ἐν θριάμβῳ, ὁσάκις μάλιστα οἱ κίνδυνοι τοῦς ὁποίους διέτρεξαν ἦσαν σπουδαιοτέροι. Ἐπιβιβάζόμενα εἰς τὰ πλοῖα μανθάνουσι νὰ διακρίνωσιν εὐκόλως τοῦ κείνται αἱ διαφοραὶ γαλαί, διδάσκονται τὴν κυβερνήσιν τοῦ πλοίου, τὸν τρόπον τοῦ βολεῖν καὶ τοῦ μετρεῖν τὰ βόθῃ, καὶ ἐντὸς ὀλίγου καθιστάνονται καὶ αὐτὰ ἐπιτηδειότατα εἰς διεύθυνσιν πλοίου. Τὴν ἐνωρὶς ἀποκτώμενη ταύτην ἐπιδηξιότητα ἔχον ὑπ' ὄψιν ὁ νόμος, ἐπιτρέπει τὸ νὰ ἀναδεικνύεται κυβερνήτης μὲν ὁ ἔχων εἰκοσὶν ἐτῶν ἡλικίαν, πλοιαρχος δὲ ὁ ἔχων εἰκοσιδύο.

Πλὴν δὲ τῶν πρακτικῶν τούτων γνώσεων ὁ νόμος ἀπαιτεῖ καὶ τινὰς θεωρητικὰς, τὰς ὁποίας ὁμοῦ δὲν προσδιορίζει. Ἐπιτροπή τις, συγκεκριμένη ὑπ' ἀξιωματικῶν καὶ ἐδρεύουσα ἐν Ἀθήναις, ἐξετάζει τοῦς ὑποψηφίους· ἐπειδὴ δὲ ἡ διδασκαλία εἶναι ἐλευθέρη, ἀποκείται εἰς τοῦτους τὸ νὰ διδασκῶσιν ὅπως νομίζουσι καταλληλότερον.

Οἱ κυβερνῶντες πλοῖα κατωτέρως γωρητικότητος τῶν πέντε τόνων εἰς οὐδεμίαν ἐξέτασιν ὑποβάλλονται· ἀπαιτεῖται μόνον νὰ ἐξήσκων τὴν ἀλιεῖαν ἐπὶ δύο ἔτη.

Τὰ καθήκοντα καὶ αἱ ὑποχρεώσεις τῶν πλοιαρχῶν καὶ τῶν κυβερνητῶν εἶναι ὅποια καὶ ἐν Εὐρώπῃ διακοῦσιν ἀπολύτως τὰ πλοῖα αὐτῶν, εἶναι καὶ ἀναγκαστὰ καὶ ἀσυνόμοι, συντάττουσι πρωτόκολλα, ἔχουσιν ἐγγράφου τακτικὰ, καταστήματα κλ. Ἀυτοῦμεθα ὅτι ὁ νομοθέτης, δανεισθεὶς κατὰ μέγα μέρος παρὰ τῶν γαλλικῶν νόμων, ἠμέλησε νὰ συμμοίωσεν ἢ συγχρῶσιν καὶ τὴν νομολογίαν τὴν διεσημεῖουσιν καὶ συμπληροῦσιν τὴν ἐθνικὴν πολλῶν ἔργων. Συνιστάμεν δὲ εἰς τὴν προσοχὴν αὐτοῦ τὸ « Πειθαρχικὸν καὶ πονικὸν νόμον τὸ ἀφορῶν τὴν ἐμπορικὴν ναυτιλίαν, » τὸ ὁποῖον ἐξέδωκεν ὁ Λοδοβίκος Ναπολεὼν τὴν 24 Μαρτίου, 1852.

Ἄλλ' ἐὰν ὁ Ἀθηναῖος νομοθέτης, ἐπὶ σκοπῆ τοῦ νὰ προλάβῃ τὰς συνεπείας τῆς ἀμαθείας ἐκείνων οἷτινες ἠθέλοντο τολμήσει νὰ ἀναλάβωσι διεύθυνσιν πλοίου, ἀπήτησε τὴν ἐκπλήρωσιν τινῶν ἔργων, δὲν ἐπράξε τὸ αὐτὸ καὶ ὡς πρὸς τοῦς ναυκλήρους καὶ τοῦς ναύτας. Καὶ μὲν ἐν τῷ περὶ λιμεναρχείων νόμῳ βυβαίει δις περὶ ναυτικῆς ἀπογραφῆς, καὶ ὑπόσχεται νὰ βυβίση τὸ οὐσιαστικὸν τοῦτο ἀντικείμενον, ἀλλὰ δὲν ἐπράξε τοῦτο. Ἡ ἀμέλεια αὐτῆ εἶναι ἀξία κατακρίσεως· νὰ ζητηθῇ ἐγγυήσεις μνήσεως καὶ πείρας παρὰ τῶν ὀδηγούντων πλοῖα, νὰ μὴ ζητῇ δὲ τοιαύτην παρὰ τῶν συμ-

βοσθῶν αὐτῶν, τῶν ὁποίων ἡ ἀπειρία ἀρκεῖ εἰς τὸ νὰ ἐξαφανίσῃ τὰ πλοῖα ταῦτα, εἶναι βεβαίως ἀτοπον. Ἐκτὸς μόνον ἐὰν ἐκλάβομεν κατὰ γράμμα τὸ γαλλικὸν ἐκεῖνο ῥητὸν τὸ λέγον, ὅτι ἡ καίτη ἀιδάσκεται ἐν μῶσιν τρικυμίας. Τὸ καθ' ἡμῶς δὲν ἐπιθυμοῦμεν νὰ παρευρεθῶμεν εἰς τοιαύτας ναυτικὰς σπουδὰς.

Ἄλλ' ἐὰν τοιοῦτος κίνδυνος δὲν ὑπάρχῃ ἐν Ἑλλάδι, διότι, ὡς ἴδομεν, οἱ ναυτικοὶ μανθάνουσι ἐκ βρεφικῆς ἡλικίας τὴν νὰ κρατῶσι τὸ πηδάλιον καὶ νὰ διαχειρίζωνται τὰ ἱστία, ὑπάρχουσιν ἄλλοι, πηγάζοντες ἐκ τῆς ἐλλείψεως ταύτης καὶ προσβάλλοντες τὴν δημοσίαν τάξιν. Ἴδομεν πολλάκις ἀνθρώπους, οἷτινες διὰ ν' ἀπορύγῃσι τὴν στρατιωτικὴν ἀπογραφικὴν, ἢ διὰ ν' ἀπατήσωσι τὴν ἀρχὴν καὶ νὰ ἀναχωρήσωσιν ἄνευ διαβατηρίου, ἐπιβιβάζονται εἰς πλοῖα ὡς ναῦται.

Ὁ περὶ ναυταπάτης καὶ πειρατείας νόμος σύγκειται ἐκ δύο μερῶν εἰς μὲν τὸ πρῶτον, ἡ ναυταπάτη διαιρεῖται εἰς ἑξ̄ κατηγορίας, ὀλιγώτερον δὲ αὐστηρότερος τοῦ γαλλικοῦ, ὁ ἑλληνικὸς νόμος τιμωρεῖ αὐτὴν εἴτε διὰ θανάτου, εἴτε διὰ προσωαίων δεσημῶν, εἴτε δι' εἰρκτῆς. Ποινὴ θανάτου καταγγέλλεται κατ' ἐκείνων μόνον τῶν κυβερνητῶν ἢ πλοιαρχῶν τῶν ὁποίων ἡ ναυταπάτη ἐγένετο ἀφορρὴ ν' ἀπολέσῃ τις τὴν ζωὴν ἢ καὶ τὴν ὑγίαν αὐτοῦ.

Ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ μέρει διαιρεῖται ἡ πειρατεία εἰς τρεῖς κατηγορίας, καὶ τιμωρεῖται ἢ διὰ θανάτου ἢ δι' ἰσοβίου δεσημῶν. Μὲν πρόσκαιρα δεσημὰ καὶ εἰς εἰρκτὴν καταδικάζονται ὅσοι ἐπράξαν εἰδος πειρατείας μὴ προβλεπόμενον ὑπὸ τοῦ νόμου.

Ὅλα τὰ πρόστιμα διαρῶνται εἰς τὸ τμήριον τῶν ἀπομάχων τοῦ ναυτικοῦ, τὸ ὁποῖον ὁμοῦ δὲν συνιστά ἡ εἰπέτι.

Κυβερνοῦμεν καὶ εἰς τὸν τελευταῖον τῶν νόμων, τὴν περὶ βιβλίων ναυτοδρασιῶν (libretto). Ἐπειδὴ δὲ ἡ περὶ τοιούτου βιβλίου διάταξις ὑπάρχει μόνον ἐν Ῥωσίᾳ, ὡς τοῦλάχιστον γνωρίζομεν, θέλωμεν δώσῃσι ἐνταῦθα ἐκτελεστέρας τινὰς διατάξεις.

Τὸ περὶ τῶν ναυτικῶν δανείων βιβλίον εἶναι οὐσιαστικῶς αὐτὸ ἐκεῖνο περὶ οὗ γίνεται λόγος ἐ τῷ βιβλ. Β. τίτ. Α'. τοῦ ἐντέτοι 1611 ἐκδοθέντος γαλλικοῦ διατάγματος, ἐν τῷ ἀρ. 221 τοῦ ἐμπορικῶ καὶ τῷ ἀρ. 37 § 3 τοῦ περὶ ἐμπορικῆς ναυτικῆς νόμου. Μόνῃ ἡ μεταξὺ τῶν δύο ὑπάρχουσα διαφορὰ, εἶναι ὅτι, ἐν μὲν τῷ πρώτῳ ἐγγράμμενται ἀδιακρίτως ὅλα αἱ κατὰ τὸν πλοῖον γινόμεναι πράξεις, καθὼς καὶ τὰ δάνεια, τὰ ἔσοδα, αἱ δαπάναι, αἱ ποθέσεις, αἱ ἀγοραὶ, αἱ πληρωμαὶ, τὰ κατὰ θάλασσαν συμβεβηκότα, αἱ τιμωρίαι κτλ. ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ, δύο μόνον πράξεων ἐγγράφαι πρέπει νὰ γίνωνται, ὁλοκληρῶν τῶν ποσότητων αἰσινεῖς ὑπερβαίνουσι τὸν ἀναγοσθέντος τοῦ πλοίου διὰ προμηθειᾶς, ἐργασιῶν, ἡμερημίσιον, ἐπισκευῆν, τροφίμων, ὑπερβαίνουσι καὶ ἐξάρτασιν, καὶ διὰ δάνεια γινόμενα εἴτε ὑπὸ τοῦ πλοιαρχοῦ ἢ τοῦ κυβερνήτου, εἴτε καὶ ὑπὸ τοῦ ἰδιοκτήτου. Σημειωτέον δὲ ὅτι τὰ γράμματα ἔσῃ

δίδονται δανεϊκῶς διὰ τὰς ἀνάγκας τοῦ πλοίου, ἔχουσι δικαίωμα προσημίσεως.

Υπάρχει καὶ ἄλλη διαφορά καθιστάνουσα ἀναγκάζει τὴν ὑπαρξίν τοῦ βιβλίου τούτου, ἥτοι δὲν δίδεται ἀδεια ἀναχωρήσεως εἰς τὸ πλοῖον εἰς δὲν ἔχει τοιαύτου βιβλίου.

Τὸ βιβλίον ὅσα αὐτὸ δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς ἄλλο βιβλίον ὑποθηκῶν. Αριθμοῦμενον καὶ ὑπογραφομένον ὑπὸ τοῦ προέδρου τοῦ ἐμπορικοῦ δικαστηρίου, δίδεται πρὸς τοὺς διευθύνοντας πλοῖα, ἐνῶ ἐν ἄλλῳ ἀντιτύπῳ αὐτοῦ, παρακατατίθεμενον ἐν τοῖς ἀρχείοις τοῦ δικαστηρίου, ἐγγράφεται πᾶν ναυτοδάνειον καὶ χρησιμεύει ὡς ἔλεγχος καὶ μάλιστα ὡς ἐγγυήσις ἐάν ποτε ἀπολεσθῇ ἢ καταστραφῇ τὸ βιβλίον τοῦ πλοίου.

Δύο τινὰ προκαλέσαν τὸν νόμον τούτου ἡ ἀνάγκη τοῦ νὰ μανθῆν ὁ δανειστής ἐάν καὶ πῶσα δάνεια ἐγένοντο ἤδη εἰς βάρος τοῦ πλοίου ἐντός τε καὶ ἐκτός τῆς Ἑλλάδος, καὶ ἐάν ἡ ἀξία αὐτοῦ ὄρη νὰ πληρωθῇ καὶ τὸ νέον δάνειον ἐν περιπτώσει πωλήσεως ὅ, ἢ ἐπιθυμία τοῦ νὰ προληφθῇ πᾶς ὄλιος καὶ πᾶσα ναυταπάτη ἐκ μέρους τοῦ κλεισθροῦ ἢ τοῦ ἰδιοκτήτου τοῦ πλοίου, κωλυμένου οὗτο ἀπὸ τοῦ νὰ δανεισθῇ πωστῆτος ὑπερβαίνουσας τὴν ἀξίαν τοῦ πλοίου.

Εἰς τὴν παραδοχὴν τοῦ νόμου τούτου ἀντιτάχθησαν πολλάι δυσκολίαι τινὲς ἔλεγον ὅτι γενομένης γνωστῆς τῆς χρηματικῆς περιστοίας τοῦ πλοίου, ἤθελον προσληθῆν τὰ συμφέροντα αὐτοῦ, ἢ δὲ ναυτιλία ἤθελε κάποι τοσοῦτον ἐκ τῆς ἐκλείψεως πολλῶν κεφαλαίων, ὥστε αἱ ἐπιχειρήσεις αὐτῆς ἐμελλόν νὰ ἐλαττωθῶσιν εἰς ἄκρον.

Ὅλοι οἱ φόβοι οὗτοι ἦσαν ὑπερ' ὀλιγοὶ φρονήτων ἀπ' ἐναντίας ὅτι ὁ νόμος διὰ τῶν περιουσιῶν αὐτοῦ, ἐγαμνηγόγησε τὰς ὑπερμέτρους ἦν καὶ ἀξιοπαύτως ἐπιθυμίας εἰπὼν ὅτινες ἐνελάμβανον παρατόλιμος ἐπιχειρήσεις πολλὰκις ἀποτυγχανούσας πιστεύομεν μάλιστα ὅτι ὁ νόμος ὅστις ἐσωσεν αὐτοὺς.

Οἱ ναυτικοὶ τῆς Ἑλλάδος ἔπαθον ὅτι καὶ οἱ κῆρυκοὶ τῶν Ἀθηνῶν. Κατὰ τινὰ τῶν περιοδικῶν περιεπτῶν εἰς οὗς ὑπόκειται ὁ ἐμπορικός βίος, τὰ ἐνοίκια καὶ οἱ ναῦλοι εἶχον τοσοῦτον ἀνυψωθῆ ὥστε τὸ ἔδαφος τῆς πρωτεύουσας καὶ ἡ θάλασσα τοῦ Αἰγαίου κατεκαλύφθησαν τὸ μὲν ὑπὸ οὐρανῶν ἢ δὲ ὑπὸ πλοίων. Ἀλλ' ἐπελθούσης ὑφέσεως, καὶ πλοῖα καὶ οἰκίαι ἐμεινον ἀργά, οἱ δὲ δανεϊκαὶ διὰ νὰ λάβωσι τὰ χρημῆμα αὐτῶν, ἐπώλησαν καὶ τὰ πλοῖα καὶ τὰς οἰκίας.

Τοιοῦτοι οἱ κυριώτεροι νόμοι δι' ὧν ἐξυμνήθη τὸ ἑλληνικὸν ναυτικόν. Ἐπειδὴ δὲ καὶ αἱ ἐμπορικαὶ συνελήκει ἀποτελοῦσι μέρος ἀδιάσπαστον τῆς νομοθεσίας αὐτῆς, εἰπόμεν καὶ περὶ αὐτῶν ὀλίγα τινὰ πρὸ τοῦ τέλους τοῦ ἀρθρου τούτου.

Ἀπὸ τοῦ 1835 ἔτους συνήκει ἐμπορικαὶ ἐγένοντο μετ' ἄλλων σχεδὸν τῶν εὐρωπαϊκῶν δυνάμεων, μετὰ τῆς Αὐστρίας, Ἀγγλίας, Ρωσίας, Πρωσίας, Σουηδίας, Βελγικῆς, Ἀυστρίας, Δανίας, Ὀλλανδίας, Σαξωνίας, Σαρδονίας, Ἀσπαστικῶν πόλεων κλ., ὡς καὶ μετὰ τῆς Ἀμερικής Ἀμερικής. Βάσις δὲ τῶν συνθη-

κῶν τούτων εἶναι ἡ ἀμοιβαίότης τῶν δικαιωμάτων καὶ ἡ ἰσότης τῆς ἐπὶ τῶν πλοίων φορολογίας. Ἡ ἐσωτερικὴ ἀκτοπλοία καθὼς καὶ ἡ ἀπόδοσις τῶν ναυπηγικῶν παραχωρεῖται εἰς τινὰ Κράτη. Ἀπαγορεύεται δὲ ἡ σαμμετωμασία.

Ἰδομεν ὅποια ὑπέστη ἡ ἑλληνικὴ ναυτιλία πρὸ τοῦ 1821 ἔτους καὶ μετ' αὐτό. Ἰσοπύστος καὶ ἄν ἐγένετο ἡ περιγραφή αὐτῆς. Ἄρασι, φρονήτων, ἢ ἀποδοῖ ἢ τὴν ἀνάγκην τῶν Ἑλλήνων πρὸς τὰς παραδόσεις τῶν πατέρων αὐτῶν, ἀγάπην ἢ τις μίση, ἐπὶ τῆς πρώτης τῶν δύο τούτων ἀποχρῆσι, ἵσχυρα νὰ διατηρήσῃ τὴν ταυτήν, τὴν εὐθιότητα καὶ τὴν δικαιοσύνην μεταξὺ αὐτῶν. Πίστευομεν ἰσχυρὰ ὅσοι νὰ πισθῇ πᾶς τις ὅτι ἐν ἡ ἑλληνικῇ ναυτικῇ προσημίσεως ὄνομα ἀγαθόν, ἐν ἀνυψώσῃ εἰς βαθμὴν τινὰ εὐδαιμονίας, τὸ ὄνομα τούτου καὶ τῆς εὐδαιμονίας ταύτης ὄφραλοι εἰς τε τὰς παραδόσεις, καὶ εἰς τὴν εὐφροσύνην τῶν ναυτικῶν αὐτῆς.

Κατὰ τὴν δευτέραν ἐπαχθὴ ἰδομεν καὶ πάλιν αὐτὸ τούτο τὸ ναυτικὸν δαζαθῆν μετ' ἄλλῃ καλῶν ἡμῶν, καὶ εἰς τὴν σιγῆν τινὰ τῆς μακρῆς ἀσφαλείας. Καὶ ὅμως ἐπαχθῆ μισθὸν κατὰ μισθὸν εἰς τὰς ἀρχαίας εἰς αὐτῶν, καὶ ὑποβλήθη ἐκαστοὶς εἰς τοὺς νόμους αὐτοὺς ὑπὸ καθήκοντος τακτικῶν ἀναληφθέντων τὰ ἔθνη.

Ἰδομεν δὲ καὶ τοὺς νόμους τούτους, ἰσχυρῶς τὸς ναυτικούς νόμους τῶν ἄλλων πολιτισμένων ἐθνῶν, πολλὰκις ὅμως πλείον ἐπιβλήθη. Ἰδομεν δὲ διότι οἱ Ἕλληνες ἐκαστοὶν ὑπὲρ πάντων ἄλλων εἶναι ἡ ἐμπορία ἀναμείβει ὑπὸ τῆς πλῆθους τῆς ἐκείνου.

Ἰδομεν προσημί, ὅτι ἀπὸ τῶν ἀρχαιότατων μέχρι τῶν καθ' ἡμῶς χρόνων, ἀπὸ τοῦ σιματωκλήους μέχρι τοῦ Μισοῦλη, ἡ Ἑλλάς ὑπέστη τῆς εἰς ἄκρον ναυτικός. Ἡ Αἰγύπτῳ καὶ Ἀθήναι, ἡ Ρόδος, καὶ ἄλλαι πολιτεῖαι εἶναι μακρῶτεροι, ἀπὸ τῶν ἄλλων εἰς τὴν ναυτικῶν πλοῦτη, καὶ τὸ οὐσιωδέστατον, ὅσον τὸ κράτος τοῦ Κωνσταντινου ἤθελεν ὑπάγει καὶ σήμερον αὐτοῦ τῶν συμβάντων τὸ 1204 ἔτος, ὅτε καταστράφη νὰ ναυτικὸν αὐτοῦ. Καὶ ἐπὶ τῆς ἰσημερινῆς αὐτῆς ἐξουσίας τὸ ναυτικὸν πνεῦμα τῶν Ἑλλήνων ἀπεδείχθη καὶ κατακλίθησαν καὶ ἐμπόρια καὶ δυσκολίας ἀπέκτησε πλοῦτη καὶ ἐδοξάσθη. Μετ' αὐτοῦ δὲ εἰς ἀνα αὐτοῦ ἤθελεν ἀποτύχει ἡ πλοῦτης πάλιν.

ΠΕΡΙ ΛΙΘΟΓΡΑΦΙΑΣ.

Ὁ τρόπος καθ' ἃν ἀνεκαλύφθη ἡ λιθογραφία δὲν εἶναι ἐν γένει πολλὰ γνωστῆς, τὸ δὲ ὄνομα τοῦ εὑρητοῦ αὐτῆς ἐφευρέτου δὲν ἐδοξάσθη ἕσον δαί. Ἰδομεν εἰ ὀλίγοις ἢ ἐξιστασθη τῆς ἐφευρέσεως ταύτης. Ὅλοι γνωρίζομεν ὅτι ἡ λιθογραφία εἶναι τέχνη τοῦ μεταδίδειν εἰς τὸν χάρτην χαρακτῆρας, εἰκόνας

ἢ ἄλλα σχέδια κεχαραγμένα ἐπὶ πλακῶς λιθίνης. Διαφέρει δὲ τῆς τέχνης τοῦ συήθους τύπου, καθὼς οὗτος βᾶσιν ἔχει ὄλιον μηχανικὴν, ἐνῶ ἡ λιθογραφία θεωμελιόσθη ἐπὶ ἀρχῶν χημικῶν, καὶ διὰ τούτου ἐπινομάσθη ἐν Γερμανίᾳ. Ἐπινομήτρια χημικῆ.

Αἱ ἀρχαὶ αὐταὶ εἶναι δύο ἡ ἰδιότης τῆς ἀσθεσῶδους πλακῶς τοῦ ν' ἀπορροφᾷ ὕδωρ ἢ λίπος, καὶ ἡ πρὸς ἄλληλα ἀντιπάθεια τοῦ λίπους καὶ τοῦ ὕδατος.

Ἰδομεν ὁ τρόπος καὶ ἡ θεωρία τῆς λιθογραφίας. γράσσονται χαρακτῆρες ἢ σχέδια ἐπὶ τῆς πλακῶς εἴτε διὰ μελάνης εἴτε διὰ χρωστικῆς λιπαροῦ. πλύεται μετὰ ταῦτα ἡ πλάξ δι' ὕδατος, τὸ ὅσοιον διαδίδεται παντοῦ ὅπου δὲν ἤγγισεν ἡ μελάνη ἢ ὁ χρωστήρ, καὶ ἐπιγίνεται διὰ κυλίνδρου βεβαμμένου εἰς μελάνην τυπογραφικῆν. Τότε οἱ μὲν χαρακτῆρες ἢ τὸ σχέδιον ἀπορροφᾷ τὴν μελάνην αὐτοῦ, τὰ δὲ λοιπὰ μέρη τῆς πλακῶς μένουσιν ἄθικτα, διότι τὸ ἐν τοῖς πόροις αὐτῶν ὕδωρ ἀποκρούει τὸ λίπος τῆς μελάνης.

Ἡ ἀσφαλμιωτάτη αὐτῆ ἀνακάλυψις ἐρείλεται κατὰ μέρος, ὡς καὶ ἐν ἄλλαις ἐφευρέσει συνέθη, εἰς τὴν τυχην.

Ὁ Ἄλοῖς Σενέφελδερ, υἱὸς ὑποκριτοῦ ἀνήκοντος εἰς τὸ ἐν Μονάχῳ βασιλικὸν θεάτρον καὶ σπουδαστῆς τῆς νομικῆς εἰς τὸ ἐν Ἴγκολδσταδ πανεπιστήμιον, ἐνηγκαλίσθη τὸ ἐπάγγελμα τοῦ πατρὸς του μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ ὀλίγον ὅμως εὐδοκίμησας, κατέλιπε αὐτὸ καὶ ἐποδῆν εἰς τὴν φιλολογίαν. Κατὰ τὸ νέον αὐτὸ στάδιον, ἡ ἀνάγκη ἐγέννησε τὴν ἐφευρέσει του, διότι, πενέστατος ἦν καὶ ἀδυνατῶν νὰ δαπανήσῃ εἰς ἐκτύπωσιν τῶν συγγραμμάτων του, ἐνησχολήθη νὰ εὕρῃ τρόπον διὰ νὰ τὰ τυπώσῃ μίνος ὄθεν, ἀντὶ τῶν συνήθων χαρακτῆρων μετεχειρισθῆ πλάκας ἐκ χαλκοῦ, ἐφ' ὧν ἐχάρασσε στοιχεῖα διὰ τινος οὐσίας ὑπ' αὐτοῦ κατασκευασθείσας. Ἐξ ὀλιων τῶν δοκιμῶν τὰς ὁποίας ἐπεχειρήσε, παρατήρησει ὅτι εὐραμα ἐκ σαπωνίου, κηρίου καὶ αἰθάλης, ἀπετέλει μελάνην προσφυστάτην διὰ νὰ γράψῃ τις ἐπὶ χαλκοῦ, διότι, ὅταν ἐξηραίνεται, ἐγίνετο τοσοῦτον στερεὰ ὥστε οὐτε αὐτὸ τὸ ἐν τριχῶν ὄξυ δὲν τὴν ἐξέλειπε. Διὰ νὰ κατορθώσῃ δὲ νὰ γράσῃ ἀνάπαλιν, ἤγορασέ τινος πλάκας τοῦ Κίλκερ, ἐφ' ὧν ἐγράψεν ἀφοῦ ἐλείωσε καλῶς τὴν ἐπιφανείαν αὐτῶν. Καὶ ποτε διατάχθη ὑπὸ τῆς μητρὸς του νὰ σημειώσῃ τὰ παντικὰ ἔτινα ἐμελλε νὰ δώσῃ εἰς τὴν πλόνητον, καὶ μὴ ἔχων πρόχειρον χάρτην, ἐσημείωσεν αὐτὰ διὰ τοῦ ἀνωτέρω φυράματος ἐπὶ τινος πλακῶς λιθίνης. Ὅτε δὲ μετὰ ταῦτα ἠθέλησε νὰ ἐξαλείψῃ τὰ γράμματα, ἐπέκρηθη ὅτι δυνατόν ἦτο νὰ ἀντιτυπώσῃ αὐτὰ. Τότε διὰ τινος ὄξεως, ἐγαμῆλωσεν ὀλίγον περίεξ τῶν γραμμάτων τὴν ἐπιφανείαν τῆς πλακῶς, καὶ ἐπίσθη ὅτι ἔδοκίμο νὰ ἐκτυπώσῃ πολλὰκις τὰ ὑπ' αὐτοῦ γραφέντα. Ἐκτοτε ἐνησχολήθη σπουδαιότερον εἰς τὴν τελειοποίησιν τῆς νέας ταύτης μεθόδου.

Παρετήρησε δὲ ὅτι, διὰ νὰ ἐκτυπώσῃ τὰ ἐπὶ τῆς πλακῶς, δὲν ἦτο ἀνάγκη νὰ εἶναι αὐτὰ ὑψηλότερα τῆς ἐπιφανείας καὶ ὅτι αἱ χημικαὶ ἰδιότητες τοῦ ὕδατος καὶ τοῦ λίπους, αἰτρίες ἐμποδίζουσι τὴν ἀναμείξιν αὐτῶν, ἀρκοῦσι μόνον εἰς τὸ νὰ ἐκκαλύψωσι τὴν ἐκτύπωσιν. Κατεσκευάσε λοιπὸν πιστήριον, καὶ προητοίμασεν ἄλλον τὸ ἀπαιτούμενον ὕλικὸν διὰ τὴν τυπώσιν. Τὰ πρώτα δοκίμιά του ἦσαν τετράδια μουσικῆς δημοσιεύθεντα τὸ 1790 ἔτος. Ἐπεχειρήτην ἀκολούθως νὰ λιθογραφῆσθῇ σχέδια καὶ γράμματα, καὶ διὰ νὰ κατορθώσῃ νὰ χαραχθῶσι τὰ στοιχεῖα ἀνάπαλιν, μετεβίβασεν εἰς πλάκα αὐτὰ ἀφοῦ τὰ ἐξετύπωνε πρῶτον εἰς χάρτην. Ἀφοῦ ἐτελειοποίησε τὴν μεθόδον του ὁ ἐφευρέτης ἐξήχησε καὶ ἔλαβε τὸ 1794 δίπλωμα διὰ νὰ ἐξασκήσῃ αὐτὴν θελήσας δὲ νὰ τὴν ἀναπτύξῃ ἐτι μάλλον, ἐγένετο συνεταῖρος κλωνίου τινὸς κεφαλαιοῦχου, τοῦ Κ. Ἀνδρέου Ὀφφενβὰχ, καὶ συνέστησε συγγενῶς λιθογραφικὰ καταστήματα ἐν τε Λονδίνο, καὶ Βιέννῃ καὶ Παρισίοις. Μετ' ἣν αὐτοπροσώπως εἰς Λονδίον μετὰ τινος ἀδελφοῦ τοῦ συνεταίρου του, ἔλαβε καὶ ἐκεῖ δίπλωμα ἐφευρέτου, καὶ προσπαρήτε νὰ καταστήθῃ τελειότερον τὴν μεθόδον του. Ἀλλ' εἴτε διότι δὲν ἐνεθήη καλῶς ἡ μεθόδός του, εἴτε δι' ἑλλείψιν πλακῶν καταλλήλων, οἱ ἐν Ἀγγλίᾳ τεχνίται, μετὰ τινος ἀτυχῆς δοκιμῆς, κατέλιπον αὐτὴν.

Τὸ 1805 ἔτος, διαλύσας τὴν ἑταιρείαν, μετέβη εἰς Βιένναν, καὶ ἠγωνίσθη νὰ εἰσαῖξῃ ἐκεῖ τὴν λιθογραφίαν δι' ἰδίον λογαριασμόν. Καὶ πρῶτον μεν ζήτησας τὴν ἀδειαν νὰ ἐνδύσῃ καταστήματα λιθογραφικὰ, ἀπήντησε μυσίας δυσκολίας, ἀφοῦ δὲ ἔλαβεν αὐτὴν, δὲν ἐπέτυχε, τοῦτο μὲν διότι ἦσαν ἀνεπιτήδειοι οἱ ἐργάται τῆς Βιέννης, τοῦτο δὲ διότι ἐσταρετὸ καὶ χημικῶν καὶ προστασίας. Ἐπανήλθε λοιπὸν τὸ 1806 εἰς Μονάχον.

Μετὰ τὴν ἐπιστροφὴν του ἡ νέα μέθοδος κατέστη γνωστοτέρα διὰ τὴν ἀνάγκην εἰς ἡμετέραν ὁ καλὴ γητῆς τῆς ἰστογραφίας Μίττερερ νὰ πολλαπλασιάσῃ τὰ σχέδιά του χάριν τῶν μαθητῶν του. Ὁ καλὴ γητῆς οὗτος ἐνησχολήθη μίνος εἰς τὴν λιθογραφίαν, καὶ ἠγωνίσθη νὰ τὴν τελειοποιήσῃ. Τὸ παραδειγμα τοῦ καλλιτέχου τούτου ἐμιμήθησαν πολλοὶ ἄλλοι, καὶ ἡ λιθογραφία διεδόθη ἐν τάχει καθ' ἕλην τῆς Γερμανίας πρὸ πάντων δὲ ἐν Μονάχῳ ἰδρύθησαν πολλὰ καταστήματα λιθογραφίας σχεδίων, γραφῆς, καὶ ἐκτυπώσεως δημοσίων ἐγγράφων. Τὸ 1810 συνεστήθη καὶ ἡ βασιλικὴ λιθογραφία, ἰδίον χρέος ἔχουσα τὴν ἐκτύπωσιν τῶν τελευταίων τούτων ἐγγράφων, καθὼς καὶ κτηματολογίου, καὶ γενικοῦ χάρτου τῆς Βαυαρίας, ὁ δὲ ἐφευρέτης ἀνομάσθη διευθυντῆς τοῦ καταστήματος τούτου. Τότε ὁ Κ. Σενέφελδερ συνέγραψε τὴν ἱστορίαν τῆς ἐφευρέσεώς του προσθεὶς καὶ νέας τελειοποιήσεις.

Ἐντός ὀλίγου ἡ λιθογραφία διεδόθη καθ' ἕλην τὴν Εὐρώπην οἱ ἐν Ἀγγλίᾳ μάλιστα καὶ ἐν Γαλλίᾳ λιθογράφοι τοσοῦτον ἐπληθύνθησαν καὶ προώδευσαν, ὥστε, ἐάν δὲν ὑπερέσθησαν κατὰ τὴν τέχνην, τῶς διδασκάλους αὐτῶν, ταύλαχιστον ἀμιλλώθηται πρὸς αὐτοὺς.

Ἐντός ὀλίγου ἡ λιθογραφία διεδόθη καθ' ἕλην τὴν Εὐρώπην οἱ ἐν Ἀγγλίᾳ μάλιστα καὶ ἐν Γαλλίᾳ λιθογράφοι τοσοῦτον ἐπληθύνθησαν καὶ προώδευσαν, ὥστε, ἐάν δὲν ὑπερέσθησαν κατὰ τὴν τέχνην, τῶς διδασκάλους αὐτῶν, ταύλαχιστον ἀμιλλώθηται πρὸς αὐτοὺς.

ΠΥΘΑΓΟΡΙΚΑΙ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

κατά της ουρηθείας του τρώγει ζῶα.

—ο—

Ἐνὼ μίαν τῶν ἡμερῶν, ἰσχυόμενος ὄρθος παρὰ τὸ παράθυρόν μου, ἔβλεπον τί ἐγένετο κατ' ὄδον, ἶδον τι τὸ ὅποιον διήγειρεν αἰσθήματα οἴκτου ἐν ἐμοί. Ἴδον μητέρα ἀκολουθοῦσαν τὸ τέκνον τῆς, καταδικασθῆναι εἰς θάνατον, καὶ διὰ τοῦτο ἀγόμενον δέσμιον! Ἰσχυόμην ὅτι θά γελᾷσθαι ὁ ἀναγνώστης· καὶ ἄλλοι ἐάν εἰρήσκητο ἀνεπ' ἐμοῦ θά ἐδάκρυον ὕπαις καὶ ἐγὼ! Ἦ μήτηρ ἐκεῖνη, ἃς τὸ εἶπαμεν, ἦτο μήτηρ μόσχου καὶ δὲν ἐδύνατο μὲν νὰ θηλάσῃ, ἀλλὰ καὶ αἱ φωναὶ καὶ τὰ σπασμωδικὰ κινήματα τῆς, ἦσαν ἐγγιστότερα καὶ τῶν λόγων. Ἐγύριζε περί τῆς ἀμάξης ἐφ' ἧς ἦτο τὸ τέκνον τῆς, ἔκυπτε τὴν κεφαλὴν ὅπως περιίλους, ἐμυλάτο θρηνηδῶς, ἡ δὲ παραγῆ τῆς, ἦτις ἐφάνετο μέχρι τῆς ἄκρας τῆς οὐρῆς τῆς, ἐδείκνυε τὸ μέγεθος τῆς ἀπελπισίας τῆς. Ἄξιον βεβαίως οἴκτου ἦτο τὸ ταλαιπώρον ἐκεῖνο ζῶον ποτὲ μὲν εἶχε τὸ βλέμμα ἑτεροπλανῆς, ποτὲ δὲ ἠτένεζε θυμωδῶς τοὺς ἀνθρώπους καὶ τοὺς κύναις, νομίζον ὅτι αὐτοὶ ἐπεδουλοῦντο τὸν μόσχον του, καὶ ἄλλοτε ὄρμα κατ' αὐτῶν καὶ τοὺς ἠπάλλει διὰ τῶν κεράτων του. Αἱ γυναῖκες κατέβρυγον εἰς τὰ ἐργαστήρια ἡμῶν μὲ τὰ τέκνα των, καὶ ἀπὸ καθήκοντος ὁ κίνδυνος ἐξήρχοντο διὰ νὰ θηλάσῃ τὴν φιλοστοργίαν καὶ τὴν γενναϊότητα μετ' ὧν τὸ ταλαιπώρον ζῶον ὑπερασπίζετο τὸ τέκνον του, καὶ ἐδάκρυζον ἀκούουσαι τὰς γοεράς φωνάς του.

Τὸ λυπηρὸν τοῦτο θέαμα περιεργαζόμενος, ἀνεπόησα κατὰ νοῦν ὅτι αὐταὶ ἐκεῖναι αἱ γυναῖκες αἰσίνες ἠσθάνοντο τσαυτὴν λύπην διὰ τὸν ταλαιπώρον μόσχον θά ἐτρύγον ἴσως αὐτὸν ἐκ τῆς σαρκὸς του, χωρὶς νὰ ἐθυσμῆθαι πᾶσαν ἐλυπήθησαν δι' αὐτό. Καὶ τῶντε, δὲν εἶναι φριχτὸν νὰ συλλογιζέται τις ὅτι γυνὴ νέα, ἀνήρα, εὐαίσθητος, βλέπει συνεχῶς τὸ γεῦμα τῆς περιεργαζόμενος, εἰς τὰς ὁδοὺς, καὶ ὅτι διὰ νὰ τραφῇ, ἡ ἀνήρα καὶ εὐαίσθητος ἀπὸ τῆς νέας, ἀκαίτηται βοῆς, κέλευς καὶ βορῆσιον Ἰρακλέους; Καὶ ὅμως, ὅταν τὴν παρατηρῇ τις, πιστεύει ὅτι πρέσεται διὰ τῶν δρασερωτάτων καρπῶν, διὰ τῆς γλυκυτάτης ἀμβροσίας, δι' ὧν ἐτρέφετο καὶ ἡ μήτηρ ἐν τῷ παραδείσῳ πρὶν ἀμαρτήσῃ. Αἱ σαρκώδεις ἐπιθυμίαι τῆς γυναικὸς εἶναι ἀπόδειξις ἀναντιρρήτου τῆς πτώσεως τῆς οὔτε πρόπερὶ νὰ ἀμφιβάλλομεν ὅταν βλέπωμεν αὐτὴν τρώγουσαν ἐξ ἴσων καὶ καρπῶν τῆς γῆς, καὶ κρέας δαμάλειον, καὶ σάρκας προβάτων καὶ μόσχων, θανατιωθέντων ὑπὸ βαναύσου κρεοπώλου.

Τοσοῦτο δὲ παρὰ φύσιν εἶναι ἡ θηριώδης αὐτῆς εἶς, ὥστε, ὡς πάλαι περιεγράφετο εἰς τὰς ἐσχάτας ἀπαντοῖαι πρῶτα, βόας, δαμάλεις, εὐχαριστοῦμεθα νὰ βλέπωμεν αὐτὰ χωρὶς διόλου νὰ φαντασθῶμεν ὅτι ἐκ τῆς σαρκὸς αὐτῶν θά σῶμεν βραστήν, καὶ ἑψητόν, καὶ ἀρβελιστόν, ὅπως δὲ τὸ ἐφαντάζετο

οὔτε ὁ Ἀδάμ εἰς τὴν Ἐδέμ, ὅτε τὰ ἀρνία ἐκοιμῶντο ἀνύκοπτα μεταξὺ τίγρεων καὶ λεόντων. Μόνον οἱ κρεοπῶλαι, σκληροκαρδιοὶ γινόμενοι ἐξ ἀνατροφῆς, ὅσας κί βλέπωσι τὰ ζῶα αὐτὰ βόσκοντα ἠτύγως, ἀναπολοῦσιν ἀπλήστως τὰ κέρδη τὰ ὅποια θά ἀποφέρωσιν αἱ σάρκες των. Τίς δὲν φριτταί, βλέπων τοὺς αἰμοφόρους αὐτοὺς σφάζοντας τὰ ζῶα, καὶ ἀπολαύοντας, ἐν μέσῳ τοῦ αἵματος, ἰδίως τινὸς ἡδονῆς! Τίς δὲν αἰσθάνεται ἀνορθωμένους τὰς τρίχας του ὅταν βλέπῃ αὐτοὺς κατακερματίζοντας τὸ σφαγῆν ζῶον, κρεμῶντας τὰ μέλη αὐτοῦ, καὶ ἐπιδεικνύοντας αὐτὰ μετ' οἰστέως; Ἦσως βόες, πότοι μόσχοι, πόσα ἄλλα ἀρνία ἐθυσιάσθησαν διὰ νὰ χορτάσῃσι τὴν ἀδδηραγίαν ἡμῶν ἀπὸ ἀπειλήθημεν τοῦ παραδείσου! Αἶν θά λησμονήσω ποτὲ τὸ αἰσθημα τῆς φρίκης καὶ τῆς ἐηθίας τὸ ὅποιον μὲ κατέλαβέ ποτε ἰδόντα πρὸ τῶν ποδῶν μου βύακα κατακίρκινον· ἂν δὲ καὶ ἐμῶν μετὰ ταῦτα ὅτι ἐήρηστο ἀπὸ ἐργαστήριον βαφείας, τὸν ἀναπολῶ πάντοτε φρίσσων, καὶ ἐθυμωόμενος ταυτοχρόνως τὸν αἱματόφυρτον παταμόν τῶν Ἰνδιῶν ταρτάρων, εἰς τὸν ὅποιον καταποντίζονται, κατὰ τοὺς νόμους τοῦ πράγμα, ὅλοι ὅσοι τρώγουσι σάρκας ζῶων.

Ἄλλ' ὅταν ὅστις ἔχῃ καρδίαν ἀνθρώπου φρίσσει ὁσᾶς βλέπῃ τὰ ἄγρια ἐκεῖνα σπήλαια τὰ ὅποια κατοικεῖσιν ἀνθρωπόμορφοι τίγρεις, οἱ κρεοπῶλαι, δὲν φρίσσει τόσα ὅτι μᾶλλον ὅταν βλέπῃ εἰς ἐργαστήριον πτηνοπώλου, ὁμαλοῦς ὁλοκαύτου πτηνῶν, καὶ ἀνθρώπους ἐμπορευομένους ἀσυνιδότως πτόματα; Καὶ ὅταν μὲν τρώγομεν ἐξ ἡμῶν ἡ βραστήν, ἐπειδὴ τὰ τεμάχια εἶναι μικρὰ, ἠνιάσει νὰ λησμονήσωμεν ὅτι ἄλλοτε ὑπῆρχον μέλη πλάσματος ἔχοντος ζῶήν εἰς καὶ ἡμεῖς· ἀλλ' ὅταν ἔχης ὑπ' ὄψιν σου ἡλόκληρον τὴ σῶμα πτηνοῦ, τὸ ὅποιον πρὸ μικροῦ εἶχε πνοήν, ὅταν βλέπῃς τὸ πτερόν του δι' ὧν ἐκλάτο ὑπὸ ὁρατῶν οὐρανῶν, τοὺς πύλας δι' ὧν ἐκλάτο ἐπὶ πρᾶσινον κλαδίον, τὴν κεφαλὴν, τὸ βραχίον τῆς, τὸν λάρυγγά του αὐτὸν ὅστις ἔστρεψε τὰς ἀκᾶς μας! Ἠλλάς καταβροχιζόντες διὰ μᾶς ἡλόκληρον πτηνόν, ἐξαρτυρίζομεν συγγενῶς ὅλα τὰ ὄργανά του. Ἠθαίως διὰ νὰ προλάβομεν τὴν ἀπαρτέλειαν ταύτην κρεοφαγῶν οἱ ἀρχαῖοι σοφοὶ διέδιδον τὴν ποταρῆν ἐκεῖνην δόξαν, ὅτι αἱ ψυχαὶ τῶν πτερόων ἡμῶν μεταβαίνουναι πολλῶν καὶ εἰς πτηνά.

Ἐπειδὴ ἐκ τῶν ἰσχυρῶν οἱ μὲν ἐτροπὴν ἔλαβον αἶμα, αἱ δὲ στερεοῦνται τοιαύτου πνεύματος, καὶ ἀπειθῆ κατὰ τὴν ἱραφήν, τὸ αἶμα εἶναι ζῶή, εἶναι ἴσως πλέον ἠνιχυομένης νὰ τρώγομεν ἰσχυρῶς, καθόσον μάλιστα καὶ αὐτὰ τρώγονται μετὰ τῶν πτηνῶν, καὶ τοῦτο ἰσχυρῶς νὰ θεωρηθῇ ὡς προηγουμένη. Ἦ ἰσχυρῶς τῶν λεόντων, τῶν τίγρεων καὶ τῶν ἄλλων ἄγριων ζῶων, ἐδύνατο ἐπίσης νὰ ἐισπύσῃ ἡμεῖς εἰς τὸ νὰ εἰμεθα σαρκώδεις πτόμα, ὡς τῶν ὅτι εἶναι σκληροπύρακα, ἐάν τὰ ἐτρέφωμεν, θά ἐγεγόμεθα ἄλλα Κανὴβαλα. Αὐτὸν τὸν αὐτὸν λόγον δὲν πρέπει νὰ τρώγομεν καὶ κρηναίως διότι, ἐπὶ Ἠλιόσι, εὐρέθη τὸ ἔργον ἐντὸς τῆς καλίης αὐτοῦ ἀθρώπου πάσιπλον. Οἱ ὕφεις τῆς θαλάσσης εἶναι παρρηκεροὶ καὶ διὰ τοῦτο

ἀπέχομεν αὐτῶν. Τὸ τερατώδες μέγεθος τῆς φαλακρίας καὶ ἡ ἀποφορὰ τοῦ ἐλαίου τῆς προστατεύουσιν αὐτὴν κατὰ τῆς ἀνθρωπίνης ἀδδηραγίας. Πίθηκας δὲν ἐφαγε ποτε οὐδὲν ἔθνος πέπολισμένον, διότι ὁμοιάζουσι τὸν ἄνθρωπον, τὸν δὲ ψιτακὸν προφυλάσσει ἡ ὁμιλία του. Ἐτύχως ὅμως οὐδὲν προστατεύει τὰς καρίδας, τὰς πεταλίδας καὶ τὰ λοιπὰ ὄστρεα. Διόσσημος τις φυσιολόγος Γερμανὸς ἐμέτρησε χίλια ἔντομα ζωντανὰ ἐντὸς ἐνὸς μέτρου καρίδων ὥστε τρώγοντες ὀλίγα ἐκ τῶν ζῶων τούτων, τρώγει καὶ μυριάδας ἄλλας ζωῶν τῶν γαστρομακρυῶν ἡμῶν δὲν ἀναπέλλει τοιαύτη τρομερὰ καταστραφῆ;

Ἄλλὰ φεῖ! δὲν ἦλθεν ἡ μᾶλλον παρῆλθεν ἡ κατέλληλος ὥρα διὰ τὴν ἐφαρμογὴν τῶν δογματικῶν τοῦ Πυθαγόρου. Ἦ λαιμαργία τῆς παρουσίας ἐποχῆς εἶναι τοσοῦτον μεγάλη, πολλὰ τῶν ἐδεσμάτων τὰ ὅποια τρώγομεν εἶναι τοσοῦτον ὀλίγον φυσικὰ, ὥστε δὲν εἶναι παράδοξον ἐάν ποτε φάγομεν καὶ τίγρεις, καὶ χελιδόνας καὶ πελαργούς, κίθωνον δὲ καὶ σειρήνας, ἐάν καὶ ἔχωσι τοσαύτην ὁμοιότητα πρὸς τὸ ὠματόν φύλλον.

(Ἐκ τοῦ Ἀγγλικοῦ.)

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.

—ο—

Εἰς τὴν Ἐφημερίδα τῶν Συζητήσεων ἀνέγνωμεν τὴν κατωτέρω ἐπιτολὴν τοῦ κόμητος Μαρκέλλου πρὸς τὸν νεωστὶ ἐκδοθέντος Καταλόγου τοῦ Κ. Παπαδοπούλου πρετοῦ, περὶ οὗ εἶπομεν καὶ ἡμεῖς ὀλίγα εἰς τὸ φυλλάδιον ΡΣΓ'. Μεταφράζομεν δὲ ἐπίτηδες τὴν ἐπιστολὴν ταύτην, διότι ἐξ αὐτῆς ἀποδεικνύονται δύο τινὰ πρῶτον μὲν ὅτι ἐν μέσῳ τῆς τοσαύτης καὶ ἡμῶν καταφορᾶς ὑπάρχουσι καὶ εὐγενεῖς ψυχαὶ δακρύουσαι ἐπὶ τῶν συμφορῶν ἔθνους ἀδικῶς καταδικωμένου καὶ ἀσέβως κάσχοντος, καὶ δευτέρον, ὅτι τὰ ἐπὶ τῆς μακρᾶς δουλείας ἔργα τῶν πατέρων ἡμῶν δὲν εἶναι ἀνάξις τῆς προσοχῆς οὐχὶ μόνον τῶν ξέων σοφῶν, ἀλλὰ καὶ αὐτῶν τῶν ἀσχιολομένων εἰς τὴν βύθισον τῆς τύχης τῶν λαῶν διότι ὁ Κ. Μαρκελλος δὲν καταγίνεται ἀπλῶς εἰς τὰ γράμματα, ἀλλ' ἀριθμεῖται μεταξὺ ἐκείνων οἵτινες ἐσπούδασαν τὰ τοῦ κόσμου ἐν τῷ κόσμῳ αὐτῷ.

Ἴδου ἡ ἐπιστολή.

Ἐν Μαρκέλλῳ, τὴν 20 Ἀγούστου 1851.

Κ. Συτάκτα!

Ἐπιτρέψατέ μοι νὰ ἀνατρέξω μετὰ τῶν ὑμετέρων ἀναγνωστῶν εἰς ἐποχὴν μακροχρόνην ἀπ' ἡμῶν δι' ἑτῶν οὐχὶ μὲν πολλῶν, ταχέως ὅμως παρατριψάντων

καὶ παλαιωσάντων καὶ ἀνθρώπους καὶ πράγματα, ἐπὶ τῶν μετῶν μεγάλων εὐρωπαϊκῶν σπαραγμῶν τῶν ὁποίων τὸ ἀπῆχημα συνετάραξε καὶ αὐτὰ τὰ πέπρατα τῆς Ἀνατολῆς.

Πράττω δὲ τοῦτο λαμβάνων ἀφορμὴν ἐκ φιλολογικῆς τινος ἔργου δημοσιευθέντος πρὸ μικροῦ ἐν Ἀθήναις. Τὸ ἔργον τοῦτο ἀνεκάλεσεν εἰς τὴν μνήμην μου τοσοῦτους διασήμους ἄνδρας τοὺς ὁποίους ἐγνώρισα καὶ τσαυτὰς ἐτυπώσεις τῆς ἀθηροτέρας μου ἡλικίας, ὥστε ἐλευρησα αὐτὸ ἄξιον τῆς προσοχῆς ὄλων.

Τὸ 1823 ἔτος, μίαν τῶν ἡμερῶν κατ' ἦν ὁ Κ. Κάνιγκα, οἰατηλατούμενος ὑπὸ σφοδρῶν ἔρωτος πρὸς τὴν ἐργαστήριον, διετρέψασθε δι' ἀγορεύσεως περιπαλιστατῆς τὰς συμπαθείας αὐτοῦ πρὸς τὸν Ἕλλη καὶ ἀγῶνα, κατ' ἦν τὸ φιλόμορον αὐτοῦ κατίσχυος προῶς τῶν ὑπολογισμῶν τοῦ πολιτικοῦ ἀνδρός, ἐξήρχομεν τοῦ ἀγγλικῆς Βουλωνηρίου κατανευγμένους τὴν καρδίαν ὑπὸ τῶν γενναίων ἐκείνου λόγων, τοσοῦτον συμφῶνων πρὸς τὰς κλίσεις μου.

Ἄλλος τις λόφος, ἐξεργόμενος τῆς Βουλῆς συγγενῶς μετ' ἐμοῦ, μ' ἐπλησίασε, καὶ σφίγγας μου φιλικώτατα τὴν χεῖρα, ἐπειδὴ ἐγνωρίζομεθα, α Ἀ! μοὶ εἶπεν, ἀγαπᾷς λοιπὸν τὴν Ἑλλάδα, τὴν Ἑλλάδα αὐτὴν δι' ἦν ὁ φίλος μου Κάνιγκα ὁμιλήσων ἀτόπως μὲν διὰ τὴν πολιτικὴν τῶν συναδέλφων αὐτοῦ, ἐπιτηδεώτατα δὲ διὰ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ δημοτικότητα; Ἐλθέ σὲ παρακαλῶ αὐτοῖν τὴν τρίτην ὥραν εἰς τὴν οἰκίαν μου, διὰ νὰ συνδιαλεχθῶμεν ἐν ἀνάσει. »

Τὴν ἐπιόσων μετέστην, κατὰ τὴν πρόσκλησιν ταύτην, εἰς τὸν λόφον Ἰκλιφόρδ, ὅστις μὲν ὑπεδέχθη πρῶτον μὲν εἰς κομφοτάτην οἰκίαν, ἔπειτα δὲ με ὠδήγησεν εἰς ὠραιότατον κήπον παρὰ τῷ Saint-James park. « Συγγνώμῃ μοι, εἶπεν, ὑποβάλλοντά σε εἰς εἶς τὰς ὁποίας ἀπέκτησα ὑπὸ τῶν ἰσχυρῶν οὐρανῶν τῆς Ἰονίας. Ἐν πρώτοις βέλομεν γευθῆ καὶ ἐπειδὴ διέτριψας πολὺν χρόνον εἰς τὴν Ἀνατολήν, δὲν ἔβλας, ἐλπίζω, παραξενυθῆ. Νὰ γευθῶμεν τὴν τρίτην ὥραν ἐν Λονδίνο, ὅποιον σκάνδαλον! Τί νὰ εἶπω, φίλε; δυστυχῶς δὲν εἶμαι ἄριστος πρὸς οὐδὲν τῶν συμπολιτῶν μου· καὶ ἐντὸς τῆς Ἀγγλίας αὐτῆς, εἶμαι κατὰ τὸ ἥμισυ Ἕλλη. »

Ἐν τῷ διαστήματι τοῦ ἀπροσοδοκίτου τούτου γεύματος, οὔτινος συνεμέθεξα καὶ μὴ πεινῶν, ὁ λόφος Ἰκλιφόρδ μόνον ἀντικειμένον τῆς ὁμιλίας του εἶχε τὰ πολιτικὰ πράγματα τῆς Ἑλλάδος καὶ τὴν διανοητικὴν αὐτῆς ἀνάπτυξιν. Τὸ δὲ γεῦμα εἶχε μίαν μόνον ἡμερικὴν ἀξίαν, ὅτι διήρκεσεν ὀλίγον, διότι ἄλλως ἦτο πολυτελές. Εἰς τὴν κλασικὴν ἀφρονίαν τῶν ἀρχαίων χρόνων ὁ ἐπιτάτωρ προσέθηκε καὶ τὴν μεγαλοπρέπειαν τῆς βρετανικῆς ἀριστοκρατίας.

Μετὰ ταῦτα εἰσλήθημεν εἰς μικρὰν βιβλιοθήκην παρακειμένην τῷ ἐστιατορίῳ ὅπου συνεφάγομεν πρὸ μεσοῦ οἱ δύο μόνον. α Παρατήρησε, μοὶ εἶπε διὰ τὰ ἄλλα μου βιβλία ἔχω ἄλλας ὑπέτις ἐνταῦθα ὅμως ἔγω μόνον Ἕλλητικὰ. Ἐκεῖ μὲν εἰρήσκονται ὅχι ὅσα ἐγνώρισαν ἐν αὐτῇ κατὰ τὴν τριμυλιέτην ὑπαρξίν τῆς, ἀλλ' ὅσα περιεσώθησαν, ἀπὸ τοῦ Ὀμήρου μέχρι

των πατριωτικῶν ὕμνων τῶν Σουλιωτῶν καὶ τῶν Κλαρτῶν ἐνταῦθα τὰ ἀρχαῖον καὶ τὸ νεώτερον ἰδίωμα συμβίβουσι μὲν ἀλλὰ δὲν ἐπιμιγνύονται. Καὶ δὲν ἐγὼ μὲν νῦν τι νὰ εἶπω περὶ τῶν κλασικῶν καὶ τῶν ὁραίων αὐτῶν Ἀγγλικῶν ἐκδόσεων τὰς ὁποίας καθορίζει λαμπρὰ βιβλιοθήκη ἀλλὰ γνωρίζεις καὶ τὰ βιβλία τῆς γυδαίας γλώσσης, τοσοῦτω δυσκόλως εὐρισκόμενα, τὰ ἐνέδυσσα ἐπίσης μετὰ λαμπροτάτου δερμάτος μαυρουσιανοῦ, καὶ ὁμολογῶν, εἰς ποτε ἴδες αὐτὰ δύσμορφα παρὰ τῷ μόνῳ ἐν Σταμπούλ βιβλιοπώλῃ, ὅτι ἄλλαξαν τούλαχιστον μορφήν. Ἐλθε, ἴδωμεν αὐτά. »

Καὶ μοι εἰδείξεν ἀλληλοδιαδόχως, κατὰ τὴν χρονολογικὴν αὐτῶν σειράν, ὅπως ἐκείνη ἐπὶ τῶν ἐκ βουδοῦλου θέσεων, τὰ συγγράμματα ὅσα ἐφαίνοντο αὐτῷ ἄξια τῆς προσοχῆς μου. Ἐξ αὐτῶν δὲ τινεῖς εἶχον ἰδεῖ καὶ ἐγὼ πρό τινων ἐτῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει, καὶ πλουτίσει μάλιστα τὴν περιφόρητον διπλωματικὴν μου βιβλιοθήκην.

Καὶ πρῶτον μὲν ἴδον ἔργα τῆς 13' ἑκατονταετηρίδος, τὴν Γραμματικὴν τοῦ Χρυσολοῦ καὶ τοῦ Λασκάριου, τῶν κορυφαίων ἐκείνων καὶ ἐνδοξοτάτων ἑλληνιστῶν τῆς Εὐρώπης τὰ παγκόσμια χρονικά τοῦ Δοσιθέου, τοῦ Θουκυδίδου τούτου τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος· ἔπειτα δὲ, μετὰ πολλῶν θεολογικῶν βιβλίων, Ἰλιάδα διὰ στίχων γυδαίων, τὴν ἀφελῆ τούτην ἐπιγραφήν ἔχουσαν ἐν κεφαλίδι· « Ἀθήνα πάντες ἀνά χεῖρας τὸ βιβλίον τοῦτο ἦκουσ μάθητε τὰ θαυμάσια κατορθώματα τοῦ Ὀμήρου » καὶ μετὰ ταῦτα, τὰ συγγράμματα τῶν Κυπρίων, οἵτινες ἐδημοσίευσαν ἐν Βενετίᾳ τὰ χρονικά αὐτῶν καὶ τὰς περιγραφὰς τῶν καλλονῶν τῆς ἐπὶ τότε χριστιανικῆς αὐτῶν νήσου, ἐνῷ οἱ πρόσφυγες τῆς δεδουλωμένης Κωνσταντινουπόλεως ἐκινουνοῦσαν ἐν Ἰώρῃ τὰ χειρόγραφα ὅσα περιεσώθησαν ἀπὸ τοῦ Ὀθωμανικοῦ κατακλιτισμοῦ, πρὸς δὲ καὶ τὰ πρῶτα λεξικά τῆς Ὀμηρικῆς γλώσσης, ἀφ' ὧν ἠγωνίσθησαν ἡ ἀποδόξασι τὸν τίτλον τοῦ Μηθύμαρῶν, τὴν ὕβριν διλαδὴ ἐκείνην μεθ' ἧς ἐστιγμάτισε μετὰ μικρὸν αὐτοὺς ἡ δουλεία.

Ἐλθόντες εἰς τὴν 17' ἑκατονταετηρίδα, ἴδωμεν τὸν βρωτόριστον τοῦ Πετρίνου Κορνάρου, τὴν Ἐρωτικὴν τοῦ Κορτάτζη, ποιήσεις ἀμφοτέρων τῶν Κρήτης, καὶ συμπεπηγμένους ἐν πολλοῖς τόμοις τὰς ἐπιμλίας τῶν Πατριαρχῶν καὶ τὰς ἐντολὰς αὐτῶν, τῶν ὁποίων τὸ ἑλληνοσλαβικὸν ὕψος ἐπὶ εἰς ἐπὶ καθαρότητά τινα καὶ ἁρμονίαν ἐκ τῶν τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Μαζιανζηνίου.

Τὸν 18' αἰῶνα, αἱ ἐπιστημονικαὶ διατριβαὶ ὡς καὶ αἱ μεταφράσεις ἦσαν πολυπληθέστεραι· ἴδωμεν τὴν ἀρχαίαν ἱστορίαν τοῦ Πόλλινου, Τηλέμαχον ἢ συνέχειαν τοῦ τετάρτου βιβλίου τῆς Ὀδυσσεΐας, ἐρμηνεύθησαν ἐκ τοῦ Γαλιλικοῦ τοῦ φρ. Σαλιναί, ἐπὶ τοῦ ἐθνεγενεσάτου καὶ σωφιστῆτος Καριεωῶν τῶν Πλούταρχον παραπερρασμένον εἰς τὴν καθυμλουμένην, τὰ ἐξ βιβλίου τοῦ Πολιτικοῦ δικαίου τοῦ Ἀρμενοπούλου, Κριτοῦ Ὀρτολωνίκου, δημοσιεύοντος τῇ ἐπιμελείᾳ Γερμανοῦ μητροπολίτου Ἰερου-

κλείας, τὰ συγγράμματα τοῦ Μελετίου ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν, τὴν συλλογὴν τῶν ἀνεκδότων τοῦ ἀγίου, καὶ τὴν ἐξακολουθήσιν τοῦ Στράβωνος.

Ἐπεσκέφθημεν ἀκολουθῶς τὰς ἐν Λακίᾳ γενόμεναι ἐκδόσεις, ὑποκειμένη μὲν τότε εἰς Ἑλλάδας ἀντιβασιτεῖς, οἰνοὶ παραμυθία τῆς δουλείας αὐτῶν, σήμερον δὲ γενομένη ἀφορμὴ τοιαύτης καὶ τοσαύτης ἐριδος.

Ἐκεῖ ἴδωμεν καὶ τὴν ἱστορίαν τῆς Λακίας καὶ τῆς Τρανσυλβανίας ὑπὸ φωτεινοῦ, καὶ τὴν βιογραφίαν τῶν Πατριαρχῶν τῆς Ἱερουσαλὴμ ἀπὸ τοῦ ἀποστόλου Ἰακώβου, πρῶτον ἱεράργιον τῆς ἀγίας πόλεως, μετὰ Χρυσόθωρον, ὑπὸ τοῦ μοναχοῦ Γρηγορίου, καθὸς καὶ τὴν Καθρέτην τῶν γυναικῶν ἀφιερωμένην τῇ δόμῃ Ἑλένη Μαυροκορδάτου. Ἐκεῖ καὶ τὰ Ἱστορικὰ τοῦ Οὐίγγιλίου, μεταφρασθέντα περὶ τὰ τέλη τῆς αὐτῆς ἑκατονταετηρίδος, ἐν ἐξαμέτρῳ ἑλληνικοῖς, καὶ τυπωθέντα ἐν Πετροῦπολει, ἀναλόμασι τοῦ πρίγκηπος Ποτέμκιν, διασπῆρι τῶν ἑλληνικῶν μαθητῶν γέλοι, καὶ παρ' αὐτοῖς τῇ Λιλιεῖδα ὑπὸ τῷ περιβόητῳ Κηγερίῳ τοῦ Μουλγαζέως, ἀρχιεπισκόπου Χερσονήσου, ἀμφοτέρωθεν ἔχοντα τὴν σχῆμα μέγα δι' ὃ καὶ ὑπευειδίχασα ἀναπόλητας τοῦτο τοῦ Ἰωάννου Παπιστοῦ Ἰουσιῶ, περιεχόμενον ἐν τινι κωμῳδίᾳ, α μεταέγρασε τὴν Λιλιεῖδα εἰς τὴν Ἑλληνικὴν πρὸς ἀνεσις τῶν μὴ ἐνωσάντων τὴν Λατινικὴν » διότι δὲν ἀθυναῖδ ἀναγινώσκων τοὺς μελωδικούς τούτους στίχους, καὶ μάλιστα τὰ σοφώτατα αὐτῶν σχήματα. Ἀντίστοιχον αὐτῶν πολῦτιμον καὶ σπάνιον μὲν ἴδωμεν ἐν Πισπόρῳ ὑπὸ τοῦ φίλου μου πρίγκηπος Κωνσταντίνου Μουρούζη, ἀλίγους μᾶλλον πρὸ τοῦ τραγικοῦ αὐτοῦ θανάτου.

Ἐφύλασσαν καὶ εἰς τῆς 16' ἑκατονταετηρίδος τὰ βιβλία, καὶ ἴδωμεν τὰς φηταρικός καὶ φιλοσοφικός πραγματείας τοῦ Οὐλνὸρμν καὶ τοῦ Πόρμδα, αὐτὰ μεταφράσεις βιβλίων ἀγωγῆς καὶ ἠθικῆς γραμμάτων ὑπὸ νέων δομητῶν τοῦ Πισπόρου, τῶν ὁποίων τὰς πλείστας εἶχον γνωρίσει τῇ ἀπειροθερητικῶν Ἱεροσολιτῶν, διὰ στίχων ἀπλῶν, ἧς καὶ ὁ λόρδος Βάϊρον ἐποίησεν μείζον ἐν τῷ Childs - Harold, ὅτε ἐζητεῖ παρὰ τῆς Ἑλλάδος ἄλλον ὀπνοροζικὸν πόλεμον κατ' ἄλλω Σαρδηνικῶν τὰ ἡρώικα χρονικά τῆς Πάρφας καὶ τοῦ Σουλίου, καὶ ἐπὶ τέλους τὴν Ἀταλιν τὴν ὁποίαν ἠπειρώτης τις μετέφερεν ἀπὸ τῶν ἐρήμων τῆς Ἀμερικής, ἢ μᾶλλον ἀπὸ τῶν ἰνδῶν τῶν Παρισίων εἰς τὴν Ἑλλάδα. Μεταφρασθεῖς δὲ αὐτῆς ἦτο ὁ αὐτὸς Ἀθρημιώτης, οὗτινος ἡ ἐπιπολής ἐπιβίβρις ἐτάραξε τὴν Κ. Σουλίου πειρηγόμενον.

Τὴν μικρὰν τούτην ἐπιβίβριον ἐπέστειλαν τὰ ἑθνικά ἄσηματα τοῦ Ἰνῆμ τὰ ἱσπὰ περιήλθον τισσὶτα ἐπὶ χειρόγραφα ἀνά πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα, τὸ οὐλλομα πολιτισμῶν. Ἐν τῶν πρώτων ποιημάτων ἅτινα ἐτυπώθησαν ἐν Πελοποννήσῳ, καὶ τὸ ἀνεξέριστον ποίημα τοῦ Γερμανοῦ, νέου Ἰταλίου, ἐκδόθεν τὸ 1821.

Τὴν φιλολογικὴν ταύτην ἐπιβίβριον τῶν βιβλίων

τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος, ἐπιβιβρίσιν ταχέειαν μὲν ἦς τινος ὁμοῦ ἢ μνήμη ἐμεῖνε κεχαραγμένη ἐν τῇ καρδίᾳ μου, ἐπανελάθον σήμερον ἐν ἀνέσει, ἐν τῷ ἐν Ἀθῆναις δημοσιευθέντι καταλόγῳ τοῦ Κ. Παπαδοπούλου Βρετοῦ. Ἐξ αὐτοῦ, διαλαμβάνοντος γίλιους καὶ ἐπέκεινα τίτλους βιβλίων, μανθάνομεν τί, ἐν ἑλλείψει ἐθνικῶν τυπογραφείων, ἐπραξάν ὑπὲρ τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης, τὰ φιλόξενα πειστήρια τῆς Ἰωάννης, τῆς Βενετίας, τῶν Παρισίων, τοῦ Λονδίνου καὶ τῆς Βιέννης, ἀπὸ τῆς ἀλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως μέχρι τοῦ ὑπὲρ ἀνεξαρτητίας πολέμου, τόσα δὲ μᾶλλον κατέστησε ζωηρότερας τὰς ἀναμνήσεις μου τὸ πολῦτιμον τοῦτο πόνημα, ὅσα ὁ ἐκδόσας αὐτὸ, διακεκριμένος βιβλιοφίλος, ἐξελέξατο. Ἄλλοτε τὰ βιβλία τὰ ὅποια μ' εἰδείξεν ὁ λόρδος Γκυλφὸρδ, καὶ διετέλεσαν ἐπὶ πολὺ ἐφορευῶν τῆς Ἰονίου βιβλιοθήκης, τῆς συστήσεως ὑπὸ τοῦ ἐνδόξου ἐκείνου φιλέλλητος.

Εἰς τὸν κατάλογον τοῦτον τοῦ Κ. Βρετοῦ (οὗ τινος τὸ ὄνομα διαωνίσθη εὐτυχῶς καὶ διὰ τινων φιλολογικῶν δοκιμῶν τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ καταχωρηθέντων ἐν τοῖς ἡμετέροις περιοδικοῖς συγγράμμασι), εἰς τὸ ἔργον, λέγω, τοῦτο, διότι ὁ εὐφυῆς καὶ σοφὸς Νοδιερ ἀπέδειξεν ὅτι καὶ εἰς κατάλογοι εἰναι ἔργον ἄξιον λόγου, εἰς τὴν εἰκόνα αὐτῆν τῶν ἐπὶ τετρακόσια ἔτη Ἑλληνικῶν γραμμάτων, τολμῶ νὰ προσκαλέσω τὴν προσοχὴν τῶν πολυαριθμῶν ἀναγνωστῶν τῆς ἡμετέρας ἐφημερίδος, εἰ καὶ κινδυνεύω νὰ θεωρηθῶ καὶ δεύτερον ὑπέρμαχος ὑποθέσεως ἀπευθοῦς μὲν κατὰ τὸν ἐνεστῶτα χρόνον, τὴν ἵσπαιον ὁμοῦ, ὅσα ταχὺς καὶ ἂν προχωρῇ οὗτος, δὲν θέλει κατορθώσῃ νὰ ἐξαφανίσῃ.

Ὁ κόμης ΜΑΡΚΕΛΛΟΣ.

ΔΙΑΦΩΡΑ.

ΕΦΕΥΡΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΝΑΚΑΛΥΨΕΙΣ.

— Εἰς Ἀγγλίαν ἐγένετο ἐσχάτως ἐφεύρες, ἧτις μεγίστην ὑπόσχεσαι ῥοπήν εἰς τὸν ἠλεκτρικὸν τηλεγράφον τὴν ἐφαρμογὴν, ἐπὶ τόπων διαχωριζόμενων ὑπὸ θαλασσῶν. Ἄλλοτε, ὅτε μετὰ δύο τόπων ἐκείνου το ἀβρεῖ τε ἀκίθητα, θάλασσαν τε ἠγέσασα, ἢ ἡ κοινωνία μετὰ τῶν τόπων ἐκείνων ἦν πολλοῦ χρόνου ἔργον, καὶ ἐξέθετον εἰς μύριους κινδύνους. Σήμερον λεπτὸν σύρμα, παρακολοῦσθον τὰ σκιθοντα ὄρη, ἀναβαῖνον εἰς τὰς κορυφὰς αὐτῶν, καὶ βυβιζόμενον εἰς τὰ βάραθρα, φέρει ἐν βίβῃ ὄφθαλμοῦ,

τῇ ταχύτητι τοῦ στοχασμοῦ, ἀπὸ ἀκρῶν μέχρι ἀκρῶν τῆς στερεῆς, τὰς ἀγγελίας καὶ τὰς ἰδέας. Ἀλλ' ἡ ἠγέσασα θάλασσα ἐξηκολούθει μέχρι τοῦδε, σφεδρὸν ὡς ἐπὶ Ὀμήρου, παρεμβάλλουσα ἀνεπέρλητα προσκόμματα εἰς τὴν ἄμεσον ταύτην καὶ στιγμιαίαν τοῦ ἀνθρώπινου γένους συγκοινωνίαν. Ὡς μεγαλοῦργημα ἐθεωρήθη, καὶ τῷ ὄντι μέγιστος κατὰ τῶν δυνάμεων τῆς φύσεως θρίαμβος ἦν, ὅτι τὸ ἀγγελιοφόρον σύρμα ἐξέυξε τὸν Βρετανικὸν πορθμὸν· ἀλλὰ καὶ τοῦτο μετὰ μεγίστων συνεδέϊτο δυσχερειῶν, δαπανῶν καὶ φόβων, μὴ τις ἀγκυραπλανηθεῖσα τὸ παρασύρη, μὴ τις κυμάτων ἀναβρασμός τὸ θραύσῃ, μὴ τις τὸ καταπῆρ λαίμαργος καρχαρίας. Ἀλλ' ἴδου ὅτι ἤδη αὐτὴ μάλιστα ἡ θάλασσα καθίσταται ὁ ἀδάπανος τῆς κοινωνίας ἀταγωγός, οὐχὶ πλέον διαιρούσα, ἀλλὰ συνδέουσα τὰ μᾶλλον ἀπωρισμένα μέρη τῆς γῆς, καὶ οὐχὶ τὴν τηλεγράφον δεχομένη, ἀλλ' αὐτὴ γινομένη τηλεγράφος. Σκώτῳ τις, οὗ ἀγνωστῆμεν τὸ ὄνομα, εἶναι ὁ πρῶτος τοῦ ἠλεκτρικοῦ τηλεγράφου ἐρευρητής· ἀλλὰ δυστυχέως δι' αὐτὸν περιστάσεις περιήλθον εἰς ἄλλον τὴν δόξαν τῆς ἀνακαλύψεως του. Τὸν ἀκάματον ὁμοῦ τοῦτον τῆς ἐπιστήμης ἀγωνιστὴν δὲν κατέδαλεν ἡ πρώτη ἀποτυχία. Ἦ ἀνεξάντλητος διάνοιά του, τὴν πρώτην ὁυμασίαν ἀνακαλύψων ἦτις τοῦ ἀφῆρθη, ἀντικατέστησε δι' ἄλλης οὐχ ἥττον ὁυμασίας. Εἰς τῆς πόλεως Πορτομουθῆς μικρὰν λίμνην ἢ δεξαμενὴν τοῦ μύλου, ἔχουσαν πλάτος πεντακοσίων ποδῶν, εἰς τὴν μίαν ὄχθην ἐβύθισε τὴν ἀκρῶν τοῦ τηλεγραφικοῦ σύρματος, συνάδουμένην μετὰ μηχανῆς ἢ ἐφευρε, καὶ ἄλλην ἀκρῶν εἰς τὴν ἀντιπέραν ὄχθην, καὶ αἱ ἀγγελίαι μετεδίδοντο ἀπὸ τῆς μιάς εἰς τὴν ἄλλην διὰ τοῦ ὕδατος, ὡς ἂν τὸ διεπερῆ ἠλεκτρικὸν σύρμα κατὰ πᾶσαν αὐτοῦ τὴν ἔκτασιν. Οἱ εἰς τὴν ἀπόπειραν παρεμβέντες καὶ διευθύναντες αὐτὴν, ἦσαν μηχανικοὶ ἐκ τῶν μᾶλλον πεπεισμένων τῆς Ἀγγλίας, καὶ οὗτοι βεβαίως εἰς τὸ ὅτι οὐδὲν κωλύει ὅπως ἡ αὐτὴ ἀρχὴ καὶ τὸ αὐτὸ σύστημα ἐφαρμοσθῇ ἐπίσης ἐπιτυχῶς εἰς αὐτὸν τὸν Βρετανικὸν πορθμὸν, καὶ εἰς ἐφῆμερας θαλάσσης, ὥστε ὁ ἠλεκτρικὸς τηλεγράφος, ὅστις μέχρι πρό ὀλίγου εἶχεν ὄριον ἀνεπέρλητον τὴν θάλασσαν, αὐτὴν θέλει ἔχει τοῦ λοιποῦ κυριώτερον ὑπερέστην, ἢ μᾶλλον διὰ τῆς ἐφευρέσεως ταύτης ἡ θάλασσα ἀναγνωρίζεται φυσικὸς ἠλεκτρικὸς τηλεγράφος μετὰ τῶν στερεῶν.

— Παρὰ ταῖς ἀρμαιοτέρας ἐπεκράτει ἡ ἰδέα ὅτι ὑπῆρχεν ὑποθαλάσσιος δίοδος ἀπὸ τῆς πόλεως τῶν Συρακουσῶν πρὸς τὴν ἐμπροσθεν αὐτῆς κειμένην νήσον τῆς Ὀρτυγίας. Κατ' ἐπιστολὴν ἐκ Ναυπλίου, τῆς 15 Ἀυγούστου, ἡ δίοδος αὕτη ἀνακαλύφθη τῷ ὄντι ὑπὸ τῶν γνωστῶν Σικελῶν ἀρχαιολόγων τῶν Κ. Κ. Σαντ. Πλία καὶ Καθαλέρου. Ἐἶτα δὲ αὕτη ὑδραγωγέων, οὗ τὰ θεμέλια εἰσὶ τελετωμένα εἰς βάθος ἐκατὸν δέκα σπιθαμῶν ὑπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς, καὶ ὑπερέχον δεκαπέντε πόδας ὑπὲρ τὸν πυθμῆνα τῆς θαλάσσης, διὰ τοῦ ὑδραγωγείου τούτου ἡ περιφήμος πηγὴ Ἀρβούσου, ἧς τὰ ἐρείκια σώζονται εἰ-

Νὰ βέξουν νὰ χαλάσουνε αὐτὸ τὸ ἐρημοκλήσι.
 Καὶ αὐτὸς ἔτρωγε κ' ἔπινε σ'τὸ νοῦ του δὲν τὸ βάνει.
 Πρῶτο γιουρούσι ἔκαμε μὲ τὸ σπαθὶ 'στὸ χέρι.
 Πέντε παιδιὰ τοῦ βάρσαν, τὸν Κωνσταντῆ Τσαμάρη.
 Ψιλὴ φωνούλα ἔσφιν ὄσο καὶ ἐν ἡμπορούσε.
 Πέρε με, καπετάνιο μου καὶ μὴ μ' ἀφήσης πίσω.
 Πίσω γιουρούσι ἔκαμε καὶ πᾶσι φκατωμένους.
 Τὸν κλαῖνε χάραις καὶ χωριά, τὸν κλαῖνε βιλαέτια,
 Τὸν κλαῖει ἡ μαύρη Νιάουσα κ' ἡ μαύρη Κατερίνη.
 Ἐνα πουλάκι ἐβγαίνει ἀπ' τὸ χωριὸ τοῦ Ὀλύμπου,
 Μέρη καὶ νύχτα περπατεῖ μέρα καὶ νύχτα κλαῖει
 Καὶ ψιέχγει γιὰ τὴν κλεψευρική τὸν καπετάν Ρομφέι.
 Μὰ οὐδὲ 'στὸν Ὀλύμπο φάνηκε, μηδὲ 'στὴν Καταιρίνα.
 Μὲς εἶπαν πέρα πέρασε 'στὴ Νιάουσα πηγαίνη

LXXIII.

Σὺντα νὰ ἐβάλαν τὴν βουλή οἱ ἄρχοντες Καρλιώταις
 Κ' ἔκραξαν τὸν Ἀλέμητη καὶ τὸν Ἀλιανκουσίνο.
 Μάλιο μ', σὺν ὀθλαῖς καὶ φουρὶ, σὺν ὀθλαῖς βιλαέτια
 Τοὺς κλέφταις νὰ βάρσανε τοὺς μαύρους τοὺς Σταθούς.
 Στὴ Δεκενοῦ γιωμάτιας, 'στὴ Βλήρη πᾶσι τὸ βράδυ.
 Νὰ καὶ ὁ Γιαννάκης τοῦ Σταθῆ γαμπρὸ τοῦ Μπουκουβάλα
 Καλλή σας μέρα γέροντες πολλὰ τὰ ἔτη Ἀγάδες.
 Καλλῶς τὸν Γιαννάκη τοῦ Σταθῆ γαμπρὸς τοῦ Μπουκουβάλα.
 Γιαννάκη μ', ἔβλε τ' ἄρματα Γιαννάκη μ', παρθεόσου.
 Ἐγὼ δὲν ῥέχνω τ' ἄρματα καὶ δὲν τὰ παραδίδω.
 Γὼ 'μαὶ ὁ Γιαννάκης τοῦ Σταθῆ γαμπρὸς τοῦ Μπουκουβάλα,
 Τὸ πῶς τὰ ῥέχουνε τ' ἄρματα καὶ πῶς τὰ παραδίδουν;
 Χίλια φλωριά δίνει ὁ Σταθῆς καὶ χίλια ὁ Μπουκουβάλας
 Καὶ χίλια δίνει ἡ μάνα μου καὶ χίλια ἡ ἀδελφὴ μου
 Καὶ χίλια ἡ γουσιὰ μου κ' ἔρχονται καὶ μὲ βγαίνουν.
 Ἐδῶ ποὺ 'λθες, Γιαννάκη μου, ποτὲ βγαλμοὺς δὲν ἔχεις
 Ἐδῶ δὲν εἶν' ἡ Δούσιτα δὲν εἶν' τὰ Σακκράτση,
 Νὰ πολεμᾷς μὲ τὴν Τουρκία μ' αὐτὸν τὸν Μισσοχούνο.
 Ὁ Μπουκουβάλας ἔρχεται μὲ δύο τρεῖς χιλιάδαις
 Στὸν Κόρακα ἔκαμπιας, 'στὸν Βάλτο πᾶσι τὸ βράδυ.
 Ὅσο νὰ 'πᾶν τὴν Δούσιτα τοὺς βρῖσκει σκοτωμένους.
 Καὶ κάνει τὸν κτήφορο καὶ πᾶσι μὲς τὰ χάνια,
 Τὸν Μισσοχούσο καρτερεῖ τοῦ κάνει ἕνα καρτερί.
 Τριακόσους Τούρκους σκότωσε τριακόσους τσακωμένους
 Καὶ ὄλο ἐμπροστὰ τὸν ἔβανε, 'στὴν Ἄρτα τὸν πηγαίνει.
 Καὶ ὁ Μπουκουβάλας χούγιαζε καὶ ὁ Μπουκουβάλας κραίνει
 Γουρῆτε, παλληκάρια μου πίσω τοῦ . . .
 Νὰ πᾶμε κατὰ τὸν τόπο μας, πίσω 'στὸ βιλαέτι.

LXXIV.

Τοῦ Ἀνδρούτσου.

Διαβάτε ἀπὸ τὸν Ἐπαχτο, τὴν ἄκρη ἀπὸ τὸ λόγγο
 Ν' ἀκούσατε τὸν πόλεμο ποὺ πολεμᾷ ὁ Ἀνδρούτσος,
 Ἀνδρούτσος καὶ ὁ Μουχτάρ - Πασας καὶ ὄλα τὰ βιλαέτια
 Πέριτον τὰ θόλια 'σὺν βροχῇ τὰ τόπια σὺν χαλάζι,
 Καὶ αὐτὰ τὰ λιανοτούφεκα 'σὺν ἄμμος τῆς θαλάσσης.
 Ὅλοι οἱ κλέφταις πολεμοῦν καὶ ὄλοι ῥέχουνε τουφέκι.
 Καὶ ὁ Βλάχος (Θανάσης) δὲν ἀκούεται ὁ Γιάννης Ἐλικιώτης.
 Ὁ Βλάχος ἐσκοτώθηκε καὶ ὁ Γιάννης πᾶσι 'στὸν τόπο.

Ἀνδρούτσος ἔχουχούτης μὲ τὸ σπαθὶ 'στὸ χέρι.
 Πάρτε τοῦ Γιάννη τ' ἄρματα, τοῦ Βλάχου τὸ κεφάλι
 Νὰ μὴν τὸ πέρη ἡ Τουρκία τὸ 'πᾶν 'στὰ βιλαέτια
 Βλέπουν οἱ ἔχθροὶ καὶ χείρονται, οἱ φίλοι καὶ λυποῦνται
 Τὸ βλέπει καὶ μιὰ παπαδικὴ καὶ κάθεται καὶ κλαῖει.
 Στὴν Λιθαδὰ τὸ σκελλανε, 'στὴν μέση τὸ Παζάρι.
 Τὸ πῆγανε στοὺς Μπέδες καὶ ὄλο φλωριά κερᾶνε.
 Βλάχο μου, τί ἐγύρευες 'στὸν ἔρημο τὸν τόπο;
 Μ' ἐγέλασαν οἱ φίλοι μου καὶ ὁ καπετάν Ἀνδρούτσος.
 Γρία πουλάκια κάθονται 'στὸν Ἐπαχτο 'στὴ ῥάχη
 Τὸ 'νὰ τηρεῖ τὸν Ἐπαχτο, τ' ἄλλο κατὰ Κραβάρη,
 Τὸ ταῖτο τὸ καλύτερο τηρεῖ τὸ Λοιθαρίκι.
 Πᾶσι μαντάτα καὶ χαρτί σ' ὄλα τὰ βιλαέτια,
 Ἀνδρούτσος ἐπολέμαε 'στὴν μέση ἀπὸ τὸ λόγγο
 Διαβάτε ἀπ' τὴν Κουσταρίτσα 'στὴν μέση ἀπὸ τὴν χάρη.
 Νὰ πῆτε τῆς ἀγάπης μου, τῆς ἀγαπητικῆς μου
 Νὰ μὴν ἀλλάξῃ τὴ λαμπρὴ γιαιτ' νὰ λυπημένη
 Νὰ μὴν τὰ βάλῃ τὰ φλωριά νὰ μὴν τὰ κωμαρότη.
 Νὰ μὴν τὰ πλέξῃ τὰ μυλλιά νὰ μὴν τὰ ἔβλε πίσω.
 Καὶ ὁ Βλάχος ἐσκοτώθηκε καὶ ὁ Γιάννης πᾶσι 'στὸν τόπο.
 Πῆραν τοῦ Βλάχου τ' ἄρματα τοῦ Γιάννη τὸ κεφάλι.
 Νὰ πῆτε τῆς μανούλας μου τῆς παραπονεμένης
 Ποτὲ νὰ μὴ μ' ἀκαρτερεῖ νὰ μὴ μὲ παντηχάλνει
 Μὴν πῆτε πῶς σκοτιώθηκε μὲν πῆτε πῶς ἔχθηκε.
 Νὰ πῆτε πῶς πανδρεύθηκε 'στὸν ἔρημο τὸ λόγγο.
 Πῆρα τὴν πέτρα πεντερὰ τὴ μάσηρη γῆ γυναῖκα
 Καὶ αὐτὰ τὰ λιανοτούφεκα τὰ πῆρα συγγενίδια,
 Κλάψε με, μάνα μ', κλάψε με τὴν νύχτα μὲ φεγγάρι
 Καὶ τὴν ἀγούλα μὲ δροσιὰ ὄσο νὰ πέρη ἡμέρα
 Νὰ 'πᾶν τ' ἀηδόνια 'σταῖς φωλιαῖς κ' ἡ ὄμορφαις νὰ πλῆθουν
 Νὰ πᾶρ καὶ ἡ ἀγάπη μου νὰ κάθεται νὰ κλαίγη.

ΕΙΔΟΠΟΙΗΣΙΣ.

Τὸ γραφεῖον τῆς Πανδώρας ἀγοράζει τὸν
 Α'. Τόμον αὐτῆς, καὶ τὰ φυλλάδια β', γ', δ',
 ε', ς' καὶ ζ'.

Πωλοθονται δὲ παρ' αὐτῶν.

- Ὁ Ἰππότης Ἀρμαντάλ δραχ. 4
- Ὁ Δασοφύλαξ " 3
- Ὁ χάρτης τῆς ἐν Νεοκάστρω
 ναυμαχίας " 1